

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

**မြန်မာသဒ္ဒါ
အတွဲ(၂)၊ အခန်း(၆)
ဒသမတန်း**

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

**မြန်မာသဒ္ဒါ
အတွဲ(၂)၊ အခန်း(၆)
ဒသမတန်း**

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

၂၀၁၇ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ အုပ်စု (၄၂၂၂၈၂)

၂၀၁၈-၂၀၁၉ ပညာသင်နှစ်

အခြေခံပညာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။

အမှာစာ

မြန်မာစာအခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ရည်သန်၍ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာနသည် မြန်မာသဒ္ဒါအခြေပြုကျမ်း ကိုရေးဦးစွာပြုစုခဲ့ပါသည်။

ထိုမြန်မာသဒ္ဒါအခြေပြုကျမ်းကို အခြေခံလျက် ကျောင်းများတွင် မြန်မာသဒ္ဒါကို လွယ်ကူစွာ လေ့လာသင်ယူနိုင်ရန်အတွက် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့၏ အသက်၊ ဉာဏ်ရည်နှင့် ဆီလျော်မည့် သဒ္ဒါကျမ်းများကို ဆက်လက်ပြုစုခဲ့ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါကို အတွဲ (၃)တွဲခွဲကာပြုစုပါသည်။ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၁)ကို အခြေခံပညာ အလယ်တန်းအတွက် မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၂)ကို အခြေခံပညာအထက်တန်းအတွက် မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၃)ကို တက္ကသိုလ်အတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၃)တွဲကိုပြုစုခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျောင်းသားများနှင့် မြန်မာစာ လေ့လာသူများ မြန်မာသဒ္ဒါ၏ အခြေခံသဘောသဘာဝကို နားလည်၍မြန်မာစာ ရေးသားရာ၌ မြန်မာသဒ္ဒါနည်းနှင့်အညီ စည်းကမ်းတကျရေးသားတတ်စေရန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်ကိုအခြေခံလျက် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့ မြန်မာအက္ခရာအကြောင်း အကျဉ်းချုပ်ကိုသိစေရန်လည်းကောင်း၊ အသံရွတ်ဆိုမှုဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောကို သိနားလည်စေရန် လည်းကောင်း၊ ပါဠိဆင့်အကြောင်းသိနားလည်စေရန်လည်းကောင်း၊ ဝါစင်များကိုအကျဉ်းချုပ် ခြုံငုံ လေ့လာနိုင်စေရန်လည်းကောင်း၊ ဝါကျ၏သဘောသဘာဝတို့ကို ပိုမိုနားလည်စေရန်လည်းကောင်း၊ စကားအထားအသို တတ်ကျွမ်းနားလည်စေရန်လည်းကောင်း မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၂) အခန်း (၆) ကိုပြုစုပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းများကိုပြုစုရာတွင် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၏ အသက်နှင့် အတန်း ကိုချင့်၍ ဉာဏ်ရည်နှင့်လိုက်အောင် အဆင့်ဆင့်ပိုင်းခြားပြုစုပါသည်။ အခန်းလိုက် အခန်းလိုက် ကျေညက်အောင်လေ့လာကြခြင်းဖြင့် မြန်မာသဒ္ဒါကို အခြေခံခိုင်ခိုင် တတ်မြောက်ကြမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁	မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကားဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ	၁
	(က) မြန်မာအက္ခရာ	၁
	(ခ) ဌာန်၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်	၁၁
	(ဂ) ပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း	၁၇
၂	ဝါစင်ဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ	၂၄
	(က) နာမ်	၂၄
	(ခ) နာမ်စား	၂၇
	(ဂ) နာမဝိသေသန	၂၉
	(ဃ) ကြိယာ	၃၃
	(င) ကြိယာဝိသေသန	၃၅
	(စ) ဝိဘတ်	၃၇
	(ဆ) သမ္ပန္န	၄၀
	(ဇ) ပစ္စည်း	၄၁
၃	ဝါကျဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ	၅၃
	(က) ဝါကျရိုး	၅၃
	(ခ) ဝါကျရော	၅၆
	(ဂ) ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း	၆၀
	(ဃ) စကားအထားအသို	၆၃
၄	စကားလုံးအညွှန်း	၇၃

မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကားဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်များ

မြန်မာအက္ခရာ

မြန်မာအက္ခရာ

၁။ မူရင်းအရေးအသားများ။ ။ မြန်မာအက္ခရာ အရေးအသားကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၄၀၀ - ကျော် (အေဒီ - ၁၁ ရာစု) မှစ၍ တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ယနေ့အထိ ခေတ်အဆက်ဆက် အသုံးပြုခဲ့သော မြန်မာအက္ခရာတို့သည် နှစ်ကာလ ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ပုံသဏ္ဍာန်အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲခဲ့ပုံကို မူရင်းအရေးအသားများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် သိနိုင်သည်။ မူရင်းအရေးအသားဆိုသည်မှာ မူလရေးသားခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ ယနေ့တိုင်မူလအတိုင်းတည်ရှိနေသော စာများကိုဆိုလိုသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တစ်ဆင့်ကူးရေးထားခြင်းမဟုတ်သည့် စာများကိုဆိုလိုသည်။ ရှေးခေတ်မူရင်းအရေးအသားများကို ရှေးဟောင်း အုတ်ခွက်စာ၊ စဉ့်ကင်းစာ၊ ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာ စသည်တို့၌တွေ့နိုင်သည်။

၂။ အုတ်ခွက်စာများ။ ။ ပုဂံခေတ်က ရှေးမြန်မာတို့သည် ရွှံ့စေးပြားပေါ်တွင် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားပုံတော်များပုံနှိပ်၍ မီးဖုတ်ပြီး အုတ်ခွက်ဘုရားများ ပြုလုပ်ပူဇော်ခဲ့ကြသည်။ အုတ်ခွက်ဘုရား၏အောက်ခြေနှင့် ကျောဘက်တွင် ကုသိုလ်ရှင်၏ဆုတောင်းစာများ ပါတတ်သည်။ ယင်းစာများသည် အလွန်ခိုင်လုံသော မူရင်းအရေးအသားများဖြစ်ပေသည်။ ပုဂံခေတ်အနော်ရထာမင်း၊ စောလူးမင်းနှင့် ကျန်စစ်သားမင်းတို့လက်ထက်တွင် အုတ်ခွက်ပြုလုပ်ခြင်းခေတ်စားခဲ့သည်။ အုတ်ခွက်ပြုလုပ်ပူဇော်သူများတွင် အဆိုပါမင်းတို့ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

၃။ စဉ့်ကင်းစာ။ ။ ပုဂံခေတ်က ဘုရားတည်သော ကုသိုလ်ရှင်အချို့သည် မိမိတို့၏ ကောင်းမှုစေတီပုထိုးများကို ၅၅၀ - ဇာတ်နိပါတ် သရုပ်ဖော်ရုပ်လုံး၊ ရုပ်ကြွအုတ်ချပ်များဖြင့် ပတ်ပတ်လည်စီခြယ်ပူဇော်ခဲ့ကြသည်။ အကွက်တစ်ကွက်တွင် ဇာတ်တစ်ဇာတ်ကျသော်လည်းကောင်း၊ ဇာတ်တစ်ဇာတ်ကို အကွက်များစွာဖြင့်သော်လည်းကောင်း ရုပ်ကြွပြုလုပ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာဇာတ်နိပါတ်၏ အမည်နှင့် အမှတ်စဉ်၊ ဇာတ်အညွှန်းများကို ကမ္ပည်းအက္ခရာရေးထိုးထားသည်။ ဤရုပ်ကြွများကို စဉ့်ကင်းဟုခေါ်သည်။ စဉ့်ကင်း၌ ရေးထားသည့်စာကို စဉ့်ကင်းစာဟုခေါ်သည်။ စဉ့်ကင်းများကို အနော်ရထာမင်း (အေဒီ ၁၀၄၄-၁၀၇၇) မှစ၍ ပုဂံမင်းများပြုလုပ်ပူဇော်ခဲ့ကြသည်။ စေတီပုထိုး၏ကုသိုလ်ရှင်နှင့် သမိုင်းကိုသိလျှင် ထိုစေတီ၌ရှိသည့် စဉ့်ကင်းစာများ၏ ခုနှစ်သက္ကရာဇ်ကိုတွက်ဆနိုင်သည်။

၄။ ကျောက်စာ။ ။ သက္ကရာဇ်အခိုင်အမာပါရှိသော တွေ့ရှိရသမျှ မြန်မာကျောက်စာတို့တွင် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၄၇၅-ခုခန့် (အေဒီ ၁၁၁၃-ခုခန့်)၌ ရေးထိုးခဲ့သည့် ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာသည် အစောဆုံးပင်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင်မူ ပုဂံခေတ်တစ်ခေတ်လုံး သာမကပင်းယ၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူ၊ညောင်ရမ်း၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်ထိအောင် ကျောင်းကန်ဘုရားဒါယကာ၊ ကုသိုလ်ရှင်အချို့သည် မိမိတို့ကောင်းမှုကုသိုလ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မော်ကွန်းကျောက်စာများ ရေးထိုးထားခဲ့ကြသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်ရေးထိုးထားခဲ့သည့် ကျောက်ထွင်းအက္ခရာများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်းဖြင့် ခေတ်အသီးသီး၌ ရေးသားခဲ့ကြသည့် အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို သိနိုင်သည်။

၅။ မင်စာ။ ။ ရှေးဂူဘုရားများတွင် အတွင်းဘက်အုတ်နံရံများ၌ မင်ဖြင့်ရေးထားသော စာများ ရှိတတ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝင်၊ ဇာတ်နိပါတ် ပန်းချီသရုပ်ဖော်ပုံများနှင့်ဆိုင်သည့် စာတန်းများ၊ မူလကုသိုလ်ရှင်၏ ဆုတောင်းစာများ၊ နောက်ထပ်ပြုပြင်မွမ်းမံသူတို့၏ ဖြည့်စွက်မှတ်တမ်းများ၊ ထိုခေတ်က မွေးဖွားသူတို့၏ ဇာတာခွင်များစသည်ကို မင်ဖြင့်ရေးခဲ့ကြသဖြင့် ထိုစာတို့ကိုမင်စာဟုခေါ်သည်။ ပုဂံမြို့လောကထိပ်ပန် ဂူဘုရားမှ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့မင်စာများမှာ ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ သက္ကရာဇ်အခိုင်အမာပါသော မင်စာ များရှိသကဲ့သို့ သက္ကရာဇ်မပါသော မင်စာများလည်းရှိသည်။ ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူ၊ ညောင်ရမ်း၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်တိုင်အောင် မင်စာများကိုတွေ့ရသည်။ ကျောက်စာများနည်းတူ ထိုမင်စာတို့မှလည်း ခေတ်အဆက်ဆက် အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို လေ့လာနိုင်သည်။

၆။ ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာ။ ။ ပေ၊ ပုရပိုက်တို့ကို စာရေးကိရိယာအဖြစ် ပုဂံခေတ်ကပင် စတင် အသုံးပြုခဲ့ကြမည်ဟုယုံကြည်ရသည်။ သို့သော်နှစ်ကာလ အလွန်ကြာညောင်းပြီဖြစ်၍ ထိုခေတ်ကပေ၊ ပုရပိုက်တို့ကိုတွေ့နိုင်ရန် မလွယ်ကူတော့ချေ။ အစောဆုံးအနေနှင့် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ခန့် (အေဒီ ၁၇-ရာစု) ကရေးခဲ့သည့်ပေများကိုမူ တွေ့နိုင်ပေသေးသည်။ ထို့ကြောင့် သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀-မှ ယနေ့ ၁၃၀၀- ကျော်အထိ၊ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀-ကျော်အတွင်းရေးသားခဲ့သည့် အက္ခရာတို့၏ပုံသဏ္ဍာန်ကို ထိုပေ၊ ပုရပိုက်များတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။

၇။ ခေါင်းလောင်းစာ။ ။ ခေတ်အဆက်ဆက် စေတီပုထိုးများတွင် သွန်းလုပ်လျှုဒါန်းခဲ့သော သတ္တုခေါင်းလောင်းများ၌ ကုသိုလ်ရှင်၏ ကမ္မည်းမှတ်တမ်းပါရှိတတ်သည်။ ယင်းစာများသည်လည်း မူလ အရေးအသားများဖြစ်၍ အက္ခရာပုံလေ့လာရာ၌ အသုံးဝင်သည်။

၈။ ပုံနှိပ်စာ။ ။ ပထမမြန်မာပုံနှိပ်စာအုပ်ကို သက္ကရာဇ် ၁၁၃၈-ခု (အေဒီ-၁၇၇၆) တွင် ရောမမြို့၌ ပုံနှိပ်ခဲ့သည်။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံရန်ကုန်မြို့တွင် သက္ကရာဇ် ၁၁၇၉-ခု (အေဒီ-၁၈၁၇) ၌ ပုံနှိပ်လုပ်ငန်းစတင်ပြီး အထက်မြန်မာနိုင်ငံ မန္တလေးရတနာပုံ မြို့တော်တွင်လည်း သက္ကရာဇ် ၁၂၂၆-ခု (အေဒီ-၁၈၆၄) ၌ စာပုံနှိပ်လုပ်ငန်းပေါ်ပေါက်လာကာ ပုံနှိပ်စာများထွန်းကားလာသည်။

၉။ အက္ခရာများ၏ယေဘုယျပုံသဏ္ဍာန်။ ။ မြန်မာစာ အထင်အရှားတွေ့ရသည်မှစ၍ ယနေ့အထိ အနှစ် ၉၀၀-ခန့် ကြာမြင့်ခဲ့သည့်ကာလတစ်လျှောက် အက္ခရာတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ပြောင်းလဲတန်သရွေ့ ပြောင်းလဲခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ခြုံ၍ကြည့်ပါလျှင်မူ မြန်မာအက္ခရာအများစု၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ပုံဖမ်းမရလောက်အောင် ပြောင်းလဲခြင်းမရှိချေ။

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၄၅၀-၅၀၀ ခန့် (အေဒီ ၁၀၉၀-၁၁၄၀ ခန့်) မှစ၍ လေးထောင့်ဆန်သော အက္ခရာတို့ကို သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ လေးထောင့်အက္ခရာ ခရာထောင့်ကို ကျောက်စာများ၊ မင်စာများတွင် အမြောက်အမြားတွေ့ရသည်။ ပေရွက်ပေါ်တွင် မင်၊ စုတ်တံဖြင့်ရေးသည့် ပေစာများတွင်လည်း ခရာ ထောင့်ကိုပင် သုံးစွဲခဲ့ကြဟန်တူသည်။

ခရာထောင့်သည် လှပသေသပ်သလိုရှိသည်။ သို့သော် လက်တွေ့ရေးသားရာ၌မူ မထောင့် ထောင့်အောင် အားထုတ်ရသည်။ ထို့အတွက် အချိန်ယူရသည်။ ခပ်သွက်သွက်ရေးလျှင် ထောင့်မကျ တော့ချေ။ ဤသို့ဖြင့် ထောင့်မကျသော၊ ခပ်ဝန်းဝန်းသဏ္ဍာန်ရှိသော အက္ခရာတို့ကိုလည်း ပြည်သူများ သည် ခရာထောင့်နှင့်ယှဉ်တွဲလျက် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ သက္ကရာဇ် ၈၁၁-ခု က အက္ခရာဝိုင်းဖြင့်ရေးခဲ့သည့် မင်စာအချို့ကို ပုဂံ၊ မင်းနန်းသူရှိ ဘုရားသုံးဆူတွင်တွေ့နိုင်သည်။ ဤကာလ၌ အက္ခရာအဝိုင်း ခရာဝန်း

နှင့် လေးထောင့်အက္ခရာခရာထောင့်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။

တစ်ဖန်ပေရွတ်၊ ထန်းရွက်တွင် စုတ်၊ ဆေးဖြင့်ရေးသည့်အခါ ထောင့်သော အက္ခရာကို အဆင်ပြေစွာ ရေးနိုင်သော်လည်း ကညစ်ဖြင့်ရေးသားသည့်အခါ ထောင့်သောအက္ခရာတို့ကို ရေးဆွဲရာ၌ အဆင်မပြေလှချေ။ ဝိုင်းဝိုင်းဆွဲမှသာအဆင်ပြေသည်။ ဤသို့ဖြင့်အက္ခရာ အဝိုင်းခရာဝန်းဘက်မှ အားသာလာခဲ့ဟန်ရှိသည်။

အချစ်အားဖြင့်ဆိုသော် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၄၅၀-၅၀၀ မှ ၁၀၀၀-ခန့်အထိ အက္ခရာအထောင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရပြီး မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၀၀-မှစ၍ အက္ခရာအဝန်းသုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။ သက္ကရာဇ် ၈၀၀-မှ ၁၀၀၀-အတွင်း၌မူ အက္ခရာအထောင့်ရော အဝန်းပါသုံးကြသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

၁၀။ သဏ္ဍာန်ပြောင်းအက္ခရာများ။ ။ မြန်မာဗျည်းသရအက္ခရာတို့တွင် မသိမသာ ပြောင်းလဲသောအက္ခရာများနှင့် သိသိသာသာပြောင်းလဲသော အက္ခရာများဟုနှစ်မျိုး နှစ်စားတွေ့ရသည်။ မသိမသာပြောင်းသော အက္ခရာတို့၏ရှေးသဏ္ဍာန်ကို မြင်လျှင်မှတ်မိနိုင်သည်။ သာဓကအားဖြင့် က၊ ဂ၊ ကိုမြင်လျှင် က ဟုသိနိုင်သည်။ သိသိသာသာ ပြောင်းလဲသောအက္ခရာတို့မှာ ဆ၊ ဇ၊ င၊ ည၊ ဒ၊ န၊ ဘ၊ ဝ၊ ရ၊ သ၊ အ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဦ၊ ဧ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၁။ ဆလိမ်ပြောင်းလဲပုံ။ ။ ဆလိမ်သည် မူလက အကြီးအသေး မညီသော ကွင်းလိမ် သဏ္ဍာန်ရှိသည်။ ထို့နောက်မှရှေ့ပိုင်းသည် ခ သဏ္ဍာန်ပြောင်းလာပြီး ယနေ့ပုံသို့ ရောက်လာသည်။

၁၂။ ဇက္ခပြောင်းလဲပုံ။ ။ ဇက္ခသည် မူလက င ၏ မျက်နှာဝအလယ်တွင် လျှာတိုကလေးပါသည်။ ယင်းကမှထိုလျှာကလေးသည် အထက်ပိုင်းနှင့်ဆက်မိပြီး တစ်စတစ်စ ရှည်ထွက်လာသည်။ ထို့နောက် ပြန်တိုသွားကာ ယနေ့ပုံမျိုးဖြစ်လာသည်။

၁၃။ ညပြောင်းလဲပုံ။ ။ ညသည် မူလကယနေ့ သ နှင့်ဆင်တူသည်။ ဦးခေါင်း၌ အတွန့်ပါ တတ်သည်။ ဘယ်ဘက်အောက်တွင် အညောက်တိုကလေးရှိသည်။ ထိုအညောက်တိုသည် ရှည်ထွက်လာပြီး ယနေ့ပုံမျိုးဖြစ်လာသည်။

၁၄။ ဒထွေးပြောင်းလဲပုံ။ ။ ဒထွေးကို ရှေးအုတ်ခွက်စာ၊ စဉ်ကွင်းစာများ၌ ၄ သဏ္ဍာန်ဖြင့် တွေ့ရသည်။ ကျောက်စာများတွင်မူ ၂၊ ၃၊ ၃ သဏ္ဍာန်သုံးမျိုးဖြင့်တွေ့ရသည်။ ကျောက်စာတစ်ချပ်တည်းမှာပင် သဏ္ဍာန်သုံးမျိုးလုံးတွေ့သည့်အခါတွေ့ရသည်။ နောင်ခရာဝန်းတွင် ကျယ်လာသောအခါ ဒ ပုံတည်တံ့လာခဲ့သည်။

၁၅။ နငယ်ပြောင်းလဲပုံ။ ။ နငယ်သည် မူလကအမြီးတိုသည်။ ခေါင်းရောအမြီးပါ မထင်ရှားလှသော ပုံမျိုးလည်းရှိသည်။ နောင်သော် ခေါင်းထင်ရှားလာပြီး အမြီးရှည်ထွက်ကာ ယနေ့ပုံဖြစ်လာသည်။

၁၆။ ဘကုန်းပြောင်းလဲပုံ။ ။ ဘကုန်းသည် လေးထောင့်ဂငယ်၏ ဘယ်ဘက်ထိပ်၌ အစွန်းငယ်ပါသည့်သဏ္ဍာန်ရှိသည်။ ခရာဝန်းရေးသည့်အခါ ယနေ့ပုံဖြစ်လာသည်။

၁၇။ ရကောက်ပြောင်းလဲပုံ။ ။ ရကောက်သည် မူလက ညာဘက်သို့လှည့်၍ ၂ တိုသည်ပုံရှိသည်။ အမြီး၊ ခေါင်းမထင်ရှားသော တုတ်ချောင်းတိုပုံလည်းတွေ့ရသည်။ သို့သော် အင်းဝခေတ်၌မူ ဤ ၄ သဏ္ဍာန် ဖြစ်လာသည်။ ထိုမှခေါင်းအစိုက်သည် အောက်သို့တစ်စတစ်စရှည်ဆင်းလာသည်။ ထိုကမှ ယနေ့ရကောက်ဖြစ်လာသည်။

၁၈။ သပြောင်းလဲပုံ။ ။ သသည် ခရာထောင့် တွင်ကျယ်ချိန်၌ လေးထောင့် ပတွင်
ဘယ်ဘက်အောက်မှ အငုတ်ကလေးပါရှိသကဲ့သို့ရှိသည်။ ခရာဝန်းရေးလာသော အခါ
ယနေပုံဖြစ်ပေါ်လာသည်။

၁၉။ အပြောင်းလဲပုံ။ ။ အကိုခရာထောင့်ရေးသည့်အခါ၌ **၇** ၊ **၈** ၊ **၉** ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်
တွေ့ရသည်။ ခရာဝန်းရေးစဉ် **၁၁** ၊ အ သဏ္ဍာန်မျိုးလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုမှစာစ်ဆင့်ယနေပုံ ဖြစ်လာ
သည်။

၂၀။ အကွရာဏ္ဍပြောင်းလဲပုံ။ ။ အကွရာဏ္ဍသည် မူလက လှိုင်းတွန့်နှစ်ခု သဏ္ဍာန်အကွရာ ဖြစ်
သည်။ အခြေမပါ။ အခြားအကွရာများနှင့် မျဉ်းတစ်ညီတည်းရေးလေ့ရှိသည်။ ထိုပုံမှ က နှစ်ဆင့်သဏ္ဍာန်၊
ထိုမှအခြေထွက်၍ ယနေပုံသို့ကူးပြောင်းလာသည်။

၂၁။ အကွရာဤပြောင်းလဲပုံ။ ။ အကွရာဤသည် မူလကလှိုင်းတွန့်တစ်ခုနှင့် ၎င်းအောက်မှ ညာ
ဘက်ကိုပိုက်၍ တက်သွားသော မျဉ်းတစ်ကြောင်းပါရှိသည်။ ထိုမျဉ်းအစွန်းနှစ်ဘက်ကွေ့ပိုက်သွားရာမှ
ယနေပုံဖြစ်လာသည်။

၂၂။ အကွရာဦပြောင်းလဲပုံ။ ။ အကွရာဦသည် မူလကအကွရာဥ၏ ဦးခေါင်း၌ အသတ် ပြောင်း
ပြန်သဏ္ဍာန် အမောက်ငယ်ပါသည်။ ထိုအမောက်ငယ်သည် နောင်သော် လုံးကြီးတင် သဏ္ဍာန်ထိပိတ်
သွားပြီး အဆန်ခတ်ကာယနေပုံဖြစ်လာသည်။

၂၃။ အကွရာ ဧပြောင်းလဲပုံ။ ။ အကွရာဧ သည်မူလကအရွယ်ပုံအသေးအကြီး နှစ်မျိုးတွေ့ရသည်။
ခရာဝန်းရေးသည့်အခါ အခြားအကွရာများနှင့် အရွယ်တူပြီး အောက်ပိုင်းအစွန်းကွေးဝင်သွားသည်။

၂၄။ မြန်မာအကွရာပုံသဏ္ဍာန် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲပုံကို အကျဉ်းဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ယခု ဖော်ပြခဲ့သော
အကွရာများ၏ပြောင်းလဲပုံနှင့် အခြားအကွရာများ၏ပြောင်းလဲပုံတို့ကို အကွရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြ ဓာတ်ပုံဇယား
၌ လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်သည်။ ယခုထက်ကျယ်ကျယ် ဝန်းဝန်းလေ့လာဖွယ်များနှင့် ယခုဖော်ပြမထားသော
သရသင်္ကေတများ၊ သံပြောင်း သင်္ကေတများ၊ ဗျည်းတွဲများ၊ ပါဠိဆင့်အကွရာများ၊ ဂဏန်းများ၏ ပုံ
သဏ္ဍာန်ပြောင်းလဲပုံတို့ကို အဆင့်မြင့်မြန်မာစာလေ့လာသူတို့ ဆက်လက်လေ့လာကြရမည်။

အက္ခရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြဓာတ်ပုံဇယား

ပုဂံဇေတ်		အင်းဝဇေတ်		ကျန်းဘောင်ဇေတ်		ယခုဇေတ်
ထုတ်ခွက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ဝေ၊ ပုရပိုက်စာ	ပျံပ်စာ	
က	က	က	က	က	က	က
ခ	ခ	ခ	ခ	ခ	ခ	ခ
ဂ	ဂ	ဂ	ဂ	ဂ	ဂ	ဂ
	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ
င	င	င	င	င	င	င
စ	စ	စ	စ	စ	စ	စ
ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ

အက္ခရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြဇာတ်ပုံဇယား

ပုဂံစေတီ		စာင်းစေတီ	ကုန်းဘောင်စေတီ		ယခုစေတီ
ထုတ်ခွက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ပေ၊ ပုဂံပိုက်စာ	ပုံနှိပ်စာ
င	င	င	င	င	င
	ချ	ဗ	ဗ	ဗ	ဗ
ည	ည	ည	ည	ည	ည
န	န	န	န	န	န
	တ	တ	တ	တ	တ
	လ	လ	လ	လ	လ
	ပ	ပ	ပ	ပ	ပ

အက္ခရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြဇာတ်ပုံဇယား

ပုဂံစဇာတ်		အင်းဝစဇာတ်	ကျန်းဘောင်စဇာတ်		ယခုစဇာတ်
အုတ်ခွက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	မေပုဂံပိုက်စာ	ပုံနှိပ်စာ
လ	လ	လ	လ	လ	လ
ဝ	ဝ	ဝ	ဝ	ဝ	ဝ
ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ
ဒ	ဒ	ဒ	ဒ	ဒ	ဒ
ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ
န	န	န	န	န	န
ပ	ပ	ပ	ပ	ပ	ပ

အက္ခရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြဓာတ်ပုံဇယား

ပုဂံခေတ်		စာင်းစတော်	ကုန်းဘောင်ခေတ်		ယခုခေတ်
တုတ်ခွက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ပေ၊ ပုရပိုက်စာ	ပုံနှိပ်စာ
၂၁	၂၁	၂၁	၂၁	၂၁	၂၁
၂၂	၂၂	၂၂	၂၂	၂၂	၂၂
၂၃	၂၃	၂၃	၂၃	၂၃	၂၃
၂၄	၂၄	၂၄	၂၄	၂၄	၂၄
၂၅	၂၅	၂၅	၂၅	၂၅	၂၅
၂၆	၂၆	၂၆	၂၆	၂၆	၂၆
၂၇	၂၇	၂၇	၂၇	၂၇	၂၇
၂၈	၂၈	၂၈	၂၈	၂၈	၂၈

အက္ခရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြဓာတ်ပုံဇယား

ပုဂံဇဇတ်		အင်းဝဇဇတ်		ကုန်းဘောင်ဇဇတ်		ယခုဇဇတ်
အုတ်ခွက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	မေပုဂံပုဂံစာ	ပုဂံစာ	
ဝ	ဝ	ဝ	ဝ	ဝ	ဝ	
ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	ဃ	
ဟ	ဟ	ဟ	ဟ	ဟ	ဟ	
င	င	င	င	င	င	
အ	အ	အ	အ	အ	အ	
အာ	အာ	အာ	အာ	အာ	အာ	
အိ	အိ	အိ	အိ	အိ	အိ	

အက္ခရာပုံနှိုင်းယှဉ်ပြဇာတ်ပုံဇယား

ပုဂံဇာတ်		ကင်းဝဇာတ်	ကျန်းကောင်ဇာတ်		ယခုဇာတ်
အုတ်ခွက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ကျောက်စာ	ပေ၊ ပုရပိုက်စာ	ပုဂံစာ
ပ	ပ	ပ	ပ	ပ	ပ
လ	လ	လ	လ	လ	လ
လှ	လှ	လှ	လှ	လှ	လှ
စ	စ	စ	စ	စ	စ
ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ	ဆ

အနှစ်ချုပ်

မြန်မာအက္ခရာ၊ မူရင်းအရေးအသားများဖြစ်သော အုတ်ခွက်စာ၊ စဉ်ကွင်းစာ၊ ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာ၊ ပုံနှိပ်စာများအကြောင်း၊ အက္ခရာများ၏ ပုံသဏ္ဍာန်များ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲပုံတို့ကို ဖော်ပြထားသည်။

ဌာန၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်

ဌာန၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်

၂၅။ ဌာန။ ။ စကားသံဖြစ်ပေါ်ရာနေရာကို ဌာနဟုခေါ်သည်။

၂၆။ ကရိုဏ်း။ ။ စကားသံဖြစ်ပေါ်စေရန် အကူအညီပေးသော အသုံးခံဝတ္ထုကို ကရိုဏ်း ဟု ခေါ်သည်။

၂၇။ ပယတ်။ ။ စကားသံဖြစ်ပေါ်စေရန် အားထုတ်ရွတ်ဆိုမှုကို ပယတ်ဟုခေါ်သည်။

၂၈။ စကားသံသည် ဌာန၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်ရှိမှသာဖြစ်ပေါ်သည်။ စကားသံဖြစ်ပေါ်မှုသည် စောင်းကြိုးကို လက်နှင့်တီးခတ်ခြင်းဖြင့် စောင်းသံဖြစ်ပေါ်မှုနှင့်တူသည်။ စောင်းကြိုးသည် အသံဖြစ်ပေါ်ရာ နေရာဖြစ်၍ ဌာနနှင့်တူသည်။ လက်သည်စောင်းသံဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အကူအညီပေးသော အသုံးခံ ဝတ္ထုဖြစ်၍ ကရိုဏ်းနှင့်တူသည်။ စောင်းသံဖြစ်ပေါ်လာရန် တီးခတ်မှုသည် ပယတ်နှင့်တူသည်။

၂၉။ စကားသံသည် ခံစားချက်၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းစသည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလိုသည့် ဆန္ဒတစ်ခု တည်းဖြင့် နှုတ်မှထွက်ပေါ်လာခြင်းမဟုတ်ပေ။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလိုသည့် ဆန္ဒကြောင့် အဆုတ်အတွင်း၌ စကားသံဖြစ်နိုင်မည့် လေတစ်မျိုးသည် ရှေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထိုလေသည် အထက်သို့တက်လာရာ လည်မျိုရှိအသံအိုးသို့ရောက်သည်။ အသံအိုးသို့ရောက်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ထိုလေသည်စကားသံ ဖြစ်နိုင်မည့်အသံ၊ တစ်နည်းအားဖြင့်မူလသံအဖြစ်သို့ ပြောင်းသွားသည်။ မူလသံသည် ဗျည်းသံ၊ သရသံ ဟူ၍ မကွဲပြားသေးပေ။ ထိုအခါ ပြောလိုသူကပြောလိုသည့် စကားသံဖြစ်ပေါ်လာစေရန် စကားသံဖြစ် အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့နှင့် တွေ့ထိစေသောအခါမှ မူလသံသည် စကားသံအဖြစ်ထွက်ပေါ်လာသည်။

၃၀။ စကားသံဖြစ်အင်္ဂါ။ ။ စကားသံများဖြစ်အောင် ဖန်တီးနိုင်သော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများကို စကားသံဖြစ်အင်္ဂါ ဟုခေါ်သည်။ စကားသံဖြစ်အင်္ဂါကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိကအားဖြင့် (၂)မျိုး ပိုင်းခြားထားသည်။

- (က) မလှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ
- (ခ) လှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ

၃၁။ မလှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ။ ။ မလှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ် အင်္ဂါမှာဌာန ဖြစ်သည်။ မလှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ (၇)မျိုးရှိသည်။ ယင်းအင်္ဂါ (၇)မျိုးတို့မှာ -

- (က) လည်ချောင်း
- (ခ) အာခေါင်ပျော့
- (ဂ) အာခေါင်မာ
- (ဃ) အာထိပ်
- (င) သွား
- (စ) အထက်နှုတ်ခမ်း
- (ဆ) နှာခေါင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

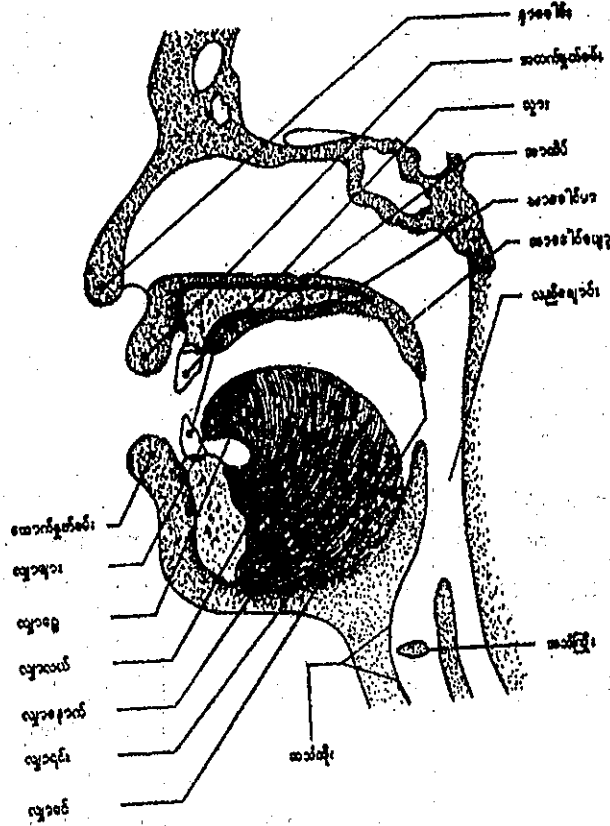
၃၂။ လှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ။ ။ လှုပ်ရှားနိုင်သော စကားသံဖြစ်အင်္ဂါမှာ ကရိုက်ပြစ်သည်။ လှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ (၇)မျိုးရှိသည်။ ယင်းအင်္ဂါ (၇)မျိုးတို့မှာ -

- (က) လျှာရင်း
- (ခ) လျှာနောက်
- (ဂ) လျှာလယ်
- (ဃ) လျှာရှေ့(လျှာဖျားအနီး)
- (င) လျှာဖျား
- (စ) အောက်နှုတ်ခမ်း
- (ဆ) လျှာခင် တို့ဖြစ်ကြသည်။

၃၃။ ဌာန်နှင့်ကရိုက်။ ။ ဌာန် (၇)နေရာတို့ ကရိုက် (၇)မျိုးဖြင့် ထိပေးလိုက်ခြင်းဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအက္ခရာတို့၏ အသံများဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဌာန်ကိုသီးခြားပြလေ့မရှိဘဲ ကရိုက်နှင့် တွဲ၍ပြလေ့ရှိသည်။ အက္ခရာတို့၏အသံများဖြစ်ပေါ်လာစေသော ဌာန်နှင့်ကရိုက်အတွဲ (၇)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဌာန်နှင့်ကရိုက်အတွဲ (၇)မျိုးတို့မှာ -

- (က) လည်ချောင်းဌာန် - လျှာရင်းကရိုက်
- (ခ) အာခေါင်ပျောဌာန် - လျှာနောက်ကရိုက်
- (ဂ) အာခေါင်မာဌာန် - လျှာလယ်ကရိုက်
- (ဃ) အာထိပ်ဌာန် - လျှာဖျားအနီးကရိုက်
- (င) သွားဌာန် - လျှာဖျားကရိုက်
- (စ) နှုတ်ခမ်းဌာန် - နှုတ်ခမ်းကရိုက်
- (ဆ) နှာခေါင်းဌာန် - လျှာခင်ကရိုက် တို့ဖြစ်ကြသည်။

စကားသံဖြစ်အင်္ဂါဌာန

- ၃၄။ လည်ချောင်းဌာန် - လျှာရင်းကရိုဏ်း။ ။ လည်ချောင်းဌာန်နှင့်လျှာရင်း ကရိုဏ်းတို့ထိရာ နေရာကို လည်ချောင်းဌာန် - လျှာရင်းကရိုဏ်းဟုခေါ်သည်။
- ၃၅။ အာခေါင်ပျော့ဌာန် - လျှာနောက်ကရိုဏ်း။ ။ အာခေါင်ပျော့ဌာန်နှင့်လျှာနောက်ပိုင်း ကရိုဏ်း တို့ ထိရာနေရာကို အာခေါင်ပျော့ဌာန် - လျှာနောက်ကရိုဏ်း ဟု ခေါ်သည်။
- ၃၆။ အာခေါင်မာဌာန် - လျှာလယ်ကရိုဏ်း။ ။ အာခေါင်မာဌာန်နှင့်လျှာလယ် ကရိုဏ်းတို့ထိရာ နေရာကို အာခေါင်မာဌာန် - လျှာလယ်ကရိုဏ်းဟုခေါ်သည်။
- ၃၇။ အာထိပ်ဌာန် - လျှာဖျားအနီးကရိုဏ်း။ ။ အာထိပ်ဌာန်နှင့် လျှာဖျားအနီး (လျှာရှေ့) ကရိုဏ်းတို့ ထိရာနေရာကို အာထိပ်ဌာန် - လျှာဖျားအနီးကရိုဏ်း ဟုခေါ်သည်။
- ၃၈။ သွားဌာန်-လျှာဖျားကရိုဏ်း။ ။ သွားဖျားဌာန်နှင့် လျှာဖျားကရိုဏ်းတို့ထိရာ နေရာကို လည်းကောင်း၊ သွားရင်းသွားဖုံးဌာန်နှင့် လျှာဖျားကရိုဏ်းတို့ထိရာနေရာကို လည်းကောင်း သွားဌာန်- လျှာဖျားကရိုဏ်းဟုခေါ်သည်။
- ၃၉။ နှုတ်ခမ်းဌာန်-နှုတ်ခမ်းကရိုဏ်း။ ။ အထက်နှုတ်ခမ်းဌာန်နှင့်အောက်နှုတ်ခမ်း ကရိုဏ်းတို့ ထိရာ နေရာကို နှုတ်ခမ်းဌာန်-နှုတ်ခမ်းကရိုဏ်း ဟုခေါ်သည်။

၄၀။ နှာခေါင်းဌာန်-လျှာခင်ကရိုက်။ ။ သက်ဆိုင်ရာကရိုက်သည် သက်ဆိုင်ရာဌာန်ကိုထိစဉ် လျှာခင်ကို အောက်သို့နှိပ်ချလိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လာသောဌာန်ကရိုက်သည် နှာခေါင်းဌာန်-လျှာခင် ကရိုက်ဖြစ်သည်။ လျှာနောက်ကရိုက်သည် အာခေါင်ပျော့ဌာန်ကို ထိစဉ်၊ လျှာလယ်ကရိုက်သည် အာခေါင်မာဌာန်ကိုထိစဉ်၊ လျှာဖျားအနီးကရိုက်သည် အာထိပ်ဌာန်ကိုထိစဉ်၊ အောက်နှုတ်ခမ်းကရိုက် သည် အထက်နှုတ်ခမ်းဌာန်ကိုထိစဉ် လျှာခင်ကိုအောက်သို့ နှိပ်ချလိုက်သောအခါ မူလသံသည် နှာခေါင်း ပေါက်မှအပြင်သို့ ထွက်သွားသည်။

၄၁။ ဖော်ပြပါဌာန် (၇)မျိုးနှင့် ကရိုက် (၇)မျိုးတို့ထိ၍ သက်ဆိုင်ရာအသံနှင့်အက္ခရာတို့ ဖြစ်ပေါ်လာ ပုံကို အောက်ပါဇယားတွင်ဖော်ပြထားသည်။

ဌာန်နှင့်ကရိုက်ထိ၍ဖြစ်ပေါ်လာသော အသံနှင့်အက္ခရာပြဇယား

စဉ်	ဌာန်နှင့်ကရိုက်	အသံ	အက္ခရာ	အသံတူ အက္ခရာ
၁	လည်ချောင်း-လျှာရင်း	အ၊ အာ၊ ဟ။	အ၊ အာ၊ ဟ။	
၂	အာခေါင်ပျော့-လျှာနောက်	က၊ ခ၊ ဂ၊ င။	က၊ ခ၊ ဂ၊ ယ၊ င။	ဂ = ယ
၃	အာခေါင်မာ-လျှာလယ်	အိ၊ အီ၊ အေ၊ အဲ၊ ည၊ ယ။	ဣ၊ ဤ၊ ဧ၊ အဲ၊ ည၊ ယ၊ ရ။	ယ = ရ
၄	အာထိပ်-လျှာဖျားအနီး	တ၊ ထ၊ ဒ၊ န၊ လ။	ဋ၊ ဌ၊ ဍ၊ ဎ၊ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န၊ လ။	ဋဝဂ်=တဝဂ် လ = ဌ
၅	သွား-လျှာဖျား	စ၊ ဆ၊ ဇ၊ သ။	စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ သ။	ဇ = ဈ
၆	နှုတ်ခမ်း-နှုတ်ခမ်း	အ၊ အူ၊ အော၊ အော်၊ အို၊ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ မ၊ ဝ။	ဥ၊ ဦ၊ ဩ၊ ဩ၊ အို၊ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊ ဝ။	ဗ = ဘ
၇	နှာခေါင်း-လျှာခင်	င၊ ည၊ န၊ မ။	င၊ ည၊ ဏ၊ န၊ မ။	ဏ = န

၄၂။ ပယတ်။ ။ စကားသံဖြစ်ပေါ်စေရန် အားထုတ်ရွတ်ဆိုမှုကို ပယတ်ဟုခေါ်သည်။ ပယတ် (၄) မျိုးရှိသည်။ ယင်းပယတ် (၄)မျိုးတို့မှာ -

- (က) ပိတ်ရွတ်ပယတ်
- (ခ) ဖွင့်ရွတ်ပယတ်
- (ဂ) ထိရွတ်ပယတ်
- (ဃ) စဉ်းငယ်ထိရွတ်ပယတ်တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄၃။ ပယတ် (၄)မျိုးအနက် ပိတ်ရွတ်ပယတ်နှင့် ဖွင့်ရွတ်ပယတ်တို့သည် သရရွတ်ဆိုမှုနှင့် သက်ဆိုင် သည်။ ထိရွတ်ပယတ်နှင့် စဉ်းငယ်ထိရွတ်ပယတ်တို့သည် ဗျည်းရွတ်ဆိုမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည်။

၄၄။ အသံအိုးတွင် အဆုတ်မှတက်လာသောလေကို ပိတ်နိုင်၊ ဖွင့်နိုင်သောအသံကြိုး (၂)ချောင်းရှိသည်။ ယင်းအသံကြိုး (၂)ချောင်းကိုပိတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဖွင့်၍သော်လည်းကောင်း သရများကိုရွတ်နိုင်သည်။ ဗျည်းများကိုမူ ဌာန်နှင့်ကရိုဏ်းတို့ကိုထိ၍သော်လည်းကောင်း၊ စဉ်းငယ်ထိ၍သော်လည်းကောင်း ရွတ်နိုင်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် -

- (က) ပိတ်ရွတ်သရ
- (ခ) ဖွင့်ရွတ်သရ
- (ဂ) ထိရွတ်ဗျည်း
- (ဃ) စဉ်းငယ်ထိရွတ်ဗျည်း တို့ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

၄၅။ ပိတ်ရွတ်သရ။ ။ အသံကြိုး (၂)ချောင်းကိုပိတ်၍ရွတ်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သရကို ပိတ်ရွတ်သရဟုခေါ်သည်။

၄၆။ ဖွင့်ရွတ်သရ။ ။ အသံကြိုး (၂)ချောင်းကိုဖွင့်၍ရွတ်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သရကို ဖွင့်ရွတ်သရဟုခေါ်သည်။

၄၇။ ထိရွတ်ဗျည်း။ ။ ဌာန်နှင့်ကရိုဏ်းတို့ထိ၍ရွတ်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ဗျည်းကို ထိရွတ်ဗျည်း ဟုခေါ်သည်။

၄၈။ စဉ်းငယ်ထိရွတ်ဗျည်း။ ။ ဌာန်နှင့်ကရိုဏ်းတို့ကို စဉ်းငယ်ထိ၍ ရွတ်ရာမှဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဗျည်းကို စဉ်းငယ်ထိရွတ်ဗျည်း ဟုခေါ်သည်။

၄၉။ ပယတ် (၄)မျိုးအလိုက်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သရနှင့်ဗျည်းတို့ကိုအောက်ပါဇယားတွင် ပြထားသည်။

ပယတ် (၄)မျိုးဆိုင်ရာသရနှင့်ဗျည်းပြဇယား

စဉ်	ပယတ်	သရနှင့်ဗျည်း
၁	ပိတ်ရွတ်သရ	- အ၊ အိ၊ အု၊ - အေ၊ အဲ့၊ အော၊ အို၊ - အင့်၊ အဉ့်၊ အည့်၊ အန့်၊ အမ့်၊ - အတ်၊ အောက်၊ အိုက်၊ - အစ်၊ - အတ်၊ အိတ်၊ အုတ်၊ - အပ်၊ အိပ်၊ အုပ်။
၂	ဖွင့်ရွတ်သရ	- အာ၊အီး၊အူး၊အေး၊အဲ့၊အော၊အော်၊အို၊ - အင်၊အဉ်၊အည့်၊အန့်၊အမ့်၊ - အား၊အီး၊အူး၊အေး၊အိုး။ - အင်၊အဉ်၊အည့်၊အန့်၊အမ်း။

၃	ထိခွတ်ဗျည်း	- က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊ ဋ၊ ဌ၊ ဒု၊ ဗ၊ ဏ၊ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န၊ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊ - သ။ - ယ၊ ရ၊ လ၊ ဌ၊ ဝ။
၄	စဉ်းငယ်ထိခွတ်ဗျည်း	

အနှစ်ချုပ်

စကားသံဖြစ်ပေါ်ရာဌာန၊ စကားသံဖြစ်ပေါ်စေရန်ကူညီပေးသော အသုံးခံဝတ္ထုဖြစ်သည့် ကရိုက်၊ ပယတ်တို့ဖြင့် စကားသံဖြစ်ပေါ်စေရန် ခွတ်ဆိုပုံများကို ရှင်းပြထားသည်။

ပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း

ပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း

၅၀။ အက္ခရာ (၂)လုံးဆင့်၍ ရေးထားသောအက္ခရာတွဲကို ပါဠိဆင့်ဟုခေါ်သည်။

၅၁။ မြန်မာဘာသာစကားနှင့်စာပေ၌ မေတ္တာ၊ ဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခ၊ ကိစ္စ စသည့်ပါဠိစကားလုံးများ၊ တက္ကသိုလ်၊ အဓိဋ္ဌာန်၊ သဏ္ဍာန်၊ တိရစ္ဆာန် စသည့်ပါဠိသက်စကားလုံးများ၊ ယောက္ခမ၊ လင်္ကာ စသည့် မြန်မာစကားလုံးများပါဝင်ကြသည်။ ဤစကားလုံးတို့၌ ဣ၊ ဇ္ဇ၊ ကွ၊ စွ၊ ဣ၊ ဌ၊ ဣ၊ ဋ၊ ဣ၊ ဋ္ဌ စသည့်ပါဠိဆင့်များပါဝင်ကြသည်။ ဤပါဠိဆင့်တို့ကို စနစ်တကျမည်သို့ရေးရသည်၊ မှန်ကန်စွာမည်သို့ဖတ်ရသည်ကို သိရှိရန်လိုသည်။

၅၂။ ပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့် ဖတ်နည်းကို မလေ့လာမီ ဟောသ၊ အဟောသ၊ သိထိလ၊ ခနိတ၊ ဝဂ်ဗျည်း၊ အဝဂ်ဗျည်းတို့အကြောင်းကို ကြိုတင်သိရှိထားရန်လိုသည်။ ဤအကြောင်းတို့ကို မြန်မာသဒ္ဒါ၊ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄)၌ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤ၌ယေးဖြင့်ဖော်ပြမည်။

ဝဂ်ဗျည်းပြယေး

	အဟောသ		ဟောသ		
	သိထိလ	ခနိတ	သိထိလ	ခနိတ	သိထိလ
	ပထမအက္ခရာ	ဒုတိယအက္ခရာ	တတိယအက္ခရာ	စတုတ္ထအက္ခရာ	ပဉ္စမအက္ခရာ (ဝဂ္ဂန္တ)
က-ဝဂ် ၅-လုံး	က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ-ဝဂ် ၅-လုံး	စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ-ဝဂ် ၅-လုံး	ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ-ဝဂ် ၅-လုံး	တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ-ဝဂ် ၅-လုံး	ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ

အ-ဝဂ်ဗျည်းပြယေး

ဟောသ				အဟောသ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ
	ဟ	ဋ	အ	

မှတ်ချက်။ ။ 'ယ၊ ဈ၊ ဗ၊ ဓ၊ ဘ' အက္ခရာတို့ကိုမြန်မာတို့က 'ဂ၊ ဇ၊ ခ၊ ဒ၊ ဗ' တို့နှင့် အတူသံလျော့(သိထိလ)အဖြစ် ရွတ်ဖတ်ပြောဆိုကြသော်လည်း ပါဠိဘာသာ၌ သံတင်း (ခနိတ)များဖြစ် သဖြင့် ယေးတွင် 'ခနိတ' ဟုပြသည်။

၅၃။ ပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း (၂)မျိုးရှိသည်။ ယင်း (၂)မျိုးတို့မှာ -

(က) ပါဠိပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း

(ခ) မြန်မာပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

ပါဠိပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း

၅၄။ ပါဠိပါဠိဆင့်ရေးနည်း။ ။ ပါဠိပါဠိဆင့်ရေးနည်း (၂)မျိုးရှိသည်။ ယင်း(၂)မျိုး တို့မှာ -

(က) အက္ခရာတူနှစ်လုံးဆင့်နည်း

(ခ) အက္ခရာကွဲနှစ်လုံးဆင့်နည်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

၅၅။ အက္ခရာတူနှစ်လုံးဆင့်နည်း။ ။ ဝဂ်ဗျည်း (၂၅) အနက် ပထမအက္ခရာ (၅)လုံး၊ တတိယအက္ခရာ (၅)လုံး၊ င မှတစ်ပါးကျန်ပစ္စမအက္ခရာ (၄)လုံး (ည၊ ဏ၊ န၊ မ) တို့ကို အက္ခရာတူ ဆင့်နိုင်သည်။

အက္ခရာတူနှစ်လုံးဆင့်ပြယေး

သိထိလ		သိထိလ		သိထိလ
ပထမအက္ခရာ		ပထမအက္ခရာ		ပစ္စမအက္ခရာ (ဝဂ္ဂန္တ)
က္ခ		ဂ		
စ		ဇ		ည
ဇ		ခ		ဏ
က္ခ		ဒ		န
ပ		မ		မ

- က+က = ဣ သာဓက။ ။ တက္ကသိုလ်၊ ဥက္ကဋ္ဌ။
- ဂ+ဂ = ဂ သာဓက။ ။ ဂုဏ်၊ မဂ္ဂင်။
- စ+စ = စ သာဓက။ ။ သစ္စာ၊ ကိစ္စ။
- ဇ+ဇ = ဇ သာဓက။ ။ ဝိဇ္ဇာ၊ အာဝဇ္ဇန်း။
- ည+ည = ည သာဓက။ ။ ပညာ၊ အညမည။
- ဇ+ဇ = ဇ သာဓက။ ။ ဝဇ္ဇ။
- ခ+ခ = ခ သာဓက။ ။ ခိဉ္ဇာ။
- ဏ+ဏ = ဏ သာဓက။ ။ အဏ္ဏဝါ၊ ပဏ္ဏာ။
- တ+တ = တ သာဓက။ ။ သတ္တဝါ၊ သတ္တိ။
- ဒ+ဒ = ဒ သာဓက။ ။ သမုဒ္ဒရာ၊ သဒ္ဓါ။
- န+န = န သာဓက။ ။ သန္နိဋ္ဌာန်။

ပ+ပ = ပွ သာဓက။ ။ ကပ္ပိယ၊ သပ္ပိယ။
 ဗ+ဗ = ဗွ သာဓက။ ။ နိဗ္ဗာန်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု။
 မ+မ = မွ သာဓက။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်း။

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိဘာသာ၌ ဥ(ညကလေး)နှစ်လုံးဆင့် ည(ညကြီး)ကို မြန်မာဘာသာ၌ ရိုးရိုး ည အဖြစ်အသုံးပြုသည်။

၅၆။ အဝဂ်ဗျည်း (စ)လုံးတို့အနက် ယ၊ လ၊ သ တို့သည် အက္ခရာတူချင်းဆင့်နိုင်သည်။

ယ+ယ = ယျ သာဓက။ ။ ဇေယျ၊ ဥယျာဉ်။
 လ+လ = လ္လ သာဓက။ ။ ဒုလ္လဘ၊ သလ္လာဝတီ။
 သ+သ = သသ သာဓက။ ။ ဝသ္မာန်၊ မနုဿ။

မှတ်ချက်။ ။ ယနှစ်လုံးဆင့်လျှင် အောက်တ 'ယ' သည်ယပင့် (-ျ) ဖြစ်လာသည်။ သ နှစ်လုံးဆင့်လျှင် သသ ဖြစ်လာသည်။

၅၇။ အက္ခရာကွဲနှစ်လုံးဆင့်နည်း။ ။ သိထိလ(သံလျော့)အက္ခရာကို ခနိတ(သံတင်း) အက္ခရာ ပေါ်၌ ဆင့်နိုင်သည်။ ထိုသို့ဆင့်ရာ၌ အယောသအက္ခရာအချင်းချင်း၊ ယောသအက္ခရာအချင်းချင်းသာ ဆင့်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်အယောသအက္ခရာအချင်းချင်းဖြစ်သော သိထိလပထမအက္ခရာကို ခနိတဒုတိယ အက္ခရာပေါ်၌ ဆင့်နိုင်သည်။ ယောသအက္ခရာ အချင်းချင်းဖြစ်သော သိထိလတတိယအက္ခရာကို ခနိတ စတုတ္ထအက္ခရာပေါ်၌ဆင့်နိုင်သည်။

အယောသ၊ ယောသ၊ ဝဂ်ဗျည်းပြဇယား

အယောသ		ယောသ		
သိထိလ	ခနိတ	သိထိလ	ခနိတ	သိထိလ
ပထမအက္ခရာ	ဒုတိယအက္ခရာ	တတိယအက္ခရာ	စတုတ္ထအက္ခရာ	ပဉ္စမအက္ခရာ (ဝဂ္ဂန္တ)
က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ

က+ခ = ကွ သာဓက။ ။ နက္ခတ်၊ စက္ခု။
 ဂ+ဃ = ဃ္ဓိ သာဓက။ ။ အနုဋ္ဌ။
 စ+ဆ = စ္ဆိ သာဓက။ ။ ပုစ္ဆာ၊ တိရစ္ဆာန်။
 ဇ+ဈ = ဈိ သာဓက။ ။ မဇ္ဈိမ၊ ဥပဇ္ဈာယ်။
 ဋ+ဌ = ဌိ သာဓက။ ။ ဒိဌ၊ အဓိဌာန်။
 တ+ထ = ထု သာဓက။ ။ ဂုဏဂုဏိ၊ အာယုဝမုန။
 ပ+ဖ = ဖု သာဓက။ ။ ဝတ္ထု၊ ဣတ္ထိလိင်။

ဒ+စ = ဒွ သာဓက။ ။ သိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓါ။

ပ+ဖ = ပု သာဓက။ ။ ဇာတိပ္ပိလ်။

ဗ+ဘ = ဘ္ဍ သာဓက။ ။ အတ္တရ။

မှတ်ချက်။ ။ ဌ တွင် ဋ ဆင့်လျှင် လည်ရစ်ပါသော ဌဝမ်းဘဲ ဌ ဖြစ်လာသည်။

၅၈။ ပစ္စမအက္ခရာ (ဝဂ္ဂန္တုဗျည်း) (၅)လုံး (ငါ ဥ၊ ဏ၊ န၊ မ)တို့သည် ယင်းတို့နှင့်ဝက်တူ ဖြစ်သော ကျန်အက္ခရာ (၄)လုံးအပေါ်၌ ဆင့်နိုင်သည်။

င သာဓက။ ။ လင်္ကာ၊ သင်္ခါရ၊ အင်္ဂါ၊ သယံ။

ဥ သာဓက။ ။ ပစ္စမ၊ လညှ၊ ခဉ္ဇ၊ သဗ္ဗာ။

ဏ သာဓက။ ။ ကဏှကောဓ၊ သဏ္ဍာန်၊ ပဏ္ဍိတ။

န သာဓက။ ။ ကန္တာရ၊ ဂန္ထဝင်၊ စန္ဒာ၊ ဂန္ဓမာ။

မ သာဓက။ ။ အလမ္ဘာယ်၊ သမ္ပပ္ပလာပ၊ ကမ္မလာ၊ ကမ္ဘာ။

မှတ်ချက်။ ။ င ကို ဝက်တူဖြစ်သော ကျန်အက္ခရာ (၄)လုံးအပေါ်၌ ဆင့်သောအခါ ငသည်ကင်းစီး (င)ဖြစ်လာသည်။

၅၉။ အက္ခရာတို့နှစ်လုံးဆင့်ရာ၌ သိထိလ (သံလျော့)ဗျည်းများသည် အချင်းချင်းလည်းဆင့်နိုင်သည်။ ဓနိတ(သံတင်း)ဗျည်းများအပေါ်၌လည်းဆင့်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဓနိတ (သံတင်း)ဗျည်းများကား အချင်းချင်းမဆင့်နိုင်ချေ။

မှတ်ချက်။ ။ (က) အက္ခရာတို့နှစ်လုံးဆင့်ရာ၌ ဓနိတ(သံတင်း)ဗျည်းသည် အမြဲတမ်း အောက်ကသာနေရသည်။

(ခ) ဝက်ဗျည်းနှစ်လုံးဆင့်ရာ၌ဝက်တူဗျည်းချင်းသာဆင့်ရသည်။ ဝက်မတူကမဆင့်ရ။

၆၀။ ပါဠိပါဠိဆင့်ဖတ်နည်း။ ။ အက္ခရာနှစ်လုံးဆင့်သောအခါ၌ အပေါ်အက္ခရာကို အသတ်အဖြစ်ဖတ်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) တက္က	တက်က
		(ခ) သဒ္ဓ	သဒ်ဒ
		(ဂ) အညမည	အည်ည မည်ည
		(ဃ) သဇ္ဇ	သဇ်ဇ
		(င) သတ္ထိ	သတ်ထိ
		(စ) စက္ခု	စက်ခု

၆၀။ ဣသရေဇ်နောက်၌ က-သတ်၊ ဂ-သတ်၊ စ-သတ်၊ ဇ-သတ်ရှိလျှင် ယင်းအသတ်တို့ကို တ-သတ် (တ်)သံဖတ်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) သိက္ခာ	သိတ်ခါ
		(ခ) နိဂ္ဂဟိတ်	နိတ်ဂဟိတ်
		(ဂ) ကိစ္စ	ကိတ်စ
		(ဃ) ဝိဇ္ဇာ	ဝိတ်ဇာ

၆၂။ ဥ သရေဇ်နောက်၌ က-သတ်၊ ဂ-သတ်၊ စ-သတ်၊ ဇ-သတ်ရှိလျှင် ယင်းအသတ်တို့ကို တ-သတ်(တ်)သံဖတ်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) ဒုက္ခ	ဒုတ်ခ
		(ခ) ပုဂ္ဂိုလ်	ပုတ်ဂိုလ်
		(ဂ) ဥစ္စ	ဥတ်စ
		(ဃ) ပုထုဇ္ဇန	ပုထုတ်ဇန

၆၃။ ဣ သရေဇ်နောက်၌ င-သတ်၊ ဥ-သတ်၊ ယ-သတ်ရှိလျှင် ယင်းအသတ်တို့ကို န-သတ်(န်) သံဖတ်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) သိင်္ဂီ	သိန်ဂီ
		(ခ) ဝိညာဏ	ဝိန်ညာဏ
		(ဂ) ဘိယျော	ဘိန်ယော

၆၄။ ဥ သရေဇ်နောက်၌ င-သတ်၊ ဥ-သတ်၊ ယ-သတ်ရှိလျှင် ယင်းအသတ်တို့ကို န-သတ်(န်) သံဖတ်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) ပုဂံဝ	ပုန်ဂဝ
		(ခ) သုည	သုန်ည
		(ဂ) ယေဘုယျ	ယေဘုန်ယ

၆၅။ လ-သတ်ကို န-သတ်(န်)သံဖတ်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) ဒုလ္လဘ	ဒုန်လဘ
		(ခ) သဏ္ဍာဝတီ	သန်လာဝတီ
		(ဂ) ဝေပုလ္လ	ဝေပုန်လ

၆၆။ သ နှစ်လုံးဆင့်ကို သကြီး(သ)ဟုရေး၍ ရှေ့ သ ကို တ-သတ်(တ်)သံဖတ်ရသည်။
 သာကေ။ ။ ပုဒ် ဖတ်နည်း

- (က) ကဿပ ကတ်သပ
- (ခ) မနုဿ မနုတ်သ
- (ဂ) နိဿယ နိတ်သယ

၆၇။ ဧ သရပါသော က-သတ်၊ ဋ-သတ်၊ တ-သတ်တို့ကို စ-သတ်(စ်)သံဖတ်ရသည်။
 သာကေ။ ။ ပုဒ် ဖတ်နည်း

- (က) ဥပေက္ခာ ဥပစ်ခါ
- (ခ) ဇေဋ္ဌ ဇစ်ဋ္ဌ
- (ဂ) မေတ္တာ မစ်တာ

၆၈။ ဧ သရပါသော င-သတ်၊ ည-သတ်၊ ဏ-သတ်၊ န-သတ်၊ မ-သတ်တို့ကို င-သတ်(င်) သံဖတ်ရသည်။
 သာကေ။ ။ ပုဒ် ဖတ်နည်း

- (က) မေဏ္ဍက မင်ဒက
- (ခ) ဝိနာသမေဇ္ဈ ဝိနာသမင်တု

၆၉။ ဩ သရပါသော စ-သတ်၊ ဇ-သတ်၊ ဋ-သတ်၊ တ-သတ်၊ ဒ-သတ်၊ ပ-သတ်တို့ကို ဝဆွဲ တ-သတ် (-တ်) သံဖတ်ရသည်။
 သာကေ။ ။ ပုဒ် ဖတ်နည်း

- (က) အက္ခောန္တိ အက်ကွတ်ဆိ
- (ခ) ပါမောဇ္ဇ ပါမုတ်ဇ
- (ဂ) ဩဋ္ဌ အွတ်ဋ္ဌ
- (ဃ) ကောဋ္ဌာသ ကွတ်ဋ္ဌာသ
- (င) ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဖွတ်ဋ္ဌဗ
- (စ) သောတ္တာနံ သွတ်တာနံ
- (ဆ) လောဒ္ဓ လွတ်ဒ
- (ဇ) သောပု သွတ်ပ
- (ဈ) ယောဗ္ဗန ယွတ်ဗန

၇၀။ ဩ ပါသော ည-သတ်၊ ဏ-သတ်၊ န-သတ်၊ ပ-သတ်တို့ကို ဝဆွဲန-သတ်(-န်) သံဖတ်ရသည်။
 သာကေ။ ။ ပုဒ် ဖတ်နည်း

- (က) သောဏ္ဏ သွန်ဒ
- (ခ) ဘောဇ္ဇော သွန်တော
- (ဂ) သောမ္မ သွန်မ

၇၁။ ဟထိုးဗျည်းပေါ်ရှိ အက္ခရာသည် အသတ်သဖွယ် တာဝန်ယူရသည့်အပြင် ဟထိုးနှင့် ပူးတွဲ၍ လည်းအသံထွက်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) အမှ	အမ်မှ
		(ခ) မယ့်	မယ်ယ့်
		(ဂ) ပဉ္စာ	ပဉ်ဉ္စာ
		(ဃ) ဒဋ္ဌိ	ဒဉ်ဋ္ဌိ
		(င) ဥက္က	ဥက်က္က
		(စ) တုမှ	တုမ်မှ

၇၂။ ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆွဲပါသောဗျည်းတွဲ၏အပေါ်အက္ခရာသည် အသတ်သဖွယ်တာဝန်ယူရသည့် အပြင် ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆွဲတို့နှင့်ပူးတွဲ၍လည်း အသံထွက်ရသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) သကျ	သက်ကျ
		(ခ) စကြာ	စက်ကြာ
		(ဂ) သောကြာ	သောက်ကြာ
		(ဃ) ဒတွာ	ဒတ်တွာ

မြန်မာပါဠိဆင့်ရေးနည်းနှင့်ဖတ်နည်း

၇၃။ ရှေးခေတ်မြန်မာတို့သည် ပါဠိဘာသာစာပေနှင့် ရင်းနှီးခဲ့ကြသဖြင့် ပါဠိစကားလုံးများကို ကြားညွှပ် ပြောဆိုခြင်း၊ ရေးသားခြင်းပြုခဲ့ကြသည်။ ပါဠိပါဠိဆင့်ရေးနည်းများကို အတုယူ၍ မြန်မာနှစ်လုံးဆင့် ရေးသားမှုများကို ပြုလာခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင်ကျောက်စာ၊ ပေစာများရေးသားရာ၌ နေရာအကျဉ်းချုံးရာမှစ၍ မြန်မာနှစ်လုံးဆင့်ရေးနည်းကို သုံးခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ရေးသားခဲ့ကြသော မြန်မာဝေါဟာရများအနက် အချို့ကို ဤခေတ်တိုင်အောင်နှစ်လုံးဆင့် ဆက်လက်ရေးသားကြ၍ အချို့ကိုဤခေတ်တွင်လက်ခံသုံးစွဲ ခြင်း မပြုကြတော့ချေ။ အောက်ဖော်ပြပါ မြန်မာဝေါဟာရနှစ်လုံးဆင့်ရေးပုံများကို ဤခေတ်၌ ဆက်လက် လက်ခံ အသုံးပြုလျက်ပင် ရှိကြသေးသည်။

သာဓက။	။	ပုဒ်	ဖတ်နည်း
		(က) ယောက္ခမ	ယောက်ခမ
		(ခ) လက္ခံ	လက်ခံ
		(ဂ) လက္ခာ	လက်ယာ
		(ဃ) မိတ္တူ	မိတ်တူ
		(င) လိမ္မာ	လိမ်မာ
		(စ) သေတ္တာ	သစ်တာ

အနှစ်ချုပ်

အက္ခရာ ၂လုံးဆင့်၍ ရေးရသော အက္ခရာတွဲကို ပါဠိဆင့်ဟုခေါ်ကြောင်း ပါဠိပါဠိဆင့်ရေးနည်း များကို ဖော်ပြထားသည်။

ဝါစင်ဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၇၄။ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ အတွဲ (၁)နှင့် အတွဲ (၂)၊ အခန်း (၅)တို့၌ ဝါစင် (၉)မျိုး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သာဓကများနှင့်တကွ ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ဝါစင်အချို့ကိုမူ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ အမျိုးအမည်များခွဲခြားကာ သာဓကများနှင့်တကွ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ ဤအခန်း၌ အာမေဍိတ်မှတစ်ပါး ကျန်သောဝါစင် (၈)မျိုး ဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များကို ဖော်ပြမည်ဖြစ်သည်။ ဝါစင်ဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်များနှင့် ဆက်စပ်လေ့လာနိုင်ရန် ဝါစင်အသီးသီးအကြောင်းကိုလည်း သာဓကများနှင့်တကွ အကျဉ်းဖော်ပြထားသည်။

၇၅။ နာမ်။ ။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ခြပ်ရှိခြပ်မဲ့တို့၏အမည်ဟူသမျှကို နာမ်ဟုခေါ်သည်။

၇၆။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမ် (၄)မျိုးနှင့်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမ်(၄)မျိုးရှိသည်။

၇၇။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမ် (၄)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား	သာဓက
(က) တစ်ဦးဆိုင်နာမ်	မောင်မောင်၊ ရန်ကုန်၊ ရောဝတီ။
(ခ) အများဆိုင်နာမ်	လူ၊ မြို့၊ နွား၊ စာအုပ်။
(ဂ) စိတ္တလနာမ်	ပညာ၊ မေတ္တာ၊ အောင်မြင်ခြင်း။
(ဃ) အစုပြနာမ်	အသင်း၊ အဖွဲ့၊ မိသားစု။

၇၈။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမ် (၄)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးအစား	သာဓက		
(က) ပင်ကိုနာမ်	နေ၊ မေတ္တာ၊ ဒါရိုက်တာ။		
(ခ) ပေါင်းစပ်နာမ်	ပေါင်းစပ်နာမ်	ပေါင်းစပ်ပုံ	ဝါစင်
	(၁) ရေအိုး	ရေ+အိုး	နာမ်+နာမ်
	(၂) လက်စွပ်	လက်+စွပ်	နာမ်+ကြိယာ
	(၃) လူငယ်	လူ+ငယ်	နာမ်+နာမဝိသေသန
	(၄) ထမ်းပိုး	ထမ်း+ပိုး	ကြိယာ+ကြိယာ
	(၅) လွယ်အိတ်	လွယ်+အိတ်	ကြိယာ+နာမ်
(ဂ) ကြိယာနာမ်	အစား၊ စားခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ချက်၊ ကူညီမှု၊ စားဖွယ်။		
(ဃ) ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်	အကောင်း၊ ထူးချွန်မှု၊ သက်သာခြင်း။		

၇၉။ လိင်။ ။ အထီး၊ အမ သဘာဝကို လိင်ဟုခေါ်သည်။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့ကို ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ အထီး၊ အမ စသည်ဖြင့်ခွဲခြားခြင်းသည် လိင်သဘောဖြစ်သည်။

၈၀။ လိင် (၄)မျိုးရှိသည်။
အမျိုးအစား

သာဓက

(က) ပုလ္လိင်

- အဘိုး၊ အဖေ၊ သား၊ ကျွန်တော်
- ဦးမြ၊ ကျောင်းသား၊ ကျီးဖို၊ ကြက်မ၊ နွားထီး။
- ဆရာ၊ ညီ၊ တူ။

(ခ) ဣတ္ထိလိင်

- အဘွား၊ အမေ၊ သမီး၊ ကျွန်မ။
- ဒေါ်လှ၊ ကျောင်းသူ၊ ကျီးမ၊ ကြက်မ၊ နွားမ။
- ဆရာမ၊ ညီမ၊ တူမ။

(ဂ) နပုလ္လိင်

- စာအုပ်၊ မျက်မှန်၊ ပေတံ၊ သင်္ဘော။

(ဃ) ခွံလိင်

- လူ၊ ငှက်၊ ဝတ်ဆံ၊ ငါ၊ သင်၊ ကျုပ်။

၈၁။ ကိန်း။ ။ အရေအတွက်ကို ကိန်းဟုခေါ်သည်။

၈၂။ ကိန်း (၂)မျိုးရှိသည်။
အမျိုးအစား

သာဓက

(က) ဧကဝုဉ်ကိန်း

ဆရာ၊ ကျောင်းသား၊ ဈေးသည်။

(ခ) ဗဟုဝုဉ်ကိန်း

ဆရာများ၊ ဆရာတို့၊ ကျောင်းသားများ၊ ကျောင်းသားတို့၊ ဈေးသည်များ၊ ဈေးသည်တို့။

နာမ်ဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၈၃။ နာမ်သည်အချင်းချင်း ပေါင်းစပ်သောအခါ ရှေ့နာမ်က နောက်နာမ်ကိုဖြစ်စေ၊ နောက်နာမ်က ရှေ့နာမ်ကိုဖြစ်စေ နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုသည်။

သာဓက။ ။

- (က) ရေအိုး(ရှေ့နာမ် ရေ က နောက်နာမ် အိုး ကိုအထူးပြုသည်။)
- (ခ) တောင်ကလပ်(နောက်နာမ်ကလပ် က ရှေ့နာမ် တောင်ကိုအထူးပြုသည်။)

၈၄။ ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်အချို့ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

- (က) အမြန် (ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်)
- (ခ) အမြန်ရထား (အမြန် သည် ရထား ဟူသောနာမ်ကို အထူးပြုသည့် နာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

၈၅။ ကြိယာနာမ်အချို့ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

- (က) အငှား (ကြိယာနာမ်)
- (ခ) အငှားကား (အငှား သည် ကား ဟူသောနာမ်ကို အထူးပြုသည့် နာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

၈၆။ နာမ်သည် သက်ဆိုင်ရာဝိဘတ်ကိုလိုက်၍ ကတ္တာ၊ ကံ စသည်ပုဒ်အမျိုးမျိုးဖြစ်လာသည်။
 သာဓက။ ။ ပုဒ် ဝိဘတ် ပုဒ်အမည်

(က) မောင်မောင်သည်	သည်	ကတ္တာ
(ခ) စာအုပ်ကို	ကို	ကံ
(ဂ) မန္တလေးသို့	သို့	ရှေးရှုရာပြ
(ဃ) ရထားဖြင့်	ဖြင့်	အသုံးခံပြ
(င) ညီငယ်အား	အား	လက်ခံပြ

၈၇။ နာမ်သည် နာမ်အချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ ကြိယာ၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာဝိသေသနတို့နှင့်ဖြစ်စေ ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်၊ ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန၊ ပေါင်းစပ်ကြိယာ၊ ပေါင်းစပ်ကြိယာဝိသေသန ပုဒ်များဖြစ်လာသည်။

သာဓက။ ။		
ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန	ပေါင်းစပ်ပုံ	ဝါစင်
မျက်နှာချို(သော)	မျက်နှာ+ချို	နာမ်+နာမဝိသေသန
ပေါင်းစပ်ကြိယာ	ပေါင်းစပ်ပုံ	ဝါစင်
ဆေးခြယ်(သည်)	ဆေး+ခြယ်	နာမ်+ကြိယာ
ပေါင်းစပ်ကြိယာဝိသေသန	ပေါင်းစပ်ပုံ	ဝါစင်
စိတ်မြန်လက်မြန်	စိတ်+မြန်+လက်+မြန်	နာမ်+နာမဝိသေသန+ နာမ်+နာမဝိသေသန

၈၈။ အချို့သောနာမ်များကို အများပြုကိန်းညွှန်းပစ္စည်းတို့နှင့်တွဲ၍ သုံးလျှင် ယင်းနာမ်သည် အပေါင်း အစုကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသည်။

- သာဓက။ ။
- (က) ဦးမြတို့ပြန်လာပြီ။
 - (ခ) အမေတို့ရောက်ပြီလား။

၈၉။ ကတ္တာ၊ ဝိဘတ် မှာ ကံဝိဘတ် ကို ၊ လက်ခံပြဝိဘတ် အား၊ အကြောင်းပြဝိဘတ် ကြောင့်၊ ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ် အတွက်၊ ဖို့ စသည်တို့ကို သံရှည်အဆုံးရှိသောနာမ်တို့နှင့် တွဲ၍ သုံးသောအခါ သံရှည်အချို့ကို အောက်မြစ်ထည့်၍ ပြောလေ့၊ ရေးလေ့ ရှိသည်။

သာဓက။ ။		
နာမ်	နာမ်ဝိဘတ်	
(က) မောင်မောင်	မှာ	မောင်မောင်မှာ
(ခ) အမေ	မှာ	အမေမှာ

၉၀။ မူလက အ ပါသော အသီး၊ အခန်း၊ အတွင်း၊ အဖျား၊ အထဲ စသည်နာမ်အချို့ကို အခြား နာမ်တစ်ခုနှင့်ပေါင်းစပ်သောအခါ အ ကိုမြှုပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက။ ။

ပေါင်းစပ်ပုံ

- (က) စပျစ်+အသီး စပျစ်သီး
- (ခ) ရုံး+အခန်း ရုံးခန်း
- (ဂ) အိမ်+အတွင်း အိမ်တွင်း

၉၁။ နာမ်စား။ ။ နာမ်၏အစားသုံးသော ပုဒ်ကိုနာမ်စားဟုခေါ်သည်။

၉၂။ နာမ်စား (၄)မျိုးရှိသည်။

အမျိုးအစား သာဓက

- (က) ပုဂ္ဂလနာမ်စား
- (၁) ပြောသူနာမ်စား ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျုပ်၊ ငါ။
- (၂) ကြားနာသူနာမ်စား သင်၊ မင်း၊ ခင်ဗျား၊ ညည်း၊ နင်။
- (၃) အပြောခံနာမ်စား သူ၊ သင်း။
- (ခ) အညွှန်းနာမ်စား ဤ၊ ထို၊ ဟို၊ ယင်း၊ ၎င်း၊ သည်။
- (ဂ) အမေးနာမ်စား မည်သည်၊ မည်သူ၊ ဘယ်သူ၊ ဘယ်၊ အဘယ်။
- (ဃ) သင်္ချာနာမ်စား
- (၁) အရေအတွက်ပြု သင်္ချာနာမ်စား ငါးခု၊ နှစ်ကောင်၊ သုံးစင်း။
- (၂) ပမာဏပြုသင်္ချာ နာမ်စား အချို့၊ အားလုံး၊ အနည်းငယ်။

နာမ်စားဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၉၃။ ပုဂ္ဂလနာမ်စားများကိုယောက်ျား၊ သို့မဟုတ် မိန်းမ၊ အသက်အရွယ်၊ အဆင့်အတန်း၊ ယဉ်ကျေးမှု အလိုက် ဆီလျော်အောင်အသုံးပြုရသည်။

- သာဓက။ ။
- (က) ကျွန်တော် (နှိမ့်ချသည့်သဘော၊ ယဉ်ကျေးသည့်သဘော)
- (ခ) ကျွန်မ (နှိမ့်ချသည့်သဘော၊ ယဉ်ကျေးသည့်သဘော)
- (ဂ) ငါ (ရိုင်းသည့်သဘော၊ ရင်းနှီးသည့်သဘော)

၉၄။ သူ ဟူသော နာမ်စားကိုယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ တိရစ္ဆာန် စသည့်နာမ်တို့အစားသုံးနိုင်သည်။

- သာဓက။ ။
- (က) မောင်မောင်သည် ကျောင်းသားဖြစ်သည်။ သူသည် စာကြိုးစားသည်။
- (ခ) မမြသည် ကျောင်းသူဖြစ်သည်။ သူသည်လိမ္မာသည်။
- (ဂ) အောင်နတ်သည် သူ၏သခင်အပေါ်သစ္စာရှိသောခွေးဖြစ်သည်။

၉၅။ ဤ၊ ထို၊ ယင်း၊ ၎င်း၊ သည် တို့ကိုဝါကျ၌အသုံးကိုလိုက်၍ အညွှန်းနာမ်စားအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အညွှန်းနာမဝိသေသအဖြစ်လည်းကောင်းသုံးနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) မဟာမြိုင်တော၌ ကျားရဲပေါင်း။ ထိုသို့သွားလျှင် သတိဝီရိယရှိပါ။
(အညွန့်နာမ်စား)

(ခ) ထိုတောသို့သွားလျှင် သတိဝီရိယရှိပါ။ (အညွန့်နာမ်ဝိသေသန)

၉၆။ မည်သည်၊ ဘယ်၊ ဘာ တို့ကိုဝါကျ၌အသုံးကိုလိုက်၍ အမေးနာမ်စားအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အမေးနာမ်ဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း သုံးနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) (၁) မည်သည်ကို သင်စားလိုသနည်း။ (အမေးနာမ်စား)

(၂) မည်သည့်မုန့်ကို သင်စားလိုသနည်း။ (အမေးနာမ်ဝိသေသန)

(ခ) (၁) သူ ဘယ်က ပြန်လာသနည်း။ (အမေးနာမ်စား)

(၂) သူ ဘယ်မြို့ ကပြန်လာသနည်း။ (အမေးနာမ်ဝိသေသန)

၉၇။ နှစ်ခု၊ နှစ်ကောင်း သုံးပင် စသည့်အရေအတွက်ကိုဖော်ပြသည့် ပုဒ်တို့ကိုဝါကျ၌ အသုံးကိုလိုက်၍ အရေအတွက်ပြသချ်နာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အရေအတွက်ပြ သချ်နာမ်ဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်းသုံးနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) သူသည်ငါးများဝယ်လာသည်။ နှစ်ကောင်သည် ငါးကြင်းများဖြစ်ကြသည်။ (အရေအတွက်ပြ သချ်နာမ်စား)

(ခ) ငါးနှစ်ကောင်သည်ငါးကြင်းများဖြစ်ကြသည်။ (အရေအတွက်ပြသချ်နာမ်ဝိသေသန)

၉၈။ အချို့၊ အားလုံး၊ အနည်းငယ် စသည့်ပမာဏကို ဖော်ပြသည့်ပုဒ်တို့ကို ဝါကျ၌ အသုံးကိုလိုက်၍ ပမာဏပြသချ်နာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပမာဏပြသချ်နာမ်ဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း သုံးနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) ဥယျာဉ်အတွင်း၌ ပန်းပင်များရှိသည်။ အချို့သည် နှင်းဆီပင်များဖြစ်ကြသည်။ (ပမာဏပြသချ်နာမ်စား)

(ခ) ပန်းပင်အချို့သည် နှင်းဆီပင်များ ဖြစ်ကြသည်။ (ပမာဏပြသချ်နာမ်ဝိသေသန)

၉၉။ နာမ်စားကို နာမ်ဝိဘတ်များနှင့်တွဲနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

	နာမ်ဝိဘတ်	နာမ်စားနှင့်နာမ်ဝိဘတ်
(က)	သည်၊ က၊ မှာ	သူသည်၊ သူက၊ သူ့မှာ
(ခ)	ကို	သူ့ကို
(ဂ)	အား	သူ့အား

၁၀၀။ ကတ္တားဝိဘတ် မှာ၊ ကံဝိဘတ် ကို၊ လက်ခံပြဝိဘတ် အား၊ အကြောင်းပြဝိဘတ် ကြောင့်၊ ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ် အတွက်၊ ဖို့ စသည်တို့ကိုသံရှည်အဆုံးရှိသော နာမ်စားတို့နှင့်တွဲ၍သုံးသောအခါ သံရှည်အချို့ကို အောက်ဖြစ်ထည့်၍ ပြောလေ၊ ရေးလေ့ရှိသည်။

သာဓက။ ။

နာမ်စား
ကျွန်တော်

နာမ်ဝိဘတ်
များ ကို၊ အား၊
ကြောင့်၊
အတွက်၊ ဖို့။

နာမ်စားနှင့်နာမ်ဝိဘတ်
ကျွန်တော်မှာ
ကျွန်တော်ကို
ကျွန်တော်အား
ကျွန်တော်ကြောင့်
ကျွန်တော်အတွက်
ကျွန်တော်ဖို့

၁၀၀။ နာမ်စားကိုအများပြုပစ္စည်း တို့ နှင့်တွဲ၍ သုံးသည်။
သာဓက။ ။

	နာမ်စား	ပစ္စည်း	နာမ်စားနှင့်ပစ္စည်း
(က)	ကျွန်တော်	တို့	ကျွန်တော်တို့
(ခ)	ခင်ဗျား	တို့	ခင်ဗျားတို့
(ဂ)	သူ	တို့	သူတို့

၁၀၂။ တို့ ဟူသောအများပြုပစ္စည်းကို ပြောသူနာမ်စားအဖြစ်သုံးနိုင်သည်။
သာဓက။ ။

- (က) တို့ကို သူကအထင်မှားနေတယ်။
- (ခ) တို့ ပြန်ရောက်ပြီ။

၁၀၃။ နာမဝိသေသန ။ နာမ်ကိုအထူးပြုသောပုဒ်ကို နာမဝိသေသနဟုခေါ်သည်။ အထူးပြုခြင်း
ခံရသောနာမ်ကို ဝိသေသ ဟုခေါ်သည်။

၁၀၄။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမဝိသေသန (၄)မျိုးနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမဝိသေသန (၂)
မျိုးရှိသည်။

၁၀၅။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမဝိသေသန (၄)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

	အမျိုးအစား	သာဓက
(က)	ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန	လိမ္မာသော၊ ဝေးသော၊ နီးသော၊ မြင့်သော၊ ကျဉ်းသော၊ ထူးဆန်းသော။
(ခ)	အညွှန်းနာမဝိသေသန	ဤ၊ ထို၊ ယင်း၊ ၎င်း၊ သည်၊ အခြား။
(ဂ)	သင်္ချာနာမဝိသေသန	
(၁)	အရေအတွက်ပြသင်္ချာ နာမဝိသေသန	သုံးယောက်၊ သုံးခု။
(၂)	အစဉ်ပြသင်္ချာ နာမဝိသေသန	ဒုတိယအကြိမ်၊ အမှတ် (၃)၊ (၁၀)နှစ်မြောက်။
(၃)	ပမာဏပြသင်္ချာ နာမဝိသေသန	အားလုံး၊ အချို့။
(ဃ)	အမေးနာမဝိသေသန	ဘယ်၊ ဘယ်လောက်၊ မည်သည့်၊ မည်မျှ၊ မည်သို့သော

၁၀၆။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမဝိသေသန (၂)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။
အမျိုးအစား သာဓက

(က) ပင်ကိုနာမဝိသေသန ကောင်း၊ မြင့်၊ မြန်၊ အေး၊ နီ၊ ချို၊ ကြမ်း။

(ခ) ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန သတ္တိကောင်း၊ သန့်ရှင်း၊ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့။

၁၀၇။ နာမဝိသေသနအဆင့် (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား သာဓက

(က) သာမန်အဆင့် ကောင်းသော

(ခ) သာလွန်အဆင့် သာ၍/ပို၍ကောင်းသော

(ဂ) အသာလွန်ဆုံးအဆင့် အကောင်းဆုံး

နာမဝိသေသနဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၁၀၈။ နာမဝိသေသနကို အ၊ မှ၊ ခြင်း ဟူသောပစ္စည်းများနှင့်ဆက်၍ ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

သာဓက။	။ နာမဝိသေသန	ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်
	ကောင်း	အကောင်း
		ကောင်းမှု
		ကောင်းခြင်း

၁၀၉။ နာမဝိသေသနများကို နှစ်ကြိမ်ထပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းဆက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာရန်လိုက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ကြိုယာဝိသေသနအဖြစ် ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

သာဓက။	။ နာမဝိသေသန	ကြိုယာဝိသေသန
	မြန်	မြန်မြန်
	ချိုသာ	ချိုသာစွာ
	နီ	နီတိတိ

၁၁၀။ နာမဝိသေသနကို နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ရှေ့တွင် ထားလိုသောအခါ ယင်းနာမဝိသေသနကို သော၊ သည်၊ မည် ဟူသောနာမဝိသေသနပုဒ် ပြောင်းပစ္စည်းတစ်ခုခုနှင့် တွဲ၍သုံးနိုင်သည်။

သာဓက။	။ နာမဝိသေသန	
	အေး	အေးသောရေ
	ရိုင်း	ရိုင်းသည့်ဆင်
	ထူးချွန်	ထူးချွန်မည့်ကလေး

၁၁၁။ အချို့သော နာမဝိသေသနများသည် နာမ်နောက်တွင်ကပ်လျက် ကြား၌မည်သည့် ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နမူမပါဘဲ ရှေ့နာမ်ကိုအထူးပြုသည်။

သာဓက။	။ နာမဝိသေသန	
	ရိုင်း	ဆင်ရိုင်း
	အနည်းငယ်	ရေအနည်းငယ်
	တစ်စီး	လှည်းတစ်စီး

၁၁၂။ အချို့သော ကြိယာတို့ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုလိုသောအခါ ထိုကြိယာတို့ကို သော၊ သည့်၊ မည့် ဟူသော နာမဝိသေသနပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းတစ်ခုခုနှင့်တွဲ၍ သုံးရသည်။
 သာဓက။ ။ ကြိယာ

စား စားသောအစာ၊ စားသည့်အစာ၊ စားမည့်အစာ

၁၁၃။ အချို့သော နာမဝိသေသနတို့ကို ကြိယာအဖြစ် အသုံးပြုလိုသောအခါ ထိုနာမဝိသေသနတို့ကို သည်၊ ဇါ၊ မည်၊ လိမ့်မည် စသည့် ကြိယာဝိဘတ်တစ်ခုခုနှင့် တွဲရသည်။

သာဓက။ ။

	နာမဝိသေသန	ဝိဘတ်	ကြိယာ
(က)	နီ	သည်	နီသည်။
(ခ)	မွှေး	ဇါ	မွှေးဇါ။
(ဂ)	စိတ်ချမ်းသာ	မည်	စိတ်ချမ်းသာမည်။
(ဃ)	ရိုးသားဖြောင့်မတ်	လိမ့်မည်	ရိုးသားဖြောင့်မတ်လိမ့်မည်။

၁၁၄။ နာမဝိသေသနကို (နာမ်၊ နာမဝိသေသန၊ နာမ်၊ နာမဝိသေသန ဟူသောအစဉ်ဖြင့်) ပေါင်းစပ်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

	နာမ် + နာမဝိသေသန + နာမ်	+ နာမဝိသေသန	= ကြိယာဝိသေသန
(က)	မျက်စိ + အေး	+ နား + အေး	= မျက်စိအေး နားအေး
(ခ)	စိတ် + ရှည်	+ လက် + ရှည်	= စိတ်ရှည် လက်ရှည်

၁၁၅။ နာမ်အချင်းချင်း ပေါင်းစပ်သော ပေါင်းစပ်နာမ်၌ ရှေ့နာမ်၊ သို့မဟုတ် နောက်နာမ်သည် ဝိသေသဖြစ်သည်။

သာဓက။ ။

	ပေါင်းစပ်နာမ်	အထူးပြုနာမ်	အထူးပြုနာမ်
		နာမဝိသေသန	ဝိသေသ
(က)	ရေအိုး	ရေ	အိုး
(ခ)	တောင်ကလပ်	ကလပ်	တောင်

၁၁၆။ က ဝိဘတ်ပါသော နေရာပြပုဒ်နှင့် အချိန်ပြပုဒ်၊ နှင့် ဝိဘတ်ပါသော ယှဉ်တွဲပြပုဒ်၊ ဇါ ဝိဘတ်ပါသော ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြပုဒ်တို့သည် ယင်းပုဒ်တို့၏ နောက်တွင် ရှိသော နာမ်ကို အထူးပြုကြသည်။

သာဓက။ ။

	အထူးပြုနှင့် အထူးပြုခံပုဒ်	အထူးပြုပုဒ်	အထူးပြုခံပုဒ်
(က)	မန္တလေးကဆရာသည်	နာမဝိသေသန	ဝိသေသ
(ခ)	ယမန်နှစ်ကပြက္ခဒိန်ကို	မန္တလေးက	ဆရာ
(ဂ)	မျက်မှန်နှင့်ကျောင်းသားအား	ယမန်နှစ်က	ပြက္ခဒိန်
(ဃ)	သူ၏ကူညီမှုကြောင့်	မျက်မှန်နှင့်	ကျောင်းသား
		သူ၏	ကူညီမှု

၁၀၇။ အသာလွန်ဆုံးအဆင့် နာမဝိသေသနကို နာမဝိသေသနအဖြစ်သာမက နာမ်အဖြစ်လည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

ဥပမာ။ ။

- (က) ဤအတန်း၌ မမြဲသည်အတော်ဆုံးကျောင်းသူဖြစ်သည်။ (နာမဝိသေသန)
- (ခ) ဤအတန်း၌ အတော်ဆုံးသည် မမြဲဖြစ်သည်။ (နာမ်)
- (ဂ) ဤအတန်း၌ မမြဲသည်အတော်ဆုံးဖြစ်သည်။ (နာမ်)

၁၀၈။ တစ်ယောက်၊ နှစ်ကောင်၊ သုံးထည် စသည့်သင်္ချာပြုပုဒ်တို့ကို အရေအတွက်ပြသင်္ချာနာမဝိသေသန အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အရေအတွက်ပြ သင်္ချာနာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်းအသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

အရေအတွက်ပြ သင်္ချာနာမဝိသေသန	အရေအတွက်ပြ သင်္ချာနာမ်စား
(က) နွားနှစ်ကောင်	ဦးမြမှာနွားသုံးကောင်ရှိသည်။ နှစ်ကောင်မှာ နို့စားနွားများဖြစ်ကြသည်။
(ခ) ပုဆိုးသုံးထည်	ဦးမြမှာပုဆိုးလေးထည်ရှိသည်။ သုံးထည်မှာ ချည်ပုဆိုးများဖြစ်ကြသည်။

၁၀၉။ အချို့၊ အားလုံး၊ အနည်းငယ် စသည့်သင်္ချာပြုပုဒ်တို့ကို ပမာဏပြသင်္ချာနာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပမာဏပြသင်္ချာနာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

ပမာဏပြသင်္ချာနာမဝိသေသန	ပမာဏပြသင်္ချာနာမ်စား
(က) စပျစ်သီးအချို့	စပျစ်သီးအချို့မှာချဉ်သည်။ အချို့မှာချိုသည်။
(ခ) ရွာသားအားလုံး	ဤရွာ၌ရွာသား(၂၀၀)ရှိသည်။ အားလုံး စာတတ်ကြသည်။

၁၂၀။ မည်သည်၊ ဘယ်၊ ဘာ စသည့်အမေးပုဒ်တို့ကို အမေးနာမဝိသေသနအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အမေးနာမ်စားများအဖြစ်လည်းကောင်းအသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

အမေးနာမဝိသေသန	အမေးနာမ်စား
(က) မည်သည့်မုန့်	ကြောင်အိမ်ထဲ၌မုန့်မျိုးစုံရှိသည်။ မည်သည်ကို သင်စားလိုသနည်း။
(ခ) ဘယ်မြို့	သူသည်မြို့ကပြန်လာသည်။ သူဘယ်ကပြန်လာသနည်း။

၁၂၁။ ဤ၊ ထို၊ ယင်း၊ ၎င်း၊ သည် တို့ကိုအညွှန်းနာမဝိသေသနအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အညွှန်းနာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

	အညွန့်နာမဝိသေသန	အညွန့်နာမ်စား
(က)	ယင်းတရားကား
ကိုယ်ချင်းစာတရားပင်
ဖြစ်သည်။	ယင်းကားကိုယ်ချင်းစာတရားပင်ဖြစ်သည်။
(ခ)	သည်မြက်ခင်းပေါ်မှာ
မထိုင်ပါနှင့်	သည်မှာထိုင်ပါ။

၁၂၂။ မည်မျှ၊ ဘယ်လောက် စသည့်အမေးပုဒ်တို့ကို အမေး နာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အမေးကြိုယာဝိသေသနများအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

	အမေးနာမဝိသေသန	အမေးကြိုယာဝိသေသန
(က)	ဤကျောင်း၌
ကျောင်းသားမည်မျှ
ရှိသနည်း။	မောင်ထွေးသည်စာကိုမည်မျှကြိုးစားသနည်း။
(ခ)	သင်သည်တစ်နှစ်လျှင်
စာအုပ်ဘယ်လောက်
ဖတ်သနည်း။	သင်သည်တစ်နေ့လျှင် ရေကိုဘယ်လောက်
သောက်သနည်း။

၁၂၃။ ကြိုယာ။ ။ ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေ ပြသောပုဒ်ကို ကြိုယာ ဟုခေါ်သည်။

၁၂၄။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိုယာ (၃)မျိုးနှင့်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိုယာ (၃) မျိုးရှိသည်။

၁၂၅။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိုယာ (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

	အမျိုးအစား	သာဓက
(က)	ပြုခြင်းပြကြိုယာ	ရေး၊ ဖတ်၊ စား၊ ပြော။
(ခ)	ဖြစ်ခြင်းပြကြိုယာ	ဖြစ် (သည်)၊ ပြို(၏)၊ ကျက်(ပြီ)။
ပျော် (သည်)၊ နီ (သည်)။
(ဂ)	ရှိခြင်းပြကြိုယာ	ရှိ (သည်)၊ ထည်ရှိ (သည်)။
- ၁၂၆။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိုယာ (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

သာဓက။ ။

	အမျိုးအစား	သာဓက
(က)	ပင်ကိုကြိုယာ	ရေး၊ ဖြစ်၊ ကစား၊ ပူဇော်၊ ရှိခိုး။
(ခ)	ဂုဏ်ရည်ပြကြိုယာ	လှ (သည်)၊ ချို (သည်)၊ သာယာ (သည်)။
(ဂ)	ပေါင်းစပ်ကြိုယာ	စားသောက် (သည်)၊ ဆေးခြယ် (သည်)။
လျှင်မြန် (သည်)။

ကြိယာဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၁၂၇။ အချို့သောကြိယာကို ကြိယာထောက်ပစ္စည်းအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်သည်။
သာဓက။ ။

	ကြိယာ	ကြိယာထောက်ပစ္စည်း	အဓိပ္ပာယ်
(က)	ကြည့်	စားကြည့်သည်။	စူးစမ်းသည့်သဘော
(ခ)	ပေး	ပြောပေးသည်။	သူတစ်ပါးကိုကူညီသည့်သဘော
(ဂ)	နိုင်	မနိုင်သည်။	စွမ်းဆောင်နိုင်သည့်သဘော

၁၂၈။ ကြိယာအချင်းချင်းပေါင်းစပ်ရာ၌ ကြိယာနှစ်ခုမက ပေါင်းစပ်နိုင်သည်။
သာဓက။ ။

	ဝါစင်	ပေါင်းစပ်ပုံ	ပေါင်းစပ်ကြိယာ
(က)	ကြိယာ+ကြိယာ +ကြိယာ	ကြွရောက်+အားပေး +ချီးမြှင့်	ကြွရောက်အားပေး ချီးမြှင့် (သည်)
(ခ)	ကြိယာ+ကြိယာ+ ကြိယာ+ကြိယာ	ဝင်+ထွက်+ သွား+လာ	ဝင်ထွက်သွားလာ (သည်)

၁၂၉။ ကြ၊ တုန် စသည့်အများပြုကြိယာပစ္စည်းတို့ကို ကြိယာနှင့်တွဲ၍ သုံးနိုင်သကဲ့သို့ မြှုပ်၍ လည်းသုံးနိုင်သည်။
သာဓက။ ။

- (က) (၁) ကျောင်းသားများကစားနေကြသည်။
- (၂) ကျောင်းသားများကစားနေသည်။
- (ခ) (၁) သူတို့လာကုန်ပြီ။
- (၂) သူတို့လာပြီ။

၁၃၀။ လုပ်ငန်းတစ်ခုပြီးတစ်ခုဆောင်ရွက်ကြောင်း ဖော်ပြလိုသောအခါ ကြိယာနှစ်ခုကို တွဲ၍ သုံးလေ့ရှိသည်။
သာဓက။ ။

- (က) ကလေးသည်ဖခင်ကိုပြေးဖမ်းသည်။
- (ခ) သူသည်ကောင်းကင်ကို မော့ကြည့်သည်။

၁၃၁။ ကြိယာနှစ်ခု သို့မဟုတ် ကြိယာအဖြစ်အသုံးပြုသော နာမဝိသေသနှစ်ခုတို့၏ ကြား၌ လည်း၊ မြို့၊ သာ၊ စသည့်ပစ္စည်းတို့ကိုထား၍ ကြိယာအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်သည်။
သာဓက။ ။

- (က) သူသည်ငွေကိုရှာလည်းရှာသည်။ လှူလည်းလှူသည်။
- (ခ) သူသည်လှူလည်းလှူသည်။ ယဉ်လည်းယဉ်သည်။
- (ဂ) သူသည်စာကြိုးစားမြဲကြိုးစားသည်။
- (ဃ) သူသည်စာကို ဖတ်သာဖတ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ကိုသဘောမပေါက်ပေ။

၁၃၂။ ဖြစ်သည်ဟူသော ကြိယာဖြင့်ဖွဲ့သောဝါကျ၌ တစ်ခါတစ်ရံ ယင်းကြိယာကိုမြှုပ်၍ ဝါကျဖွဲ့ တတ်သည်။

သာဓက။

(က) ဤသည်ကားပညာရှိတို့၏အဆိုအမိန့် ()တည်း။

(ခ) သူသည်လူတော်တစ်ယောက် ()တည်း။

၁၃၃။ ကြိယာဝိသေသန။ ။ ကြိယာကို အထူးပြုသောပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသနဟုခေါ်သည်။ အထူးပြုခြင်းခံရသောကြိယာကို ဝိသေသဟုခေါ်သည်။

၁၃၄။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိယာဝိသေသန (၅)မျိုးနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိယာဝိသေသန (၃)မျိုးရှိသည်။

၁၃၅။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိယာဝိသေသန (၅)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား

သာဓက

(က) အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန

ယနေ့၊ နက်ဖြန်၊ ယခု၊ မကြာမီ၊ အစဉ်။

(ခ) အမှုအရာပြကြိယာဝိသေသန

ဒယ်မ်းဒယ်ိုင်၊ တရိုတသေ၊ ညီညီညာညာ၊

အလျင်အမြန်။

(ဂ) အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန

သည်းထန်စွာ၊ ဖရိုဖရဲ၊ စင်စစ်၊ မှချ။

(ဃ) ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန

အနည်းငယ်၊ အကုန်၊ လုံးဝ၊ အလွန်၊ များစွာ။

(င) အမေးကြိယာဝိသေသန

မည်သို့၊ မည်ကဲ့သို့၊ မည်မျှ။

၁၃၆။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိယာဝိသေသန (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား

သာဓက

(က) နှစ်ကြိမ်ထပ်ကြိယာဝိသေသန

မြန်မြန်၊ ခင်ခင်မင်မင်၊ ချိုချိုသာသာ။

(ခ) ပစ္စည်းဆက်ကြိယာဝိသေသန

ခင်မင်စွာ၊ အလှ၊ တပိုင်ပိုင်၊ တရွေ့ရွေ့၊ တရကြမ်း၊

ခပ်မြန်မြန်၊ အပူတပြင်း၊ မထိတထိ၊ တက်လိုက်

ဆင်းလိုက်။

(ဂ) ကာရန်လိုက်ကြိယာဝိသေသန

စိရရိ၊ ဆာတာတာ၊ နီတီတီ။

၁၃၇။ ကြိယာဝိသေသနအဆင့် (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား

သာဓက

(က) သာမန်အဆင့်

ကောင်းစွာ

(ခ) သာလွန်အဆင့်

သာ၍/ပို၍ကောင်းစွာ

(ဂ) အသာလွန်ဆုံးအဆင့်

အကောင်းဆုံး

ကြိယာဝိသေသနဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၁၃၈။ နာမ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ နာမ်နှင့်နာမ်ဝိသေသနကိုဖြစ်စေ၊ ကြိယာအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် ကြိယာဝိသေသနဖြစ်လာသည်။

သာဓက။ ။

	ဝါစင်	ပေါင်းစပ်ပုံ	ကြိယာဝိသေသန
(က)	နာမ်+နာမ် +နာမ်+နာမ်	ခြေ+(အ)ဆုံး+ ခေါင်း+(အ)ဆုံး	ခြေဆုံးခေါင်းဆုံး (ကြည့်သည်)
(ခ)	နာမ်+နာမ်ဝိသေ သန+နာမ်+ နာမ်ဝိသေသန	စိတ်+မြန်+ လက်+မြန်	စိတ်မြန်လက်မြန် (ပြုတတ်သည်)
(ဂ)	ကြိယာ+ကြိယာ	အားရ+ဝမ်းသာ	အားရဝမ်းသာ (ကြိုဆိုသည်)

၁၃၉။ စကားတစ်လုံးတည်းရှိသော ကြိယာနှင့်နာမ်ဝိသေသနတို့ကို ရှေ့က အ ပစ္စည်း ဆက်၍ ကြိယာ ဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

ကြိယာ	ပစ္စည်း	ကြိယာဝိသေသန
ရ	အ	အရ (ယူသည်)
နာမ်ဝိသေသန	ပစ္စည်း	ကြိယာဝိသေသန
လှ	အ	အလှ (ပြင်သည်)

၁၄၀။ ဆိုရိုးစကားတို့ကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ်အသုံးပြုသည်။

သာဓက။ ။

ဆိုရိုးစကား	ကြိယာဝိသေသန
(က) ခရေစေ့တွင်းကျ	ခရေစေ့တွင်းကျ (သိသည်)
(ခ) ဆင်ကန်းတောတိုး	ဆင်ကန်းတောတိုး(လုပ်သည်)

၁၄၁။ မိ-ရာ ဟူသောပစ္စည်းနှင့် တွေး၊ ငေး၊ ထင်၊ ပြော စသည့်အချို့ ကြိယာတို့ကိုပေါင်းစပ်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

ကြိယာ	ပစ္စည်း	ကြိယာဝိသေသန
တွေး	မိ-ရာ	တွေးမိတွေးရာ (တွေးသည်)

၁၄၂။ အချို့သောနာမ်နှင့်ကြိယာပေါင်းစပ်သောပုဒ်တို့ကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ်အသုံး ပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

ပုဒ်	ပေါင်းစပ်ပုံ	ကြိယာဝိသေသန
(က) နာမ်+ကြိယာ	အညောင်း+ပြေ	အညောင်းပြေ (လျှောက်သည်)
(ခ) နာမ်+ကြိယာ	လက်+တွေ့	လက်တွေ့ (သင်ပြသည်)

၁၄၃။ နာမ်ဝိသေသနကိုလည်းကောင်း၊ အသံပြပုဒ်ကိုလည်းကောင်း ခနဲဟူသောပစ္စည်းနှင့် ဆက်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

နာမဝိသေသနနှင့်
အသံပြပုဒ်

ပစ္စည်း

ကြိယာဝိသေသန

(က) ပူ

ခနဲ

ပူခနဲ(ဖြစ်သည်)

(ခ) ပုန်း

ခနဲ

ပုန်းခနဲ(ကျသည်)

၁၄၄။ သံရှည်ကြိယာနှင့် သံရှည်နာမဝိသေသနတို့ကို မ-တ ပစ္စည်းနှင့်တွဲခြင်းဖြင့် ဖြစ်လာသော ကြိယာဝိသေသနတို့၌ မ ဇာနောင်တွင်ရှိသော သံရှည်ကို သံတိုဖြစ်စေရန် အောက်ဖြစ်ထည့်ပေးရသည်။

သာဓက။ ။

	ပုဒ်	ပစ္စည်း	ကြိယာဝိသေသန
(က)	ယုံ	မ-တ	မယုံတယုံ (ဖြစ်သည်)
(ခ)	နိုင်	မ-တ	မနိုင်တနိုင် (မသည်)

၁၄၅။ မည်မျှ၊ ဘယ်လောက် စသည့်အမေးပုဒ်တို့ကို အမေးကြိယာဝိသေသနအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အမေးနာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) မောင်ထွေးသည်စာကိုမည်မျှကြိုးစားသနည်း။ (အမေးကြိယာဝိသေသန)
 (ခ) ဤကျောင်း၌ကျောင်းသားမည်မျှရှိသနည်း။ (အမေးနာမဝိသေသန)

၁၄၆။ စကားတစ်လုံးပါ အချို့ကြိယာကိုနှစ်ကြိမ်ထပ်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) သူသည်ကောင်းကင်ကို မော့မော့ကြည့်သည်။
 (ခ) မစောမြင့်သည် သူ၏မုန့်ကိုသူငယ်ချင်းများအား ဝေဝေ ပေးသည်။

၁၄၇။ အသာလွန်ဆုံး အဆင့်ကို ဖော်ပြသော ပုဒ်တို့ကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် လည်းကောင်း၊ နာမ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က) မီးသတ်ကားသည် မီးလောင်ရာသို့ အမြန်ဆုံး ရောက်လာသည်။ (ကြိယာဝိသေသန)
 (ခ) မောင်အေးချမ်းသည် ကျောင်းသားများအနက် အသွက်လက်ဆုံးဖြစ်သည်။ (နာမ်)
 (ဂ) မောင်အေးချမ်းသည် အသွက်လက်ဆုံး ကျောင်းသားဖြစ်သည်။ (နာမဝိသေသန)

၁၄၈။ ဝိဘတ် ။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏နောက်၌တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တားဖြစ်သည်၊ ကံဖြစ်သည် စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကြိယာနောက်၌တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုးအစားကိုလည်းကောင်း ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော စကားလုံးကို ဝိဘတ် ဟု ခေါ်သည်။

၁၄၉။ နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ကြိယာဝိဘတ်ဟူ၍ (၂)မျိုးရှိသည်။ နာမ်ဝိဘတ် (၁၇)မျိုး၊ ကြိယာဝိဘတ် (၂)မျိုးရှိသည်။

၁၅၀။ နာမ်ဝိဘတ် (၁၇)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား	သာဓက
(က) ကတ္တားဝိဘတ်	သည်၊ က၊ မှာ။
(ခ) ကံဝိဘတ်	ကို။

အမျိုးအစား

သာဓက

(ဂ) ထွက်ခွာရာပြင်ဘတ်	မှ၊ က။
(ဃ) နေ့ရှုရာပြင်ဘတ်	သို့။
(င) ဆိုက်ရောက်ရာပြင်ဘတ်	သို့၊ ထိ၊ အထိ၊ ထိအောင်၊ တိုင်အောင်။
(စ) အသုံးခံပြင်ဘတ်	ဖြင့်၊ နှင့်။
(ဆ) အကြောင်းပြင်ဘတ်	ကြောင့်၊ ဖြင့်။
(ဇ) လက်ခံပြင်ဘတ်	အား။
(ဈ) နေရာပြင်ဘတ်	၌၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်၊ က။
(ည) အချိန်ပြင်ဘတ်	၌၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်၊ က။
(ဋ) ပိုင်ဆိုင်ခြင်းဝိဘတ်	၏။
(ဌ) လိုက်လျောပြင်ဘတ်	အလိုက်၊ အရ၊ အတိုင်း၊ အလျောက်၊
အားလျော်စွာ။
(ဍ) ယှဉ်တွဲပြင်ဘတ်	နှင့်၊ နှင့်အတူ၊ နှင့်အညီ၊ နှင့်အမျှ။
(ဎ) ခွဲထုတ်ရာပြင်ဘတ်	တွင်၊ အနက်၊ အထဲမှာ၊ အထဲမှာ။
(ဏ) ရည်စူးချက်ပြင်ဘတ်	ငှာ၊ အလို့ငှာ၊ ဖို့၊ အဖို့၊ အတွက်။
(တ) နေရာဆက်တိုက်ပြင်ဘတ်	တိုင်တိုင်၊ တိုင်အောင်။
(ထ) အချိန်ဆက်တိုက်ပြင်ဘတ်	တိုင်တိုင်၊ တိုင်အောင်၊ ပတ်လုံး၊ လုံးလုံး။

၁၅၁။ ကြိုယာဝိဘတ် (၂)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား

သာဓက

(က) ကာလပြကြိုယာဝိဘတ်	
(၁) ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိုယာဝိဘတ်	သည်၊ ၏၊ ပြီ။
(၂) အတိတ်ကာလပြကြိုယာဝိဘတ်	သည်၊ ၏၊ ပြီ။
(၃) အနာဂတ်ကာလပြကြိုယာဝိဘတ်	မည်၊ လိမ့်မည်၊ အံ့၊ လတ္တံ့။
(ခ) အမျိုးအစားပြကြိုယာဝိဘတ်	
(၁) စေခိုင်းဝိဘတ်	လော့။
(၂) ညှိနှိုင်းဝိဘတ်	စို့၊ ရအောင်။
(၃) ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်	ပါစေ၊ ပါရစေ။
(၄) အမိန့်ချက်ဝိဘတ်	စေ။

ဝိဘတ်ဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၁၅၂။ တ၊ သို့၊ မှာ၊ ဖြင့်၊ နှင့်၊ ၌၊ တွင်၊ ဝယ်၊ တိုင်တိုင်၊ တိုင်အောင် စသည့်နာမ် ဝိဘတ်တို့သည် ဝါကျတွင်အသုံးကိုလိုက်၍ အမျိုးအစားကွဲပြားကြသည်။

သာဓက။

ဝိဘတ်

အသုံး

ဝိဘတ်အမည်

(က) က

- သူက ပြောသည်။
- ဆိပ်ကမ်းက ခွာသည်။
- အိမ်ဝက စောင့်သည်။
- နံနက်က ရောက်သည်။

ကတ္တားဝိဘတ်
ထွက်ခွာရာပြဝိဘတ်
နေရာပြဝိဘတ်
အချိန်ပြဝိဘတ်

(ခ) သို့

- မောင်ချစ်ညိုသည်
ကျောင်းသို့ သွားသည်။
- မောင်ချစ်ညိုသည်
(၅)နာရီအိမ်သို့ပြန်
ရောက်သည်။

ရှေးရှုရာပြဝိဘတ်
ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိဘတ်

(ဂ) တိုင်တိုင်

- (၁၀)မိုင်တိုင်တိုင်မနားဘဲ
လျှောက်ကြသည်။
- (၂)နာရီတိုင်တိုင် ရေထဲ၌
နေနိုင်သည်။

နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်
အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်

၁၅၃။ သည်၊ ကို၊ က စသည့်အချို့သော နာမ်ဝိဘတ်တို့ကို ဝါကျ၌တစ်ခါတစ်ရံမြှုပ် ချဲ့သုံးနိုင်သည်။

သာဓက။

- ။ (က) (၁) သူသည်ကား ပညာရှိတည်း။
(၂) သူကားပညာရှိတည်း။
- (ခ) (၁) ရွာသားများက လမ်းကိုပြင်ကြသည်။
(၂) ရွာသားများက လမ်းပြင်ကြသည်။
- (ဂ) (၁) သူကလည်း ကူညီပါသည်။
(၂) သူလည်း ကူညီပါသည်။

၁၅၄။ နှင့် ဝိဘတ်ပါသော အသုံးခံပြုပုဒ်ကို ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ်အပြင် အခြားအဓိပ္ပာယ် တစ်မျိုးမျိုး မဖြစ်ပေါ်စေရန် ကြိယာရှေ့၌ထား၍ သုံးလေ့ရှိသည်။

သာဓက။

- ။ - ထန်းသမားသည် လှေကားနှင့်ထန်းပင်ပေါ်သို့ တက်သည်။
-ထန်းသမားသည် ထန်းပင်ပေါ်သို့ လှေကားနှင့်တက်သည်။

၁၅၅။ ကြိယာဝိဘတ် သည်၊ ပြီ၊ မည် တို့သည် အချို့သောအမေးပစ္စည်းတစ်ခုခုနှင့်တွဲ၍ သုံးသော အခါ သည် သည် သ၊ ပြီ သည် ပ၊ မည် သည် မ နှင့် မှာ တို့သို့ ပြောင်းတတ်သည်။

သာဓက။

- ။ (က) ပြောသည်။ ပြောသလား။
- (ခ) လာပြီ။ လာပလား။
- (ဂ) သွားမည်။ သွားမလား။
သွားမှာလား။

၁၅၆။ နာမဝိသေသနကို ကြိယာအဖြစ်အသုံးပြုသောအခါ ကြိယာဝိဘတ်တစ်ခုခုနှင့်တွဲရသည်။
 သာမက။ ။ နာမဝိသေသန ဝိဘတ် ကြိယာ
 (က) နိ သည် နိသည်။
 (ခ) မွေး ငါ မွေး၏

၁၅၇။ သမ္ပန္န။ ။ ပုဒ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ် အချင်းချင်းကို ဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို သမ္ပန္န ဟုခေါ်သည်။

၁၅၈။ ဆက်စပ်ပုံအရ သမ္ပန္န (၃)မျိုးနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ သမ္ပန္န (၁၁)မျိုးရှိသည်။

၁၅၉။ ဆက်စပ်ပုံအရ သမ္ပန္န (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား	သာမက
(က) ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န	နှင့်၊ သို့မဟုတ်၊ မှတစ်ပါး၊ ဖြစ်စေ ... ဖြစ်စေ၊
သော်လည်းကောင်း၊ သော်လည်းကောင်း။
(ခ) ဝါကျဆက်သမ္ပန္န	၍၊ လျက်၊ လျှင်၊ သကဲ့သို့၊ နှင့်တစ်ပြိုင်နက်။
(ဂ) အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ပန္န	ထို့ကြောင့်၊ ထို့ပြင်၊ ထိုအခါ၊ သို့ရာတွင်။

၁၆၀။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ သမ္ပန္န (၁၁)မျိုးမှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား	သာမက
(က) ဆန့်ကျင်ပြသမ္ပန္န	သို့ရာတွင်၊ သော်လည်း၊ စေကာမူ၊ မ ... ဘဲလျက်။
(ခ) အချိန်ပြသမ္ပန္န	နှင့်တစ်ပြိုင်နက်၊ တိုင်း၊ မှ၊ ရင်း၊ မ ... ဝီ။
(ဂ) အကျိုးမျှော်ပြသမ္ပန္န	အောင်၊ ရန်၊ ဖို့၊ ရန်အလို့ငှာ။
(ဃ) အကြောင်းပြသမ္ပန္န	၍၊ နှင့်၊ သဖြင့်၊ ထို့ကြောင့်။
(င) နှိုင်းယှဉ်ပြသမ္ပန္န	သကဲ့သို့၊ သလို၊ ထက်။
(စ) ပေါင်းစည်းပြသမ္ပန္န	နှင့်၊ လည်း ... လည်း၊ အပြင် ... လည်း၊ သာမက ...
လည်း။
(ဆ) ရွေးချယ်ပြသမ္ပန္န	သို့မဟုတ်။
(ဇ) ကန့်သတ်ချက်ပြသမ္ပန္န	လျှင်၊ မှ၊ က။
(ဈ) ကန့်သတ်မဲ့ပြသမ္ပန္န	ဖြစ်စေ ... ဖြစ်စေ၊
သော်လည်းကောင်း၊ သော်လည်းကောင်း။
(ည) တစ်ပြိုင်နက်ပြသမ္ပန္န	လျက်၊ ကာ၊ ရင်း။
(ဋ) တစ်ခုပြီးတစ်ခုပြသမ္ပန္န	ကာ၊ ၍။

သမ္ပန္နဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၁၆၁။ ၍၊ က၊ နှင့် စသည့်သမ္ပန္နတို့သည် ဝါကျတွင်အသုံးကိုလိုက်၍ သမ္ပန္နအမျိုးအစား ကွဲပြားသည်။

သာဓက။

သမ္ပန္န

အသုံး

သမ္ပန္နအမျိုးအစား

(က) ရှိ

- သူကျွေး၍ ကျွန်တော်စားသည်။
- လူဆိုးကိုရဲကဖမ်း၍ စခန်းသို့ခေါ်ဆောင်သွားသည်။

အကြောင်းပြသမ္ပန္န
ပတ်စုပြီးတစ်ခုပြသမ္ပန္န

(ခ) က

- သီတင်းကျွတ်လရောက်က ကြာပန်းများပွင့်ကြမည်။
- လူကငွေကိုချစ်က ငွေကလူကိုချစ်မည်။

အချိန်ပြသမ္ပန္န
ကန်သတ်ချက်ပြသမ္ပန္န

(ဂ) နှင့်

- မိုးရွာသည်နှင့် သစ်ပင်များလန်းဆန်းလာသည်။
- ရေနှင့်ကြာသည်ပန်ရသည်။

အကြောင်းပြသမ္ပန္န
ပေါင်းစည်းပြသမ္ပန္န

၁၆၂။ ဝါကျရိုးတို့ကို ဝါကျဆက်သမ္ပန္နနှင့် ဆက်သောအခါ ရှေ့ဝါကျတို့၏ကြိယာဝိဘတ်သည် တစ်ခါတစ်ရံကျေပျောက်သွားသည်။

သာဓက။

- ။ (က) သီတင်းကျွတ်လရောက်ပြီ။ (ဝါကျရိုး)
- (ခ) ကြာပန်းများပွင့်ကြသည်။ (ဝါကျရိုး)
- (ဂ) သီတင်းကျွတ်လရောက်၍ ကြာပန်းများပွင့်ကြသည်။

၁၆၃။ ပြီး၊ ပြီးလျှင်၊ ပြီးသော် တို့ကို သမ္ပန္နအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။

။ အလောင်းမင်းတရားသည် ဒဂုံမြို့ကို သိမ်းပြီး/ပြီးလျှင်/ ပြီးသော် ရန်ကုန်မြို့ဟု အမည်ပေးတော်မူသည်။

၁၆၄။ တိုင်၊ တိုင်အောင်၊ အခါတိုင်း စသည့်အချို့သော သမ္ပန္နတို့နှင့် ဝါကျရိုးနှစ်ခုကို ဆက်သောအခါ ရှေ့ဝါကျရှိ သည် ဝိဘတ်တွင်အောက်မြစ်ထည့်လေ့ရှိသည်။

သာဓက။

- ။ (က) သူ ပြန်လာသည်။ (ဝါကျရိုး)
- (ခ) ကျွန်တော်စောင့်မည်။ (ဝါကျရိုး)
- (ဂ) သူပြန်လာသည်တိုင်/တိုင်အောင် ကျွန်တော်စောင့်မည်။

၁၆၅။ ပစ္စည်း။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသနတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သောစကားလုံးကို ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။

၁၆၆။ နာမ်ပစ္စည်း၊ ကြိယာပစ္စည်း၊ ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းဟူ၍ (၃)မျိုးရှိသည်။ နာမ်ပစ္စည်းကို (၉)မျိုး၊ ကြိယာပစ္စည်းကို (၅)မျိုး၊ ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းကို (၃)မျိုးခွဲပြထားသည်။

၁၆၇။ နာမ်ပစ္စည်း (၉)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား	သာဓက
(က) မျိုးပြပစ္စည်း	(နှစ်)ပင်၊ (သုံး)ယောက်၊ (လေး)ခု။
(ခ) လိင်ညွှန်းပစ္စည်း	(ကျောင်း)သား၊(ကျောင်း)သူ(ဝတ်ဆံ)ဖို၊ (ဝတ်ဆံ)မ၊ ဦး(မြ)၊ ဒေါ်(လှ)။
(ဂ) ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း	များ၊ တို့။

အမျိုးအစား

သာဓက

- (ဃ) သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း
- (င) နာမ်ထောက်ပစ္စည်း
- (စ) ဥပမာပစ္စည်း
- (ဆ) ရူပကပစ္စည်း
- (ဇ) အာလုပ်ပစ္စည်း
- (ဈ) ဝိဇ္ဇာပစ္စည်း

- ကျစီ၊ ခန့်၊ ကြိမ်၊ မြောက်။
- သာလျှင်၊ တော၊ လည်း၊ ပါ၊ များ။
- ကဲ့သို့၊ နှယ်၊ လို၊ အတိုင်း။
- တည်းဟူသော။
- အို၊ ဟယ်၊ ရှင်၊ ခင်ဗျာ၊ ဟေ့။
- တိုင်း၊ တကာ၊ အ (မြို့၊မြို့)။

၁၆၈။ ကြိယာပစ္စည်း (၅)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား

သာဓက

- (က) အမေးပစ္စည်း
- (ခ) ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း
- (ဂ) ကြိယာထောက်ပစ္စည်း
- (ဃ) အငြင်းပြပစ္စည်း
- (င) ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း

- နည်း၊ လော၊ လား၊ လဲ၊ တုံး။
- ကြ၊ ကုန်၊ ကြကုန်။
- နိုင်၊ ဝံ၊ ခဲ့၊ မိ၊ ပါ။
- မ၊ မ ဘူး။
- ကွယ်၊ နော်၊ ပေါ့၊ လေ၊ ပေါ့လေ။

၁၆၉။ ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း (၃)မျိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးအစား

သာဓက

- (က) နာမ်ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း
- (ခ) နာမ်ဝိသေသနပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း
- (ဂ) ကြိယာဝိသေသနပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း

- အ၊ ခြင်း၊ ချက်၊ စရာ၊ မှ၊ အ-အ။
- သော၊ သည့်၊ မည့်။
- စွာ၊ အ၊ တ-တ၊ ချည်-ချည်။

ပစ္စည်းဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်များ

၁၇၀။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ ကြိယာတို့ကို အချို့သောပစ္စည်းတို့နှင့် တွဲသောအခါ ပစ္စည်းတစ်မျိုးမက တွဲနိုင်သည်။

- သာဓက။ ။ (က) ကလေးတိုင်း သာလျှင်မက။
- (ခ) သူတို့သာလျှင်။
- (ဂ) မရနိုင်တော့ပေ။

၁၇၁။ အချို့သောနာမ်တို့နှင့် မျိုးပြပစ္စည်းတစ်မျိုးမကတွဲနိုင်သည်။

- သာဓက။ ။ နာမ် ပစ္စည်း
- (က) ထီး တစ်လက်၊ တစ်ချောင်း၊ တစ်စင်း။
- (ခ) ဆင် တစ်ကောင်၊ တစ်စီး။

၁၇၂။ အချို့သောနာမ်တို့ကို မျိုးပြပစ္စည်းအဖြစ် သုံးလေ့ရှိသည်။

- သာဓက။ ။ နာမ် ပစ္စည်း
- (က) ကျောင်း ကျောင်းနှစ်ကျောင်း။
- (ခ) မြို့ မြို့သုံးမြို့။

၁၇၃။ ကို ဟူသောစကားလုံးကို ကြိယာတူနှစ်ခုကြား၌ ထား၍သော်လည်းကောင်း၊ နာမ်၊ နာမ်စား၏ နောက်တွင် ထား၍လည်းကောင်း ပစ္စည်းအဖြစ်သုံးလေ့ရှိသည်။

သာဓက။ ။

- (က) သွားကိုသွားမယ်။
- (ခ) ငါ့ကိုတည့်တာပါ။

၁၇၄။ များပစ္စည်းသည် အချို့နေရာ၌ အရေအတွက်ကို မရည်ညွှန်းဘဲ တွဲဖက်သော နာမ်၊ နာမ်စား၊ ကြိယာ၏လေးနက်မှုကို ရည်ညွှန်းသည်။

သာဓက။ ။

- (က) မောင်ဝင်းများ ပထမရလျှင် သူမိဘကအံ့ဩလိမ့်မည်။
- (ခ) သူများပြန်ရောက်ပြီလားလို့။

၁၇၅။ နာမ်စားကို အများပြုပစ္စည်း တို့နှင့်တွဲ၍သုံးသည်။

သာဓက။ ။

	နာမ်စား	ပစ္စည်း	နာမ်စားနှင့်ပစ္စည်း
(က)	သူ	တို့	သူတို့
(ခ)	ယင်း	တို့	ယင်းတို့

၁၇၆။ ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းသည် ကြိယာနှင့်နာမ်ဝိသေသနတို့ကို နာမ်၊ နာမ်ဝိသေသန၊ ကြိယာဝိသေသန အဖြစ် ပြောင်းပေးနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

	မူလပုဒ်	ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း	ပြောင်းသောပုဒ်	ပုဒ်အမည်
(က)	ကောင်း	မှု	ကောင်းမှု	နာမ်
(ခ)	ဝယ်	သော	ဝယ်သော	နာမ်ဝိသေသန
(ဂ)	ခင်မင်	စွာ	ခင်မင်စွာ	ကြိယာဝိသေသန

၁၇၇။ ဝါကျ၌ကြိယာကိန်းညွှန်းပစ္စည်းကိုမြှုပ်၍သုံးလေ့ရှိသည်။

သာဓက။ ။

- (က) (၁) ကျောင်းသားများ လာကြပြီ။
- (၂) ကျောင်းသားများ လာပြီ။
- (ခ) (၁) သူတို့ လာကြကုန်၏။
- (၂) သူတို့ လာ၏။

၁၇၈။ သာ၊ ချည်၊ တော့၊ ဝမ်း၊ တောင် စသည့်အချို့သောပစ္စည်းတို့ကို နာမ်ထောက် ပစ္စည်းအဖြစ်သာမက ကြိယာထောက်ပစ္စည်းအဖြစ်လည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

သာဓက။ ။

(က)	(၁) လူသာ ပခာနဖြစ်သည်။	ပစ္စည်းအမျိုးအစား
	(၂) သိသာသိစေ မမြင်စေနှင့်။	နာမ်ထောက်ပစ္စည်း
		ကြိယာထောက်ပစ္စည်း

- (ခ) (၁) သူသည် စာကိုချည်းဖတ်နေသည်။ နာမ်ထောက်ပစ္စည်း
- (၂) သူသည် အိပ်ချည်းနေသည်။ ကြိယာထောက်ပစ္စည်း

လေ့ကျင့်ခန်းများ
(က)

- ၁။ (က) အောက်ပါ နာမ်အသီးသီးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ မည်သည့်နာမ်ဖြစ်သနည်း။
ပြည်သူ၊ သစ္စာ၊ ငါး၊ ရွှေဘို၊ ပန်း၊ အစည်းအရုံး၊ မောင်အေးချမ်း၊ သတ္တိ။
- (ခ) အောက်ပါနာမ်အသီးသီးသည် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ မည်သည့်နာမ် ဖြစ်သနည်း။
ကောင်စီ၊ ဣန္ဒြေ၊ မှန်တင်ခုံ၊ ပေးကမ်းခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းခြင်း၊ လက်ရွေးစင်၊ တွယ်တာစရာ၊ အအေး။
- (ဂ) အောက်ပါနာမ်အသီးသီး၏လိင်အမျိုးအစားကိုဖော်ပြပါ။
ဦးအောင်ဇေယျ၊ မဒ္ဒိဒေဝီ၊ ရေ၊ မြွေ၊ ကျွန်မ၊ အစ်ကို၊ မီး၊ ထန်း။
- (ဃ) အောက်ပါနာမ်အသီးသီး၏ ကိန်းကိုဖော်ပြပါ။
ဧည့်သည်များ၊ စာအုပ်၊ ထီး၊ ငါးတို့၊ စားပွဲများ။
- ၂။ အောက်ပါပေါင်းစပ်နာမ်တို့တွင် မည်သည့်နာမ်က မည်သည့်နာမ်ကိုအထူးပြုသနည်း။
ကွမ်းကလပ်၊ ဝါးလက်ခုပ်၊ ဝါးခမောက်၊ မုန့်လက်ကောက်။
- ၃။ (က) အောက်ပါဂုဏ်ရည်ပြနာမ်အသီးသီးကို ကွက်လပ်တွင်ဆီလျော်အောင်ဖြည့်ပါ။
အထူး၊ အနှေး၊ အနှေး၊ အကျဉ်း၊ အနု။
..... ယာဉ်၊ အစည်းအဝေး၊ ပညာ၊ ထည်၊ ထောင်။
- (ခ) အောက်ပါကြိယာနာမ်အသီးသီးကို ကွက်လပ်တွင်ဆီလျော်အောင်ဖြည့်ပါ။
အစုန်၊ အပြန်၊ အမှာ၊ အစမ်း၊ အလုပ်။
..... ခရီး၊ ရထား၊ စကား၊ စာမေးပွဲ၊ သမား။
- ၄။ အချို့နာမ်သည် မည်သည့်ပစ္စည်းနှင့်တွဲခြင်းဖြင့် အပေါင်းအစုကိုရည်ညွှန်းဖော်ပြသနည်း။
သာဓက (၂)ခုပြပါ။
- ၅။ ကို၊ အား၊ ကြောင့်၊ အတွက်၊ ဖို့၊ ဝိဘတ်တစ်ခုခုနှင့်တွဲခြင်းဖြင့် သံရှည်အဆုံးရှိသောနာမ်တွင် အောက်မြစ်ထည့်လေ့ရှိပုံကို သာဓကပြပါ။
- ၆။ အောက်ပါနာမ်အသီးသီးကို အခြားနာမ်တစ်ခုခုနှင့် ပေါင်းစပ်သောအခါ အ မြှုပ်လေ့ရှိပုံကို သာဓကပြပါ။
အရောင်၊ အပင်၊ အရွက်၊ အသား၊ အရုပ်၊ အနံ့၊ အကြော။

(ခ)

- ၁။ (က) အောက်ပါနာမ်စားအသီးသီးသည် နာမ်စား (၄)မျိုးအနက် မည်သည့်အမျိုးအစား ဖြစ်သနည်း။
အချို့၊ အဘယ်၊ ထို၊ ကျွန်ုပ်၊ သည်၊ သင်း၊ အားလုံး၊ မည်သူ။

(ခ) အောက်ပါနာမ်စားအသီးသီးသည် ပုဂ္ဂလနာမ်စား (၃)မျိုးအနက်မည်သည့် အမျိုးအစားဖြစ် သနည်း။

ကျွန်မ၊ သူ၊ သင်၊ ငါ၊ ညည်း၊ သင်း။

(ဂ) အောက်ပါနာမ်စားအသီးသီးသည်သင်္ချာနာမ်စား (၂)မျိုးတွင် မည်သည့်အမျိုးအစား ဖြစ် သနည်း။

ခြောက်ယောက်၊ အနည်းငယ်၊ အားလုံး၊ သုံးချပ်။

၂။
၃။

သူ ဟူသောနာမ်စားကို ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ တိရစ္ဆာန်တို့အစား သုံးနိုင်ကြောင်း သာဓကပြပါ။
အောက်တွင်ပေးထားသောစကားလုံးအသီးသီးကို ကွက်လပ်တွင် ဆီလျော်အောင်ဖြည့်ပါ။ ဖြည့် သောစကားလုံးသည် အညွှန်းနာမ်စား၊ သို့မဟုတ် အညွှန်း နာမဝိသေသနဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြပါ။

အချို့၊ ဘာ၊ မည်သည့်၊ ယင်း၊ အားလုံး၊ နှစ်ကောင်၊ ၎င်း။

(က) ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ချင်ရင် ကျင့်ဝတ်ကိုစောင့်ထိန်းရမလဲ။

(ခ) ကျွဲ ခတ်ရာမြေစာပင်မခံနိုင်။

(ဂ) ကျောင်းသား အတန်းထဲ၌ ငြိမ်သက်စွာထိုင်နေကြသည်။

(ဃ) သည် ကြင်နာသနားတတ်သည်။

(င) ကားပညာရှိတို့၏ အဆိုအမိန့်တည်း။

(စ) ကဒူးရင်းသီးကို မကြိုက်ပေ။

(ဆ) မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်၌ မိုးအများဆုံးရွာသနည်း။

၄။
၅။

နာမ်စား (၅)ခုကို နာမ်ဝိဘတ်တစ်ခုစီနှင့်တွဲပြပါ။

မည်သည့်ဝိဘတ်နှင့်တွဲလျှင် အောက်ပါနာမ်စားတို့၌ အောက်မြစ်ထည့်လေ့ရှိသနည်း။

(က) ငါ

(ခ) သင်

(ဂ) ရှင်

(ဃ) နင်

(င) သူ

၆။

အောက်ပါဝါကျများ၌ ပါဝင်သော တို့ ဟူသောစကားလုံးသည် ပစ္စည်း၊ သို့မဟုတ် နာမ်စား ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြပါ။

(က) တို့ကော မလိုက်ရဘူးလား။

(ခ) ငါတို့လဲ ရောက်ဖူးပါတယ်။

(ဂ) တို့ သိသမျှကိုပြောပြမယ်။

(ဃ) ကျွန်တော်တို့ အစွမ်းကုန် ကြိုးစားကြရမယ်။

၁။ (က) အောက်ပါနာမဝိသေသနအသီးသီးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရမည်သည့် နာမဝိသေသန ဖြစ်သနည်း။
အခြား၊ ပေါများသော၊ စတုတ္ထအကြိမ်၊ ခြောက်ယောက်၊ ထို၊ ရိုးသားသော။

(ခ) အောက်ပါနာမဝိသေသနအသီးသီးသည် မည်သည့်သင်္ချာနာမဝိသေသနဖြစ်သနည်း။
များစွာသော၊ အကြိမ် (၂၀)မြောက်၊ နှစ်ခု။

(ဂ) အောက်ပါ နာမဝိသေသနအသီးသီးသည် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ မည်သည့် နာမဝိသေသန ဖြစ်သနည်း။
နူးညံ့ပျော့ပျောင်း၊ ဇွဲကောင်း၊ နွေး၊ မွှေး။

(ဃ) အောက်ပါ နာမဝိသေသနအသီးသီးသည် မည်သည့်နာမဝိသေသနအဆင့်တွင် ပါဝင် သနည်း။
အလှဆုံး၊ သာယာသော၊ ပို၍ဆန်းသစ်သော၊ ကြမ်းတမ်းသော။

၂။ အောက်ပါ နာမဝိသေသနအသီးသီးကို အ၊ မှု၊ ခြင်း တူသော ပစ္စည်းတစ်ခုခုနှင့် ဆက်၍ ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်ဖြစ်အောင်ဖွဲ့စည်းပြပါ။
ငြိမ်းချမ်း၊ ချော၊ နီ၊ သွက်လက်၊ ဖြောင့်၊ ပါးနပ်၊ ကြမ်း၊ ရှည်။

၃။ အောက်ပါ နာမဝိသေသနအသီးသီးကို နှစ်ကြိမ်ထပ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စွာ၊ တရ၊ အ-တ၊ ရှုန်းပစ္စည်းတစ်ခုခု ဆက်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကာရန်လိုက်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ ကြိုယာဝိသေသန ဖြစ်အောင် ဖွဲ့စည်းပြပါ။
ပူပြင်း၊ ကောင်း၊ လှပ၊ ကြမ်း၊ ရှုန်း၊ စိမ်း၊ ပြာ။

၄။ (က) အောက်ပါ နာမဝိသေသနအသီးသီးကို သော၊ သည်း၊ မည် ပစ္စည်းတစ်ခုခု နှင့်တွဲ၍ နာမ် သို့မဟုတ် နာမ်စားတစ်ခုစီ၏ရှေ့တွင်သုံးပြပါ။
မြင့်မား၊ ကျဉ်းမြောင်း၊ လိမ္မာ၊ ရိုးသား၊ ရှည်လျား၊ စိမ်းလန်း။

(ခ) အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သောနာမ်ကိုဖြည့်ပါ။
..... အချို့၊ ယဉ်ကျေး၊ နှစ်စင်း၊ အားလုံး။

(ဂ) အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်သောကြိုယာကိုဖြည့်ပါ။
(၁) တမာရွက်သည် ။
(၂) ယဉ်ကျေးသောသူ၏အမူအရာသည် ။
(၃) ယနေ့တိုက်ခတ်သော လေမုန်တိုင်းသည် ။
(၄) ဤမြက်ခင်းပြင်သည် ။
(၅) စံပယ်ပန်း၏ရနံ့သည် ။

၅။ (က) အောက်ပါ ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသနအသီးသီးတွင် မည်သည်ကနာမဝိသေသန၊ မည်သည် က ဝိသေသဖြစ်ကြောင်းခွဲခြားပြပါ။
ဆန်အိတ်၊ ခွေးဘီလူး၊ တောဝက်၊ ညောင်မှတ်ဆိတ်။

(ခ) အောက်ပါအသာလွန်ဆုံးအဆင့် နာမဝိသေသနအသီးသီးကိုနာမ်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ နာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း ဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
အသွက်လက်ဆုံး၊ အငယ်ဆုံး၊ အလှဆုံး။

၆။ (က) အောက်ပါပုဒ်အသီးသီးကို နာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း၊ နာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း ဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
နှစ်ခု၊ အနည်းငယ်၊ ဘာ၊ ဤ။

(ခ) အောက်ပါပုဒ်အသီးသီးကို နာမဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကြိယာ ဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း ဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
အဘယ်မျှလောက်၊ မည်မျှ၊ ဘယ်လောက်

(ဃ)

၁။ (က) အောက်ပါကြိယာအသီးသီးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ မည်သည့်ကြိယာဖြစ်သနည်း။
ရှိ၊ ဆွတ်ခြွေ၊ တိုက်ခတ်၊ နှိမ်နင်း၊ တည်ရှိ။

(ခ) အောက်ပါကြိယာအသီးသီးသည် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ မည်သည့် ကြိယာဖြစ်သနည်း။
ခုန် (သည်)၊ ငြိမ့်ညောင်း (သည်)၊ ပြေးလွှား (သည်)၊ စက်ချုပ် (သည်)၊ ဖြောင့်တန်း (သည်)။

၂။ အောက်ပါကြိယာအသီးသီးကို ကြိယာထောက်ပစ္စည်းအဖြစ် ဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
ထား၊ ပစ်၊ သွား၊ သင့်၊ မိ။

၃။ အောက်ပါ ကြိယာတို့မှ ပေါင်းစပ်နိုင်သော ကြိယာတို့ကိုပေါင်းစပ်၍ ဝါကျ၌ ဆီလျော်အောင် ဖြည့်ပါ။

ဆုံးမ၊ ဝေဖန်၊ ဆင်ခြင်၊ သွန်သင်၊ အားပေး၊ သုံးသပ်၊ ရိုသေ၊ လွမ်းဆွတ်၊ လေးစား၊ တမ်းတ၊ အားထား၊ သတိရ။

- (က) ခွဲခွာခဲ့ရသော သူငယ်ချင်းများကို ကျွန်တော် သည်။
- (ခ) မိမိဖြူခဲ့သည့် အမှားမျိုးကိုနောင်တွင် မပြုမိစေရန် ရမည်။
- (ဂ) ဦးကြီးသည် ရပ်ကွက်အတွင်းရှိ လူငယ်များကိုအမြဲပင် သည်။
- (ဃ) လူငယ်များက ဦးကြီးကို ကြသည်။

၄။ ကြ၊ ကုန်၊ ကြတုန် ဟူသောအများပြုကြိယာပစ္စည်းအသီးသီးကိုဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
၅။ လုပ်ငန်းတစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆောင်ရွက်ကြောင်းဖော်ပြသည့် ကြိယာနှစ်ခုတွဲကို ကွက်လပ်၌ ဆီလျော်အောင်ဖြည့်ပါ။

- (က) မောင်မောင်သည် မုန့်ဟင်းခါး သည်။
- (ခ) မစံပယ်ကသူရရှိသောဆုတံဆိပ်များကို ကျွန်တော့်အားဗီရိုထဲမှ သည်။
- (ဂ) သူသည်ရေကို သည်။
- (ဃ) မိဘကိုသားသမီးများက သည်။

၆။ အောက်ပါကြိယာ (၂)ခုစီကြား၌ လည်း၊ မြ၊ သာ ပစ္စည်းတစ်ခုခုကိုထည့်၍ ကွက်လပ်အသီးသီး ၌ ဆီလျော်အောင်ဖြည့်ပါ။

- ချစ် ချစ်၊ သနား သနား။

ကြီး ကြီး။

- သွက်လက် သွက်လက်။

- ဟောင် ဟောင်။

- ကြောက် ကြောက်၊ ရွံ ရွံ။

(က) မလှသည်မြွေကို သည်။ သည်။

(ခ) ဤခွေးသည် သည်။ မကိုက်ပေ။

(ဂ) ဤမာလာသီးသည် သည်။ သည်။

(ဃ) ဘကြီးဖြိုးသည် ငယ်စဉ်ကကဲ့သို့ပင် သည်။

(င) ဒေါ်မြသည် ခြေမသန်သော တူမငယ်ကို သည်။ သည်။

၇။ ဖြစ်သည်ဟူသော ကြိယာဖြင့်ဖွဲ့သောဝါကျ၌ ယင်းကြိယာမပါဘဲ ဖွဲ့နိုင်ပုံကို သာကေဝါကျ သုံးခုဖြင့်ပြပါ။

(င)

၁။ (က) အောက်ပါကြိယာဝိသေသနအသီးသီးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရမည်သည့် ကြိယာဝိသေ သန ဖြစ်သနည်း။

ယဉ်ကျေးစွာ၊ ပြင်းထန်စွာ၊ များစွာ၊ အဘယ်မျှ၊ ခဏ။

(ခ) အောက်ပါကြိယာဝိသေသနအသီးသီးသည် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ မည်သည့် ကြိယာ ဝိသေသန ဖြစ်သနည်း။

တိုင်တိုင်ပင်ပင်၊ အုံ့တုံ့တုံ့၊ ခပ်သွက်သွက်။

(ဂ) အောက်ပါ ကြိယာဝိသေသနအသီးသီးသည် မည်သည့်ကြိယာဝိသေသန အဆင့်၌ ပါသနည်း။

သာ၍လေးစားစွာ၊ ပျော်ရွှင်စွာ၊ အခင်မင်ဆုံး။

၂။ အောက်ပါကြိယာဝိသေသနအသီးသီး၌ မည်သည့်ပုဒ်များပါဝင်သနည်း။
မြှောက်ထိုးပင့်ကော်၊ မေးထူးခေါ်ပြော၊ ခုန်ပေါက်ပြေးလွှား၊ ရေဆုံးရေဖျား။

၃။ အောက်ပါတို့ကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျတစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။
အမိ၊ အမြင့်၊ အလွတ်၊ အထူး၊ အရောက်။

၄။ အောက်ပါတို့ကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
တောင်စဉ်ရေမရ၊ ကျီးကန်းတောင်းမှောက်၊ ခြေမွေးမီးမလောင် လက်မွေးမီးမလောင်၊ ခွက်ထိုး ခွက်လန်။

၅။ အောက်ပါပေါင်းစပ်ပုဒ်အသီးသီး၌ မည်သည့်ပုဒ်များပါဝင်ကြသနည်း။
ယင်းပေါင်းစပ်ပုဒ်အသီးသီးကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျတစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။ မျောက်က၊ မုဆိုးထိုင်၊ ကိုယ်တွေ့။

- ၆။ (က) အောက်ပါပုဒ်အသီးသီးကို ခန့်ဟူသောပုံစွည်းနှင့်ဆက်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျ တစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။
အေး၊ လက်၊ ဗုန်း၊ ဝေါ။
- (ခ) အောက်ပါနာမ်အသီးသီးကို လိုက်၊ သို့မဟုတ် အလိုက် ပစ္စည်းတစ်ခုခုနှင့် ဆက်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျတစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။
အိတ်၊ ကျောင်း၊ ရပ်ကွက်၊ အကောင်။
- ၇။ အောက်ပါကြိယာဝိသေသနအသီးသီး၌ လိုအပ်သောစကားလုံးတွင် အောက်မြစ်ထည့်၍ ဝါကျ တစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။
မလုံတလုံ၊ မခိုင်တခိုင်၊ မထင်တထင်၊ မမှောင်တမှောင်။
- ၈။ ကောက်ပါပုဒ်အသီးသီးကို အမေး ကြိယာဝိသေသနအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အမေးနာမဝိသေသန အဖြစ်လည်းကောင်း ဝါကျတစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။
ဘယ်လောက်၊ မည်မျှ။
- ၉။ အောက်ပါ ကြိယာအသီးသီးကို နှစ်ကြိမ်ထပ်၍ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျ၌သုံးပြုပါ။
ချောင်း၊ ငုံ့၊ သွား၊ ထိုင်။
- ၁၀။ အောက်ပါပုဒ်အသီးသီးကို ကြိယာဝိသေသန၊ နာမ်၊ နာမဝိသေသနတစ်ခုခုအဖြစ် ဝါကျ၌ သုံးပြုပါ။
အငယ်ဆုံး၊ အနီးဆုံး၊ အလှဆုံး၊ အခါးဆုံး၊ အမြင့်ဆုံး။
- ၁၁။ အောက်ပါကြိယာဝိသေသနအသီးသီးကို ဝါကျတစ်ခုစီ၌သုံးပြုပါ။
ထာဝစဉ်၊ အလွန်၊ ဒယိမ်းဒယိုင်၊ လှိုက်လှဲစွာ၊ ပျူပျူငှာငှာ။

(၈)

- ၁။ (က) အောက်ပါဝိဘတ်အသီးသီးသည် မည်သည့်နာမ်ဝိဘတ်ဖြစ်သနည်း။
က၊ တိုင်တိုင်၊ ဖြင့်၊ မှာ။
- (ခ) အောက်ပါ ဝိဘတ်အသီးသီးသည် မည်သည့်ကာလပြုကြိယာဝိဘတ်ဖြစ်သနည်း။
သည်၊ နေ၊ ပြီ၊ လိမ့်မည်။
- (ဂ) အောက်ပါ ဝိဘတ်အသီးသီးသည် မည်သည့်အမျိုးအစားပြုကြိယာဝိဘတ် ဖြစ်သနည်း။
စေ၊ ပါရစေ၊ လော့၊ စို့။
- ၂။ အောက်ပါ နာမ်ဝိဘတ်အသီးသီးကို ဝါကျ၌ဆီလျော်အောင်ဖြည့်ပါ။ ဖြည့်သော ဝိဘတ်သည် မည်သည့်နာမ်ဝိဘတ်ဖြစ်ကြောင်းကို ဝိုက်တွင်း၌ ထည့်သွင်းပြပါ။
တိုင်အောင်၊ သို့၊ တွင်း၊ နှင့်။
- (က) သစ်ခုတ်သမားတို့သည် သစ်ပင်ကိုလွှ ဖြတ်ကြသည်။ ()
- (ခ) ကျောက်မျက်ရတနာတို့ စိန်သည် အမာဆုံးဖြစ်သည်။ ()
- (ဂ) ရန်ကုန်-မန္တလေးအမြန်ရထားသည် ပဲခူးဘူတာ ခေတ္တ ရပ်သည်။ ()
- (ဃ) ကျွန်တော်တို့သည် ည(၆)နာရီ၌ အိမ် ပြန်ရောက်ကြသည်။ ()

- (င) ပင်နီအင်္ကျီ လူကြီးသည် စကားပြောအလွန်ကောင်းသည်။ ()
- (စ) မောင်ချစ်ညိုသည် ည(၁၀)နာရီ စာဖတ်လေ့ရှိသည်။ ()

၃။ အောက်ပါဝါကျအသီးသီး၌ တစ်ခါတစ်ရံဖြုတ်၍ သုံးနိုင်သည့်နာမ်ဝိဘတ်ကို မျဉ်းသားပြပါ။

- (က) လသည် သာသည်။
- (ခ) ပထမဆုကို သူကချည်းနှစ်စဉ်ရပါသည်။
- (ဂ) ကျွန်မသည် နံနက်တိုင်းပန်းကိုခူးသည်။
- (ဃ) သည်းခံခြင်းသည်သာလျှင် သင့်အတွက်အားကိုးရာဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

၄။ အသုံးခံဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြလိုသည့်အခါတွင် နှင့် ဝိဘတ်ပါသော အသုံးခံပြုပုဒ်ကို ဝါကျ၌ မည်သည့် နေရာတွင်ထားလေ့ရှိသနည်း။ သာကေဝါကျ (၂)ခုပြပါ။

၅။ အောက်ပါကြိယာအသီးသီးရှိ ဝိဘတ်ကိုအမေးပစ္စည်း လား၊ လဲ၊ တုံး၊ နည်း၊ လို့လဲ တစ်ခုခုနှင့်တွဲ၍ သုံးပြပါ။ အသွင်ပြောင်းလဲသွားသည့် ကြိယာဝိဘတ်ကို မျဉ်းသားပြပါ။

- (က) ပြောသည်။
- (ခ) ဆာပြီ။
- (ဂ) လာမည်။
- (ဃ) ကစားသည်။
- (င) ရောက်မည်။

(ဆ)

၁။ (က) အောက်ပါ သမ္ပန္နအသီးသီးသည် ဆက်စပ်ပုံအရ မည်သည့်သမ္ပန္နဖြစ်သနည်း။
နှင်း၊ ထို့ပြင်၊ သကဲ့သို့၊ ၍။

(ခ) အောက်ပါ သမ္ပန္နအသီးသီးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ မည်သည့် သမ္ပန္န ဖြစ်သနည်း။
သော်လည်း၊ သဖြင့်၊ နှင့်တစ်ပြိုင်နက်၊ သို့မဟုတ်။

၂။ အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော သမ္ပန္နဖြည့်ပါ။ ဖြည့်သော သမ္ပန္နသည် မည်သည့် သမ္ပန္နဖြစ်ကြောင်းကို ဝိုက်တွင်း၌ဖော်ပြပါ။

- (က) အဝါရောင် အပြာရောင်ကိုရောစပ်လျှင် အစိမ်းရောင်ဖြစ် လာသည်။ ()
- (ခ) ကျားသနား နွားချမ်းသာမည်။ ()
- (ဂ) သူသည်ဗီရိကိုဖွင့် အင်္ကျီကိုရှာသည်။ ()
- (ဃ) လူဆိုးများသည် ရဲများကိုမြင်သည် ထွက်ပြေးကြသည်။ ()
- (င) ဘောလုံးပွဲများကို မိုးရာသီရောက် ကြည့်ကြရမည်။ ()
- (စ) ကြောင်တစ်ကောင်သည် ရေအိုးစင်အနီး၌ဝပ် ကြွက်ကိုချောင်း နေသည်။ ()

၃။ အောက်ပါဝါကျရိုး (၂)ခုစီကို ဆီလျော်သော သမ္ပန္နဖြင့်ဆက်ပြပါ။

- (က) (၁) မောင်လှ၏မိဘများသည် ဆင်းရဲကြသည်။
- (၂) သူတို့သည် တင်းတိမ်ရောင်ရဲကြသည်။

- (ခ) (၁) မောင်ညိုလှသည် တူညီတတ်သည်။
- (၂) မောင်နီကလည်း တူညီတတ်ပါသည်။
- (ဂ) (၁) မြန်မာနိုင်ငံသည် နယ်ချဲ့တို့၏လက်အောက်သို့တစ်ခါက ကျရောက်ခဲ့သည်။
- (၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စာပေတို့သည် မှေးမှိန်ခဲ့ရဖူးသည်။

(ဇ)

- ၁။ (က) အောက်ပါ ပစ္စည်းအသီးသီးသည် မည်သည့်နာမ်ပစ္စည်းဖြစ်သနည်း။
ကဲ့သို့၊ ဖွီး၊ ယောက်၊ များ၊ ခန့်၊ ဟယ်၊ တကာ၊ တည်းဟူသော၊ ပါ။
- (ခ) အောက်ပါ ပစ္စည်းအသီးသီးသည် မည်သည့်ကြိယာပစ္စည်းဖြစ်သနည်း။
နည်း၊ မ၊ မိ၊ ကုန်၊ နော်။
- (ဂ) အောက်ပါ ပစ္စည်းအသီးသီးသည် မည်သည့်ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းဖြစ်သနည်း။
မှု၊ မည့်၊ ချည်-ချည်။
- ၂။ အောက်ပါဝါကျအသီးသီးရှိ နာမ်၊ နာမ်စား၊ ကြိယာတစ်ခုခုနှင့်တွဲထားသော ပစ္စည်းအသီးသီးကို မျဉ်းသားပြပါ။
 - (က) ဤအခန်း၌ လူ (၅၀)ကျော်လောက်သာဆုံသည်။
 - (ခ) သူတို့မျှသာမတသေးပေ။
 - (ဂ) မိဘမေတ္တာသည် မြင်းမိုရ်တောင်မက ကြီးမားလှပါပေတော့သည်။
- ၃။ အောက်ပါနာမ်အသီးသီးကိုတွဲနိုင်သော မျိုးပြပစ္စည်းနှစ်မျိုးစီနှင့်တွဲပြပါ။
မြား၊ ဓား၊ လှ၊ စားပွဲ၊ ကြိုး။
- ၄။ အောက်ပါ နာမ်အသီးသီးကို မျိုးပြပစ္စည်းအဖြစ်သုံးပြပါ။
ရွာ၊ အိမ်၊ ကန်၊ မြစ်။
- ၅။ တို့ ဟူသောစကားလုံးကို ကြိယာတူ (၂)ခုကြား၌ထား၍လည်းကောင်း၊ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်တွင်ထား၍လည်းကောင်း ပစ္စည်းအဖြစ်သုံးပြပါ။
- ၆။ များ သည် နာမ်၊ နာမ်စား၊ ကြိယာအသီးသီး၏လေးနက်မှုကို ရည်ညွှန်းနိုင်ကြောင်း သာဓက ဝါကျတစ်ခုစီဖြင့်ပြပါ။
- ၇။ တို့ ပစ္စည်းကိုနာမ်စား (၄)ခုနှင့်တွဲ၍ သုံးပြပါ။
- ၈။ ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းသည် ကြိယာနှင့် နာမဝိသေသနတို့ကို နာမ်၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ ဝိသေသနအဖြစ် ပြောင်းနိုင်ကြောင်း သာဓကပြပါ။
- ၉။ ဝါကျ၌ ကြိယာကိန်းညွှန်းပစ္စည်းမြုပ်၍ သုံးနိုင်ပုံကိုသာဓက (၃)ခုပြပါ။
- ၁၀။ အောက်ပါဝါကျအသီးသီး၌ မျဉ်းသားထားသည့်ပစ္စည်းသည် နာမ်ထောက်ပစ္စည်းလော၊ ကြိယာ ထောက်ပစ္စည်းလောဖြစ်ပါ။
 - (က) (၁) သူသည် ဆေးကိုတော့ သောက်ရမှာကြောက်သည်။
 - (၂) ကလေးသည် မုန့်ရမှ အငိုတိတ်တော့သည်။

- (ခ) (၁) လူတိုင်းပင် ချမ်းသာလိုကြသည်။
- (၂) သူတို့ပြန်သွားသည်ကို သိပင်မသိလိုက်ပါ။
- (ဂ) (၁) သူ့ကိုတောင် မှာလိုက်ပါသေးသည်။
- (၂) ကော်ဖီတွေ အေးတောင်ကုန်ပြီ။

အနှစ်ချုပ်

ဝါစင်ဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများ

- (က) နာမ် - သက်ရှိသက်မဲ့ ခြပ်ရုံခြပ်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှ
 - (ခ) နာမ်စား- နာမ်၏ အစားသုံးသောပုဒ်
 - (ဂ) နာမဝိသေသန- နာမ်ကို အထူးပြုသောပုဒ်
 - (ဃ) ကြိယာ - ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းတို့ကို ပြသောပုဒ်
 - (င) ကြိယာဝိသေသန - ကြိယာကို အထူးပြုသောပုဒ်
 - (စ) ဝိဘတ် - နာမ်၊ နာမ်စား၊ ကြိယာတို့၏ နောက်၌ တည်၍ ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသောပုဒ်
 - (ဆ) သမ္ပန္န - ပုဒ်ချင်း၊ ဝါကျချင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ချင်း ဆက်စပ်ပေးသောစကားလုံး
 - (ဇ) ပစ္စည်း - နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင်ကူညီထောက်ပံ့ပေးသော စကားလုံး
- ထိုဝါစင်များ၏ အမျိုးအစားများနှင့် သိမှတ်ဖွယ်ရာများကို ဖော်ပြသည်။

ဝါကျဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်ရာများ

၁၇၉။ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂)နှင့် (၃)တို့၌ ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာ တစ်ခုပါဝင်သော ဝါကျရိုးတို့တွင် သင့်လျော်သောပုဒ်တို့ကိုဖြည့်စွက်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်းများကို သာဓကများနှင့်တကွ ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်း၊ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄)၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဝါကျ (၅)မျိုးတို့ကို သာဓကများနှင့်တကွ ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်း၊ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄)နှင့် အတွဲ (၂)၊ အခန်း (၅)တို့၌ ဝါကျရောဖွဲ့နည်းနှင့် ဝါကျကဏ္ဍများ အကြောင်းကို သာဓကများနှင့်တကွ ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤအခန်း၌မူ အောက်ပါဝါကျ ဆိုင်ရာသိမှတ်ဖွယ်ရာများကိုဖော်ပြမည်။

- (က) ဝါကျရိုး
- (ခ) ဝါကျရော
- (ဂ) ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း
- (ဃ) စကားအထားအသို

၁၈၀။ ဝါကျရိုး။ ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုပါဝင်သောဝါကျသည် ဝါကျရိုးဖြစ်သည်။
 ၁၈၁။ ကတ္တားနှင့်ကြိယာကြား၌ ကံ၊ အချိန်ပြ၊ အကြောင်းပြစသည့်ပုဒ်တို့ကို ဖြည့်စွက်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်းများကို ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤအခန်း၌ အောက်ပါနည်းများဖြင့်လည်း ဝါကျရိုးဖွဲ့လေ့ရှိပုံကို ဖော်ပြမည်။

- (က) နာမဝိသေသနှင့် ကြိယာဝိသေသနထည့်သွင်း၍ဖွဲ့နည်း
- (ခ) ပုဒ်စုထည့်သွင်း၍ဖွဲ့နည်း
- (ဂ) ပုဒ်များကို ရှေ့နောက်အစီအစဉ်ပြောင်း၍ဖွဲ့နည်း
- (ဃ) ကတ္တားမြှုပ်၍ဖွဲ့နည်း
- (င) ကြိယာမြှုပ်၍ဖွဲ့နည်း
- (စ) ကတ္တားဝိဘတ်မြှုပ်၍ဖွဲ့နည်း
- (ဆ) ကံဝိဘတ်မြှုပ်၍ဖွဲ့နည်း

၁၈၂။ နာမဝိသေသနှင့်ကြိယာဝိသေသနထည့်သွင်း၍ဖွဲ့နည်း။ ဝါကျရိုး၌ကတ္တား၊ ကံ၊ နေရာပြ၊ အချိန်ပြ၊ အကြောင်းပြစသည့်ပုဒ်တို့၏ရှေ့တွင် နာမဝိသေသနပုဒ်ကို ထား၍လည်းကောင်း၊ ကြိယာ၏ရှေ့တွင် ကြိယာဝိသေသနပုဒ်ကိုထား၍လည်းကောင်း ဖွဲ့နိုင်သည်။

- သာဓက။ ။
- (က) ကတ္တား+နာမဝိသေသန+နေရာပြ+ကြိယာဝိသေသန+ကြိယာ
လသည်+ကြည့်လင်သော+ကောင်းကင်၌+ရွန်းရွန်းပပ+သာနေသည်။
 - (ခ) နာမဝိသေသန+ကတ္တား+နာမဝိသေသန+ကံ+ကြိယာဝိသေသန+ကြိယာ
ကာဝန်သိသော+ရွာသားများသည်+ပျက်စီးနေသော+လမ်းကို+အင်တိုက်
အားတိုက်+ပြင်ကြသည်။

၁၈၃။ ပုဒ်စုထည့်သွင်း၍ဖွဲ့နည်း။ ။ပုဒ်စုကို ကတ္တား၊ နေရာပြ၊ အချိန်ပြ၊ အသုံးခံပြ စသည့်ပုဒ်စုတစ်ခုခုအဖြစ် ဝါကျရိုး၌ထည့်သွင်း၍ဖွဲ့နိုင်သည်။

- (က) ကတ္တားပုဒ်စု+နေရာပြပုဒ်+ကြိယာပုဒ်
ဦးတော်သားသည်+ရန်ကုန်မြို့၌+နေသည်။
- (ခ) ကတ္တားပုဒ်+ကံပုဒ်+နေရာပြပုဒ်စု+ကြိယာ
ကျွန်တော်သည်+အချိန်စာရင်းကို+မှတ်ဖို့စာအုပ်တွင်+ကူးယူမှတ်သားထားသည်။
- (ဂ) ကတ္တားပုဒ်+အချိန်ပြပုဒ်စု+ကြိယာ
မိန်းကလေးများသည်+လသာသောညတွင်+ထုပ်ဆီးတိုးကြသည်။
- (ဃ) ကတ္တား+ကံပုဒ်+အသုံးခံပြပုဒ်စု+ကြိယာ
ရွာသားများသည်+ကျွန်တော်တို့ကို+ကျောက်ပန်းတောင်းကတန်းလျက်
ဖြင့်+ညှစ်ခံကြသည်။

၁၈၄။ ပုဒ်များကိုရှေ့နောက်အစီအစဉ်ပြောင်း၍ဖွဲ့နည်း။ ။ ကတ္တားကိုဝါကျ၏အစ၌ လည်းကောင်း၊ ကြိယာကို ဝါကျ၏အဆုံး၌လည်းကောင်း၊ အကြောင်းပြ၊ ကံ၊ နေရာပြ စသည့်ပုဒ်တို့ကို ကတ္တားနှင့်ကြိယာကြား၌လည်းကောင်းထား၍ ဝါကျမှူးဖွဲ့လေ့ရှိသော်လည်း ကြိယာမှတစ်ပါး ကျန်သောပုဒ်တို့အနက် အလေးထားလိုသည့်ပုဒ်တစ်ခုခုတို့ကို ဝါကျ၏ အစ၌ထား၍ ဝါကျမှူးဖွဲ့နိုင်သည်။

သာဓက။ ။

- (က) (၁) ကတ္တား+ကံ+အကြောင်းပြ+ကြိယာ
မဟာဇနကသည်+ထီးနန်းကို+လှုံ့လကြောင့်+ရသည်။
- (၂) အကြောင်းပြ+ကတ္တား+ကံ+ကြိယာ
လှုံ့လကြောင့်+မဟာဇနကသည်+ထီးနန်းကို+ရသည်။
- (ခ) (၁) ကတ္တား+ကံ+လက်ခံပြ+ကြိယာ
ဆရာဝန်သည်+ဆေးကို+လူနာအား+ပေးသည်။
- (၂) ကံ+ကတ္တား+လက်ခံပြ+ကြိယာ
ဆေးကို+ဆရာဝန်သည်+လူနာအား+ပေးသည်
- (ဂ) (၁) ကတ္တား+နေရာပြ+ကြိယာ
သူသည်+ရန်ကုန်၌+နေသည်။
- (၂) နေရာပြ+ကတ္တား+ကြိယာ
ရန်ကုန်၌+သူ(သည်)+နေသည်။

၁၈၅။ ကတ္တားမြဲပြ၍ဖွဲ့နည်း။ ။ အချို့သောဝါကျမှူးတို့ကို ကတ္တားမြဲပြ၍ ဖွဲ့နိုင်သည်။

သာဓက။ ။

- (က) ကတ္တား+ကံ+နေရာပြ+ကြိယာ
()+အဝတ်ကို+ကန်ပေါင်ပေါ်၌+မလျှော်ရ။
- (ခ) ကတ္တား+ကြိယာ
()+သွားကြစို့။
- (ဂ) ကတ္တား+နေရာပြ+ကြိယာ
()+ဘယ်မှာ+နေသလဲ။

၁၈၆။ ကြိယာမြှုပ်၍ ဖွဲ့နည်း။ ။

(က) ကတ္တားအဖြစ်ထည့်သွင်း၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ရာ၌ ကြိယာမြှုပ်၍ ဖွဲ့နိုင်သည်။
အများအားဖြင့် ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်းကိုထည့်၍ ဖွဲ့လေ့ရှိသည်။
သာဓက။ ။

ကတ္တား+ကတ္တားအဖြည့်+ကြိယာ+ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း

(၁) သူကား + ပညာရှိ + () + တည်း။

(၂) ဦးလှက + ဆရာဝန် + () + ပေါ့။

(ခ) နေရာပြကိုထည့်သွင်း၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ရာ၌ ကြိယာမြှုပ်၍ ဖွဲ့နိုင်သည်။ အများအားဖြင့်
ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်းကိုထည့်၍ ဖွဲ့လေ့ရှိသည်။
သာဓက။ ။

ကတ္တား+နေရာပြ+ကြိယာ+ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း

(၁) ကျွန်တော်က + ရန်ကုန်က + () + ပါ။

(၂) သူက + မန္တလေးက + () + ပေါ့။

(ဂ) အမေးနာမ်စားကိုထည့်သွင်း၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ရာ၌ ကြိယာမြှုပ်၍ ဖွဲ့နိုင်သည်။
အများအားဖြင့် အမေးပစ္စည်းကို ထည့်၍ဖွဲ့လေ့ရှိသည်။
သာဓက။ ။

ကတ္တား+အမေးနာမ်စား+ကြိယာ+အမေးပစ္စည်း

(၁) သင်ကား + မည်သူ + () + နည်း။

(၂) မင်း + ဘယ်သူ + () + လဲ။

(ဃ) အမေးဝါကျရိုးနှင့် အဖြေဝါကျရိုးဖွဲ့ရာ၌ လိုရင်းပုဒ်ကိုထည့်ကာ ကြိယာ မြှုပ်၍
ဖွဲ့နိုင်သည်။
သာဓက။ ။

(၁) ကတ္တား + ကြိယာ + အမေးပစ္စည်း

သူ + () + လား။

(၂) ကံ + ကြိယာ + ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း

သူ့ကို + () + ပေါ့။

(၃) အကြောင်းပြ + ကြိယာ + ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း

မိုးကြောင့် + () + ပေါ့။

၁၈၇။ ကတ္တားဝိဘတ်မြှုပ်၍ ဖွဲ့နည်း။ ။

ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုတို့ဖြင့်သာ ဝါကျရိုး ဖွဲ့
သောအခါ၌လည်းကောင်း၊ ကတ္တားကိုကြိယာရှေ့၌ထား၍ ကံ၊ အချိန်ပြ၊ နေရာပြ၊ အသုံးခံပြစသည့်ပုဒ်များ
ပါသော ဝါကျရိုးဖွဲ့သောအခါ၌လည်းကောင်း၊ ကတ္တား ဝိဘတ်ကိုမြှုပ်လေ့ရှိသည်။ (မြှုပ်နိုင်သောကတ္တား
ဝိဘတ်များကိုဝိုက်ကွင်းဖြင့်ပြထားသည်။)

သာဓက။ ။

- (က) ကတ္တား + ကြိယာ
 - (၁) သူ(သည်) + ပြေးသည်။
 - (၂) ကျွန်တော်(သည်)+အိပ်မည်။
- (ခ) ကံ + ကတ္တား + ကြိယာ
 - (၁) မိဘကို + သူ (သည်) + ကူညီသည်။
 - (၂) အချိန်ပြု + ကတ္တား + ကြိယာ
သောကြာနေ့၌+ကျွန်တော်တို့(သည်)+လာကြမည်။

၁၈၈။ ကံဝိဘတ်မြှုပ်နှံဖွဲ့နည်း။ ။ ကံကို ကြိယာရှေ့၌ကပ်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့သောအခါ၌ ကံဝိဘတ်ကို တစ်ခါတစ်ရံမြှုပ်လေ့ရှိသည်။ (မြှုပ်နိုင်သောကံဝိဘတ်များကို စိုက်ကွင်းဖြင့် ပြထားသည်။)

သာဓက။ ။

- ကတ္တား + ကံ + ကြိယာ
- (က) သူသည် + သတင်းစာ(ကို) + ဖတ်နေသည်။
- (ခ) ရွာသားများသည် + လမ်း (ကို) + ပြင်ကြသည်။

၁၈၉။ ဝါကျရော။ ။ ဝါကျရိုး (၂) ခု၊ သို့မဟုတ် (၂) ခုထက်ပိုသော ဝါကျရိုးများကို ဝါကျတစ်ခု တည်းဖြစ်စေရန် ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နတစ်ခုခုနှင့် ဆက်၍ ရေးသော ဝါကျသည် ဝါကျရောဖြစ်သည်။

၁၉၀။ ဝါကျရောဖွဲ့နည်းနှင့် ဝါကျကဏ္ဍများအကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤအခန်း၌ အောက်ပါ နည်းများဖြင့်လည်း ဝါကျရောဖွဲ့လေ့ရှိပုံကို ဖော်ပြမည်။

- (က) ကတ္တား၊ ကံ စသည်ပုဒ်အချို့ကို မြှုပ်နှံဖွဲ့နည်း
- (ခ) ဝါကျရိုး (၂) ခုထက်ပို၍ ပါဝင်သောဝါကျရောဖွဲ့နည်း။

၁၉၁။ ကတ္တား၊ ကံစသည်ပုဒ်အချို့ကို မြှုပ်နှံဖွဲ့နည်း။ ။ ဝါကျ၏ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် ကတ္တား၊ ကံစသည်ပုဒ်တို့ကို နေရာတကျထားမှသာလျှင် ဝါကျကောင်းတစ်ခုဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝါကျတစ်ခုကိုဖွဲ့ရာတွင် ဝါကျ၌ လိုအပ်သောပုဒ်တို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖော်ပြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ၌မူ ဝါကျ၏ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ် မပျက်ပါက ကတ္တား၊ ကံစသည်ပုဒ်အချို့ကို မြှုပ်နှံဖွဲ့လေ့ရှိသည်။

၁၉၂။ ဝါကျ၏ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်မပျက်ပါက ကတ္တား၊ ကံစသည်ပုဒ်အချို့ကို မြှုပ်နှံလည်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။ ဤသို့ဖွဲ့ရာ၌ အောက်ပါအချက်အလက်များနှင့်ပြည့်စုံမှသာ ယင်းပုဒ်တို့ကို ဝါကျရော၌ မြှုပ်ရသည်။

- (က) ဝါကျရောတစ်ခု၌ အမှီဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တားနှင့် အမှီဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တားတို့ တူညီနေလျှင် ဝါကျကဏ္ဍတစ်ခုခု၌ ကတ္တားကို မြှုပ်နိုင်သည်။

သာဓက။ ။

အမှီဝါကျကဏ္ဍ	အမှီဝါကျကဏ္ဍ
(၁) (လှေထိုးသားတို့သည်)	လှေထိုးသားတို့သည်ပျော်ရွှင်စွာ
လှေကိုကမ်း၌ဆိုက်ကာ	ချက်ပြုတ်စားကြသည်။

(၂) ဧဝါကြည်ခင်သည် (သူသည်) အုန်းတမင်းချက်နေသည်။
သည်များကိုကျွေးရန်

သာကေ(၁)၌ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍနှင့် အမှီဝါကျကဏ္ဍတို့၏ ကတ္တားသည် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လှေထိုးသား တို့သည် ဟူသော ကတ္တားကို အမှီခံဝါကျကဏ္ဍဖြစ်စေ၊ အမှီဝါကျကဏ္ဍဖြစ်စေ မြှုပ်နိုင်သည်။

သာကေ (၂)၌ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တား သူသည် သည် အမှီဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တား ဧဝါကြည်ခင်သည် နှင့် အတူတူ ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သူသည် ဟူသော ကတ္တားကို အမှီဝါကျ ကဏ္ဍ၌မြှုပ်နိုင်သည်။ အကယ်၍ အမှီဝါကျ ကဏ္ဍ၏ ကတ္တား ဧဝါကြည်ခင်သည် ကို မြှုပ်လိုပါက အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တား၌ ပါရှိသော သူ ဟူသောနာမ်စားကို ဧဝါကြည်ခင် ဟူသော တစ်ဦးဆိုင် နာမ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းရသည်။

(ခ) ဝါကျရောတစ်ခု၌ အမှီဝါကျကဏ္ဍ၏ ကံသည် အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တား ဖြစ်လာပါက ယင်းကတ္တားကို အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ မြှုပ်နိုင်သည်။ အကယ်၍ ယင်း ကတ္တားကို မူလအတိုင်း အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ ထားလိုပါက အမှီခံဝါကျ၏ ကံ ကိုမြှုပ်နိုင်သည်။

သာကေ။

အမှီဝါကျကဏ္ဍ

အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ

- (၁) ဆရာဝန်က လူနာကို ဂရုတစိုက် ကုသဖြင့်
- (၂) ကျွန်တော်က သူ့ကို ကြိမ်းမောင်းပြောဆို သော်လည်း

- (လူနာသည်) (၃) ရက်အတွင်း ကျန်းမာလာသည်။
- (သူသည်) စိတ်မဆိုးပေ။

သာကေ (၁)၌ လူနာကို ဟူသော ပုဒ်သည် အမှီဝါကျကဏ္ဍ၏ ကံဖြစ်သည်။ ယင်းပုဒ်သည် အမှီခံဝါကျကဏ္ဍမှ ကတ္တားဖြစ်လာသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ လူနာသည် ဟူသော ကတ္တားကို မြှုပ်နိုင်သည်။ အကယ်၍ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တားကို မူလအတိုင်း ထားလိုပါက လူနာကို ဟူသောကံကို အမှီဝါကျကဏ္ဍ၌ မြှုပ် နိုင်သည်။

သာကေ (၂)၌ သူ့ကို ဟူသော ပုဒ်သည် အမှီဝါကျကဏ္ဍ၏ ကံဖြစ်သည်။ ယင်းပုဒ်သည် အမှီခံဝါကျကဏ္ဍမှ ကတ္တားဖြစ်လာသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ သူသည် ဟူသော ကတ္တားကိုမြှုပ်နိုင်သည်။ အကယ်၍ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၏ ကတ္တားကို မူလအတိုင်းထားလိုပါက သူ့ကို ဟူသောကံကို အမှီဝါကျကဏ္ဍ၌ မြှုပ်နိုင်သည်။

(ဂ) ဝါကျရောတစ်ခုတွင် အမှီဝါကျကဏ္ဍ၌ ကတ္တား၊ ကံ၊ ထွက်ခွာရာပြု၊ ရှေးရှုရာပြု၊ အသုံးခံပြု စသည့်ပုဒ်တို့ပါဝင်ပါက ဝါကျ၏ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်မပျက်လျှင် အမှီခံ ဝါကျကဏ္ဍ၌ယင်းပုဒ်တို့ကိုမြှုပ်၍ဖွဲ့နိုင်သည်။

သာကေ။ ။

(၁) (ကက) ကျောင်းသားများသည် နွေရာသီ၌ ချောင်းထဲက ငါးများကို ဖမ်းကြသည်။

(ခခ) ကျောင်းသားများသည် နွေရာသီ၌ ချောင်းထဲက ငါးများကို မြစ်ထဲသို့ လွှတ်ကြသည်။

အထက်ပါ ဝါကျရိုး (၂)ခုတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

အမှီဝါကျကဏ္ဍ
ကျောင်းသားများသည်
နွေရာသီ၌ ချောင်းထဲက
ငါးများကို ဖမ်း၍

အမှီခံဝါကျ
မြစ်ထဲသို့လွှတ်ကြသည်။

အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ ကျောင်းသားများသည် (ကတ္တား) နွေရာသီ၌ (အချိန်ပြု) ချောင်းထဲက(နေရာပြု) ငါးများကို (က) ဟူသော ပုဒ်တို့ကိုမြှုပ်နိုင်သည်။

(၂) (ကက) သူသည် ရန်ကုန်မှ ပဲခူးသို့ ကားဖြင့် နံနက်က သွားသည်။

(ခခ) သူသည် ပဲခူးမှ ရန်ကုန်သို့ ကားဖြင့် ညနေ၌ ပြန်လာသည်။

အထက်ပါ ဝါကျရိုး (၂) ခုတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

အမှီဝါကျကဏ္ဍ
သူသည် ရန်ကုန်မှပဲခူးသို့
ကားဖြင့် နံနက်က သွား၍

အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ
ညနေ၌ ပြန်လာသည်။

အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ သူသည် (ကတ္တား) ပဲခူးမှ (ထွက်ခွာရာပြု) ရန်ကုန်သို့ (ရှေးရှုရာပြု) ကားဖြင့် (အသုံးခံပြု) ဟူသော ပုဒ်တို့ကို မြှုပ်နိုင်သည်။

၁၉၃။ ဝါကျရိုး (၂) ခုထက်ပို၍ ပါဝင်သော ဝါကျရောဖွဲ့နည်း။ ။ ဝါကျရိုး(၂)ခုကို ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နတစ်ခုခုဖြင့်ဆက်၍ ဝါကျရောဖွဲ့နည်းများကို မြန်မာသဒ္ဒါ၊ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄)နှင့် မြန်မာသဒ္ဒါ၊ အတွဲ (၂)၊ အခန်း (၅)တို့၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ဝါကျရိုး (၃) ခု၊ (၄) ခု၊ (၅) ခု စသည်တို့ကို ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္န တစ်ခုခုနှင့်ဆက်၍ ဝါကျရောဖွဲ့နည်းကို ဖော်ပြမည်။ ဤသို့ ဝါကျရိုး (၂) ခုထက်ပို၍ ပါဝင်သော ဝါကျရောဖွဲ့နည်းကို ဖွဲ့ရာ၌ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ အချို့ ပုဒ်တို့ကို မြှုပ်သင့်သည့်နေရာ၌ မြှုပ်ရသည်။

သာကေ။ ။

(က) (၁) ဖခင်က မြန်မာ့သူရဲကောင်းများအကြောင်းကိုပြောပြသည်။

(၂) မြန်မာ့သူရဲကောင်းများအကြောင်းကို ကျွန်တော်က သူငယ်ချင်းများကို ပြန်ပြောပြသည်။

(၃) သူငယ်ချင်းများက အလွန်သဘောကျကြပါသည်။

သာကေ(က)ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

- ဖခင်ကမြန်မာ့သူရဲကောင်းများအကြောင်းကို ပြောပြ၍ ကျွန်တော်က သူငယ်ချင်းများကို ပြန်ပြောပြရာ သူငယ်ချင်းများက အလွန်သဘောကျကြပါသည်။

(ခ)

(၁) ကျောင်းမှမောင်မောင်ပြန်လာသည်။

(၂) သူ့ကို ကျွန်တော်တွေ့သည်။

(၃) သူ့ကို ကျွန်တော်လှမ်းခေါ်လိုက်သည်။

သာကေ(ခ)ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

- ကျောင်းမှ မောင်မောင်ပြန်လာသည်ကို ကျွန်တော် တွေ့သောအခါ လှမ်းခေါ်လိုက်သည်။

(ဂ)

(၁) မောင်အေးချမ်းသည် အိမ်သို့ပြန်ရောက်ပြီ။

(၂) သူသည် နာရီဝက်ခန့် နားသည်။

(၃) သူ ရေချိုးသည်။

သာကေ(ဂ)ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

- မောင်အေးချမ်းသည် အိမ်သို့ပြန်ရောက်လျှင် နာရီဝက်ခန့်နားကာ ရေချိုးသည်။

(ဃ)

(၁) တောတောင်ပတ်ဝန်းကျင် သာယာလှသည်။

(၂) နွေဦးရာသီ၌ လေရှူးကလေးများ ဝန်းဝှေ့တိုက်ခတ်လာသည်။

(၃) ရွက်ဟောင်းများကြွေသည်။

(၄) ရွက်သစ်၊ ရွက်ညွန့်၊ ပုရစ်ဖူးကလေးများ အစီအရီထွက်ပေါ်လာကြသည်။

သာကေ(ဃ)ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

- တောတောင်ပတ်ဝန်းကျင် သာယာလှသော နွေဦးရာသီ၌ လေရှူးကလေးများ ဝန်းဝှေ့တိုက်ခတ်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ရွက်ဟောင်းများကြွေကာ ရွက်သစ်၊ ရွက်ညွန့်၊ ပုရစ်ဖူးကလေးများ အစီအရီ ထွက်ပေါ်လာကြသည်။

(င)

(၁) ဘောလုံးသည် မောင်ချစ်ညို၏ရှေ့သို့ကျလာသည်။

(၂) မောင်ချစ်ညိုသည် ဘောလုံးကိုပိုးပေါက်ဆီသို့တစ်ရှိန်ထိုးသယ်သွားသည်။

(၃) မောင်ချစ်ညိုသည် ဂိုးဧရိယာအတွင်းသို့ ရောက်သည်။

(၄) သူသည် ဘောလုံးကို ဂိုးပေါက်ထဲသို့ တစ်အားကုန် ကန်သွင်းလိုက်သည်။

(၅) ဘောလုံးသည် ဂိုးပေါက်ထဲသို့ တည့်တည့်မတ်မတ်ဝင်သွားသည်။

သာကေ(င)ကို အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျရောဖွဲ့နိုင်သည်။

- ဘောလုံးသည် မောင်ချစ်ညို၏ ရှေ့သို့ကျလာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် သူသည် ဘောလုံးကို ဂိုးပေါက်ဆီသို့ တစ်ရှိန်ထိုးသယ်သွားကာ ဂိုးဧရိယာအတွင်းသို့ ရောက်လျှင် ဂိုးပေါက်ထဲသို့ တစ်အားကုန် ကန်သွင်းလိုက်ရာ တည့်တည့်မတ်မတ် ဝင်သွားသည်။

၁၉၄။ ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း။ ။ ဝါကျတစ်ခုကို ဝါကျအမျိုးအစား၊ ဝါကျအတွင်းရှိ ပုဒ်နှင့် ပုဒ်စု အမျိုးအစားတို့ကို ခွဲခြားပြခြင်းသည် ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၅။ ဝါကျအမျိုးအစား၊ ပုဒ်နှင့် ပုဒ်စုအမျိုးအစားတို့ကို သိရှိမှသာ ဝါကျကိုလည်းကောင်း၊ ပုဒ်နှင့် ပုဒ်စုတို့ကိုလည်းကောင်း ခွဲခြားဖော်ပြနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤ၌ယင်းတို့ကို အကျဉ်းမျှ ပြန်လည်ဖော်ပြမည်။

၁၉၆။ ဝါကျအမျိုးအစား။ ။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဝါကျ(၅)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဝါကျ (၅)မျိုးတို့မှာ-

- (က) ထုတ်ဖော်ဝါကျ
- (ခ) မေးခွန်းဝါကျ
- (ဂ) ငြင်းပယ်ဝါကျ
- (ဃ) တိုက်တွန်းဝါကျ
- (င) ဆန္ဒဝါကျ တို့ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၇။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ဝါကျ(၂)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဝါကျ(၂)မျိုးတို့မှာ-

- (က) ဝါကျရိုး
- (ခ) ဝါကျရောတို့ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၈။ ဝါကျရောတွင် အမှီခံဝါကျကဏ္ဍနှင့် အမှီဝါကျကဏ္ဍဟူ၍ ဝါကျကဏ္ဍ(၂)မျိုးရှိသည်။

၁၉၉။ ပုဒ်အမျိုးအစား။ ။ ပုဒ်(၄)မျိုးရှိသည်။ ယင်းပုဒ်(၄)မျိုးတို့မှာ-

- (က) ပုဒ်ရိုး
- (ခ) ပေါင်းစပ်ပုဒ်
- (ဂ) ပစ္စည်းရောပုဒ်
- (ဃ) ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ် တို့ဖြစ်ကြသည်။

၂၀၀။ ပစ္စည်းရောပုဒ်တွင် နာမဝိသေသနပုဒ်၊ ကြိယာဝိသေသနပုဒ်တို့ ပါဝင်ကြသည်။

၂၀၁။ ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ်တွင် အောက်ပါပုဒ် (၁၇)မျိုးပါဝင်သည်။

- (က) ကတ္တားပုဒ်
- (ခ) ကံပုဒ်
- (ဂ) ထွက်ခွာရာပြပုဒ်
- (ဃ) ရှေးရှုရာပြပုဒ်
- (င) ဆိုက်ရောက်ရာပြပုဒ်
- (စ) အသုံးခံပြပုဒ်
- (ဆ) အကြောင်းပြပုဒ်
- (ဇ) လက်ခံပြပုဒ်
- (ဈ) နေရာပြပုဒ်
- (ည) အချိန်ပြပုဒ်
- (ဋ) ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြပုဒ်
- (ဌ) လိုက်လျောပြပုဒ်

- (၃) ယှဉ်တွဲပြပုဒ်
- (ပ) ခွဲထုတ်ရာပြပုဒ်
- (က) ရည်စူးချက်ပြပုဒ်
- (တ) နေရာဆက်တိုက်ပြပုဒ်
- (ထ) အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ်

၂၀၂။ ပုဒ်စုအမျိုးအစား။ ။ ပုဒ်စု (၃)မျိုးရှိသည်။ ။ ယင်းပုဒ်စု (၃)မျိုးတို့မှာ-

- (က) ဝိဘတ်ဆက်ပုဒ်စု
- (ခ) ပစ္စည်းဆက်ပုဒ်စု
- (ဂ) သမ္ပန္နဆက်ပုဒ်စု တို့ဖြစ်ကြသည်။

၂၀၃။ ပုဒ်စုအသီးသီး၏ နောက်တွင်ဆက်သော ဝိဘတ်ကိုလိုက်၍ ပုဒ်စုတစ်ခုကို ကတ္တားပုဒ်စု၊ ကံပုဒ်စု၊ နေရာပြပုဒ်စု၊ အချိန်ပြပုဒ်စု စသည်ဖြင့်ခေါ်သည်။

၂၀၄။ ဝါကျကို အောက်ပါအစီအစဉ်အတိုင်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရသည်။

- (က) အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဝါကျအမျိုးအစား
- (ခ) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ဝါကျအမျိုးအစား
- (ဂ) ဝါကျရိုးဖြစ်ပါက ပုဒ်အမျိုးအစား၊ ပုဒ်စုအမျိုးအစား
- (ဃ) ဝါကျရောဖြစ်ပါက ဝါကျကဏ္ဍအမျိုးအစား
- (င) အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ ပုဒ်အမျိုးအစား၊ ပုဒ်စုအမျိုးအစား
- (စ) အမှီဝါကျကဏ္ဍ၌ ပုဒ်အမျိုးအစား၊ ပုဒ်စုအမျိုးအစား

၂၀၅။ ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပုံကို အောက်ပါသာဓကများ၌ လေ့လာနိုင်သည်။
သာဓက။ ။

(က) သူသည် နံနက်စာကို သူငယ်ချင်းများနှင့်အတူ ကျောင်း၌ စားသည်။

- သူသည် နံနက်စာကို သူငယ်ချင်းများနှင့်အတူ
ကျောင်း၌စားသည်။

- ထုတ်ဖော်ဝါကျ

- ဝါကျရိုး

- သူသည်

- ကတ္တားပုဒ်

- နံနက်စာကို

- ကံပုဒ်

- သူငယ်ချင်းများနှင့်အတူ

- ယှဉ်တွဲပြပုဒ်

- ကျောင်း၌

- နေရာပြပုဒ်

- စားသည်

- ကြိယာပုဒ်

- (ခ) သင် ဘယ်ကပြန်လာသနည်း။
 - သင် ဘယ်ကပြန်လာသနည်း။
 - သင်
 - ဘယ်က
 - ပြန်လာသနည်း
 - (ဂ) စာအုပ်ကို ကျွန်တော် မငှားနိုင်ပါ။
 - စာအုပ်ကို ကျွန်တော် မငှားနိုင်ပါ။
 - ကျွန်တော်
 - စာအုပ်ကို
 - မငှားနိုင်ပါ
 - (ဃ) သင်တို့သည် မြန်မာ့သတ္တိကို ပြကြလော့။
 - သင်တို့သည် မြန်မာ့သတ္တိကို ပြကြလော့။
 - သင်တို့သည်
 - မြန်မာ့သတ္တိကို
 - ပြကြလော့
 - (င) သတ္တဝါအားလုံး ကျန်းမာကြပါစေ။
 - သတ္တဝါအားလုံး ကျန်းမာကြပါစေ။
 - သတ္တဝါအားလုံး
 - ကျန်းမာကြပါစေ
 - (စ) သူ ရေကူးနေသည်ကို ကျွန်တော်မြင်သည်။
 - သူ ရေကူးနေသည်ကို ကျွန်တော်မြင်သည်။
 - ကျွန်တော်မြင်သည်။
 - ကျွန်တော်
 - မြင်သည်
 - သူ ရေကူးသည် (ကို)
 - သူ
 - ရေကူးနေသည်
- မေးခွန်းဝါကျ
 - ဝါကျရိုး
 - ကတ္တားပုဒ်
 - ထွက်ခွာရာပြပုဒ်
 - ကြိယာပုဒ်
 - ငြင်းပယ်ဝါကျ
 - ဝါကျရိုး
 - ကတ္တားပုဒ်
 - ကံပုဒ်
 - ကြိယာပုဒ်
 - တိုက်တွန်းဝါကျ
 - ဝါကျရိုး
 - ကတ္တားပုဒ်
 - ကံပုဒ်စု
 - ကြိယာပုဒ်
 - ဆန္ဒဝါကျ
 - ဝါကျရိုး
 - ကတ္တားပုဒ်
 - ကြိယာပုဒ်
 - ထုတ်ဖော်ဝါကျ
 - ဝါကျရော
 - အမှီဝါကျကဏ္ဍ
 - ကတ္တားပုဒ်
 - ကြိယာပုဒ်
 - အမှီဝါကျကဏ္ဍ
 - ကတ္တားပုဒ်
 - ကြိယာပုဒ်

(ဆ) သူ ပေးသော လက်ဆောင်ကို ကျွန်မ အမြတ်တနိုး သိမ်းထားသည်။

- သူ ပေးသော လက်ဆောင်ကို ကျွန်မ အမြတ်တနိုးသိမ်းထားသည်။
 - ထုတ်ဖော်ဝါကျ
 - ဝါကျရော
- လက်ဆောင်ကို ကျွန်မ အမြတ်တနိုးသိမ်းထားသည်။
 - အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ
- လက်ဆောင်ကို
 - ကံပုဒ်
- ကျွန်မ
 - ကတ္တားပုဒ်
- အမြတ်တနိုး
 - ကြိယာဝိသေသန
- သိမ်းထားသည်
 - ကြိယာပုဒ်
- သူ ပေး (သော)
 - အမှီဝါကျကဏ္ဍ
- သူ
 - ကတ္တားပုဒ်
- ပေး
 - ကြိယာပုဒ်

(ဇ) တိုင်းရင်းသားအားလုံး စည်းလုံးညီညွတ်မှု တိုင်းပြည်တိုးတက်မည်။

- တိုင်းရင်းသားအားလုံး စည်းလုံးညီညွတ်မှု တိုင်းပြည်တိုးတက်မည်။
 - ထုတ်ဖော်ဝါကျ
 - ဝါကျရော
- တိုင်းပြည် တိုးတက်မည်။
 - အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ
- တိုင်းပြည်
 - ကတ္တားပုဒ်
- တိုးတက်မည်
 - ကြိယာပုဒ်
- တိုင်းရင်းသားအားလုံး စည်းလုံး ညီညွတ် (မှ)
 - အမှီဝါကျကဏ္ဍ
- တိုင်းရင်းသားအားလုံး
 - ကတ္တားပုဒ်
- စည်းလုံးညီညွတ်
 - ကြိယာပုဒ်

၂၀၆။ စကားအထားအသို။ ။ ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ ပုဒ်အသီးသီးကို နေထားတကျစီစဉ် ဖွဲ့စည်းရသည်။ ဝါကျတွင်ရှိသောပုဒ်တို့သည် နေထားတကျမရှိပါက ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်သို့ မရောက်ရုံမျှမက လွဲမှားသွားတတ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ ပုဒ်တို့ကို နေထားတကျထားသို့ရန်လိုသည်။ ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ အောက်ပါအချက်အလက်များကို သတိ ပြုရမည်။

- (က) ကတ္တားအထားအသို
- (ခ) နာမဝိသေသန အထားအသို
- (ဂ) ကြိယာဝိသေသန အထားအသို

၂၀၇။ ကတ္တားအထားအသို။ ။

(က) ကတ္တားကို ဝါကျ၏အစ၌ဖြစ်စေ၊ ကြိယာ၏ရှေ့၌ ကပ်လျက်ဖြစ်စေထားလေ့ရှိသည်။
သာဓက။ ။ (၁) မောင်ညိုလှသည် သတင်းစာကို ဖတ်သည်။

(၂) သတင်းစာကို မောင်ညိုလှ ဖတ်သည်။

(ခ) ကတ္တားသည် အခြားပုဒ်များကြောင့် ကြိယာနှင့် ကွာလှမ်းသောအခါ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်သို့ မရောက်ဘဲလွဲမှားသွားတတ်သည်။ ယင်းသို့သော ဝါကျမျိုးတွင် ကတ္တားကို ကြိယာနှင့်နီးကပ်စွာ ထားရသည်။

သာဓက။ ။

(၁) (ကက) ဆရာကြီးက တစ်နှစ်ပတ်လုံး မှန်မှန်ကြိုးစားသောကြောင့် စားမေးပွဲကို ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်သည့် မောင်မောင်ကို ချီးကျူးသည်။

(ခခ) တစ်နှစ်ပတ်လုံး မှန်မှန်ကြိုးစားသောကြောင့် စားမေးပွဲကို ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်သည့် မောင်မောင်ကိုဆရာကြီးက ချီးကျူးသည်။

“ကြိုးစား၍ ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်သော မောင်မောင်ကို ဆရာကြီးက ချီးကျူးသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၁) (ကက)တွင် ဖော်ပြထား သကဲ့သို့ ဆရာကြီးက ဟူသော ကတ္တားကို ၎င်းနှင့်တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့် ချီးကျူးသည် ဟူသော ကြိယာအနီး၌ မထားခြင်းကြောင့် ကတ္တားသည် ၎င်းနှင့်နီးကပ် သည့် ကြိုးစား ဟူသော ကြိယာနှင့်ဆက်စပ်မိသည်။ ထို့ကြောင့် ကြိုးစား၍ ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်သူမှာ မောင်မောင် ဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ရမည့်အစား ဆရာကြီးဖြစ်သည်ဟု လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်စေရန် သာဓကဝါကျ (၁) (ခခ)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကတ္တားကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့် နီးကပ်စွာ ထားရသည်။

(၂) (ကက) ဘကြီးက ဘောလုံးကန်၍ ခြေထောက်နာနေသဖြင့် ကျောင်းမသွားနိုင် သော မြေးငယ်ကို ဆေးလိမ်းပေးသည်။

(ခခ) ဘောလုံးကန်၍ ခြေထောက်နာနေသဖြင့် ကျောင်းမသွားနိုင်သော မြေးငယ်ကို ဘကြီးက ဆေးလိမ်းပေးသည်။

“ဘောလုံးကန်၍ ခြေထောက်နာနေသောမြေးငယ်ကို ဘကြီးက ဆေးလိမ်းပေးသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၂) (ကက) တွင် ဖော်ပြထား သကဲ့သို့ ဘကြီးက ဟူသော ကတ္တားကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့် ဆေးလိမ်းပေးသည် ဟူသော ကြိယာအနီး၌မထားခြင်းကြောင့် ကတ္တားသည် ၎င်းနှင့်နီးကပ်သည့် ဘောလုံးကန် ဟူသော ကြိယာနှင့် ဆက်စပ်မိသည်။ ထို့ကြောင့်

သောလုံးကန်၍ ခြေထောက်နာသူမှာ မြေးငယ်ဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ရမည့်အစား ဘကြီးဖြစ်သည်ဟု လွဲမှားစွာအဓိပ္ပာယ် သက် ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်စေရန် သာဓက ဝါကျ (၂) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကတ္တားကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့်နီးကပ်စွာထားရသည်။

(၃) (ကက)

ဆရာဝန်ကြီးက ဆေးကို မှန်မှန် မသောက်သည့်အတွက် လူနာများ ဆေးကို မှန်မှန်သောက်ကြရန် သတိပေးသည်။

(ခခ)

ဆေးကို မှန်မှန် မသောက်သည့်အတွက် လူနာများ ဆေးကို မှန်မှန် သောက်ကြရန် သတိပေးသည်။

“ဆေးမှန်မှန် မသောက်သည့် လူနာများကို ဆရာဝန်ကြီးက ဆေး မှန်မှန်သောက်ရန် သတိပေးသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၃) (ကက)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ဆရာဝန်ကြီးက ဟူသော ကတ္တားကို ၎င်းနှင့်တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် သတိပေးသည် ဟူသော ကြိယာအနီး၌ မထားခြင်းကြောင့် ကတ္တားသည် ၎င်းနှင့် နီးကပ်သည့် မသောက်ဟူသော ကြိယာနှင့် ဆက်စပ်မိသည်။ ထို့ ကြောင့် ဆေးကိုမှန်မှန်မသောက်သူမှာ လူနာများဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ရမည့်အစား ဆရာဝန်ကြီးဖြစ်သည်ဟု လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက် စေရန် သာဓကဝါကျ (၃) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကတ္တားကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့် နီးကပ်စွာထားရသည်။

၂၀၈။ နာမဝိသေသနအထားအသို့။ ။

(က) သော ပစ္စည်းပါသည့် နာမဝိသေသနကို အထူးပြုခံရမည့် နာမ်၏ရှေ့တွင် ကပ်ထား ရသည်။

သာဓက။ ။(၁) ဆရာသည် လိမ်မာသော တပည့်ကို ချစ်သည်။

(၂) သူသည် လတ်ဆတ်သော အသီးအနှံကို နှစ်သက်သည်။

(ခ) သော၊ သည့် ပစ္စည်းပါသော နာမဝိသေသန၊ နာမဝိသေသနအဖြစ်သုံးသည့် က ဝိဘတ် ပါသော နေရာပြပုဒ်၊ အစဉ်ပြသင်္ချာနာမဝိသေသနတို့ကို အထူးပြုခံနာမ်၏ ရှေ့တွင် ကပ်၍ ထားရသည်။

(၁) (ကက) ပေ (၂၀) ရှည်သော ကလေးများ ရေကူးရန် ကန်တစ်ခုကို အမြန် တူးနေသည်။

(ခခ) ကလေးများ ရေကူးရန် ပေ (၂၀)ရှည်သော ကန်တစ်ခုကို အမြန် တူးနေသည်။

“ကလေးများ ရေကူးရန်အတွက် ပေ (၂၀)ရှည်သော ကန်တစ်ခု တူးနေသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၁)

(ကက)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ပေ (၂၀)ရှည်သော ဟူသော နာမဝိသေသနကို ၎င်းနှင့်တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်အထူးပြုရမည့် ကန် ဟူသော နာမ်၏ ရှေ့၌ ကပ်မထားဘဲ ကလေးဟူသော အခြားနာမ်တစ်ခု၏ ရှေ့၌ ကပ်ထားခြင်းကြောင့် ပေ (၂၀)ရှည်သည့် ကန်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက် ရမည့်အစား ပေ (၂၀)ရှည်သည့် ကလေးဟူ၍ လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ် သက် ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရန် သာဓကဝါကျ (၁) (ခခ)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ နာမဝိသေသနကို ၎င်း နှင့်တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့် နာမ်နှင့် နီးကပ်စွာထားရသည်။

(၂) (ကက) ကျွန်တော်သည် ကြောင်အိမ်ထဲက အစ်ကိုကြီးအား ငါးကြော် တစ်ကောင် ကို ပေးလိုက်ပါသည်။

(ခခ) ကျွန်တော်သည်အစ်ကိုကြီးအား ကြောင်အိမ်ထဲက ငါးကြော် တစ်ကောင် ကို ပေးလိုက်ပါသည်။

“ကြောင်အိမ်ထဲတွင် ရှိသော ငါးကြော်တစ်ကောင်ကို အစ်ကိုကြီးအား ပေးလိုက်ပါသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၂) (ကက)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကြောင်အိမ်ထဲက ဟူသော နာမဝိသေ သနအဖြစ် သုံးသည့် နေရာပြပုဒ်ကို ၎င်းနှင့်တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်အထူးပြုရ မည့် ငါးကြော် ဟူသော နာမ်၏ ရှေ့၌ ကပ်မထားဘဲ အစ်ကိုကြီး ဟူသော နာမ်၏ရှေ့၌ ကပ်ထားခြင်းကြောင့် ကြောင်အိမ်ထဲတွင်ရှိသည့် ငါးကြော်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ရမည့်အစား ကြောင်အိမ်ထဲတွင် ရှိသည့် အစ်ကိုကြီးဟူ၍ လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရန် သာဓကဝါကျ (၂) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ နာမဝိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့်နာမ်နှင့် နီးကပ်စွာထားရသည်။

(၃) (ကက) ငါးကြိမ်မြောက် မသန်မစွမ်းသူများ၏ အားကစားပြိုင်ပွဲကို ယနေ့ကျင်းပ သည်။

(ခခ) မသန်မစွမ်းသူများ၏ ငါးကြိမ်မြောက် အားကစားပြိုင်ပွဲကို ယနေ့ ကျင်းပသည်။

“မသန်မစွမ်းသူများ၏ ငါးကြိမ်မြောက်အားကစားပြိုင်ပွဲကို ကျင်းပ သည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓက ဝါကျ(၃)(ကက) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ငါးကြိမ်မြောက် ဟူသော နာမဝိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်အထူးပြုရမည့် အားကစားပြိုင်ပွဲဟူသော နာမ်၏ ရှေ့၌ကပ်မထားဘဲ မသန်မစွမ်းသူ ဟူသောအခြားပုဒ်တစ်ခု၏ ရှေ့၌ ကပ်ထားခြင်းကြောင့် ငါးကြိမ်မြောက် အားကစားပြိုင်ပွဲဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ရမည့်အစားငါးကြိမ်မြောက် မသန်မစွမ်းသူများဟူ၍ လွဲမှားစွာ

အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်စေရန် သာဓက ဝါကျ (၃) (ခခ) တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ နာမဝိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် နာမ်နှင့် နီးကပ်စွာ ထားရသည်။

၂၀၉။ ကြိယာဝိသေသနအထားအသို့။ ။

(က) ကြိယာဝိသေသနကို ကြိယာ၏ရှေ့တွင် ထားလေ့ရှိသည်။

သာဓက။ ။(၁) သူသည် ဈေးမှ အမြန် ပြန်လာသည်။

(၂) သူသည် ခက်တီးကို လျင်မြန်စွာ စီးသည်။

(ခ) ကြိယာဝိသေသနအဖြစ်သုံးသော က ဝိဘတ်ပါသည့် အချိန်ပြပုဒ်နှင့် နေရာပြပုဒ်၊ တွင် ဝိဘတ်ပါသည့် နေရာပြပုဒ်၊ နှင့် ဝိဘတ်ပါသည့် အသုံးခံပြပုဒ်၊ စွာ ပစ္စည်းပါသည့် ကြိယာဝိသေသနပုဒ်တို့ကို ကြိယာ၏ရှေ့ တွင်ကပ်၍ ထားရသည်။

သာဓက။ ။

(၁) (ကက) မလှသည် မနေ့က ပေါင်မုန့်ကို စားသည်။

(ခခ) မလှသည် ပေါင်မုန့်ကို မနေ့က စားသည်။

“မလှသည်ပေါင်မုန့်ကို ယနေ့စားခြင်းမဟုတ်ဘဲမနေ့က စားခြင်းဖြစ်သည်” ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌သာဓက ဝါကျ (၁) (ကက)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ မနေ့က ဟူသော အချိန်ပြပုဒ်ကို၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့်အားသည် ဟူသော ကြိယာ၏ ရှေ့ကပ်မထားဘဲ ပေါင်မုန့်ကို ဟူသောအခြားပုဒ်တစ်ခု၏ရှေ့ကပ်ထားခြင်းကြောင့် မလှသည် ပေါင်မုန့်ကို မနေ့ကစားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ရမည့်အစား မလှသည် မနေ့က ကျန်သော ပေါင်မုန့်ကိုစားသည်ဟူ၍ လွဲမှားစွာအဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရန် သာဓက ဝါကျ(၁) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကြိယာဝိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့် နီးကပ်စွာထားရသည်။

(၂) (ကက) လှေပေါ်က ကြာပန်းကို ခူးသည်။

(ခခ) ကြာပန်းကို လှေပေါ်က ခူးသည်။

“ကန်ထဲ၌ ပေါက်နေသော ကြာပန်းကို လှေပေါ်က လှမ်း၍ခူးသည်” ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၂) (ကက)တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ လှေပေါ်က ဟူသော နေရာပြပုဒ်ကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ခူးသည် ဟူသော ကြိယာ၏ ရှေ့ကပ်မထားဘဲ ကြာပန်းကို ဟူသော အခြားပုဒ်တစ်ခု၏ ရှေ့ ကပ်ထားခြင်းကြောင့် ကန်ထဲ၌ ပေါက်နေသော ကြာပန်းကိုခူးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ရမည့်အစား လှေပေါ်၌ ပေါက်နေသော ကြာပန်းကိုခူးသည်ဟူ၍ လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကြိယာဝိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်

ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့် နီးကပ်စွာထားရသည်။

(၃) (ကက) စာသင်ခန်းတွင် လိမ်မပြောရန် တပည့်များကိုဆရာက ဆုံးမသည်။

(ခခ) လိမ်မပြောရန် တပည့်များကို ဆရာက စာသင်ခန်းတွင် ဆုံးမသည်။

“လိမ်မပြောရန် တပည့်များကို ဆရာက စာသင်ခန်းတွင် ဆုံးမသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓက ဝါကျ (၃) (ကက) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ စာသင်ခန်းတွင် ဟူသော နေရာပြပုဒ်ကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ဆုံးမသည် ဟူသော ကြိယာ၏ ရှေ့၌ ကပ်မထားဘဲ လိမ်မပြောရန် ဟူသော အခြားပုဒ်တစ်ခု၏ ရှေ့၌ ကပ်ထားခြင်းကြောင့် လိမ်မပြောရန် စာသင်ခန်းတွင် ဆရာကဆုံးမသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ရမည့်အစား အခြားနေရာတွင် လိမ်မပြောနိုင်ပါ။ စာသင်ခန်း တွင်သာ လိမ်မပြောရန် ဆုံးမသည်ဟူ၍ လွဲမှားစွာအဓိပ္ပာယ် သက်ရောက် သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်စေရန် သာဓက ဝါကျ (၃) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကြိယာပိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့်နီးကပ်စွာ ထားရသည်။

(၄) (ကက) မောင်ဘက တုတ်နှင့် မောင်လှကို ရိုက်သည်။

(ခခ) မောင်ဘက မောင်လှကို တုတ်နှင့် ရိုက်သည်။

“မောင်ဘက သူ၏ တုတ်ဖြင့် မောင်လှကို ရိုက်သည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၄) (ကက) တွင် ဖော်ပြ ထားသကဲ့သို့ တုတ်နှင့် ဟူသော အသုံးခံပြပုဒ်ကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့် ရိုက်သည် ဟူသော ကြိယာ၏ ရှေ့၌ ကပ်မထားဘဲ မောင်လှကို ဟူသော အခြားပုဒ်တစ်ခု၏ ရှေ့၌ ကပ်ထားခြင်းကြောင့် မောင်ဘက မောင်လှကို တုတ်ဖြင့် ရိုက်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ရ မည့်အစား တုတ်တိုင်ထားသော မောင်လှကို မောင်ဘကရိုက်သည်ဟူ၍ လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်စေရန် သာဓက ဝါကျ (၄) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကြိယာပိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် ကြိယာနှင့်နီးကပ်စွာ ထားရသည်။

(၅) (ကက) သူသည် လျင်မြန်စွာ ထမင်းစား၍ ကျောင်းသို့သွားသည်။

(ခခ) သူသည် ထမင်းစား၍ ကျောင်းသို့ လျင်မြန်စွာ သွားသည်။

“သူသည် ထမင်းစားပြီးမှ ကျောင်းသို့ လျင်မြန်စွာသွားသည်” ဟူ သော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ရာ၌ သာဓကဝါကျ (၅) (ကက) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ လျင်မြန်စွာ ဟူသော ကြိယာပိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ရမည့် သွားသည် ဟူသော ကြိယာ၏ ရှေ့၌ ကပ် မထားဘဲ ထမင်းစား၍ ဟူသော အခြားပုဒ်တစ်ခု၏ ရှေ့၌ ကပ်ထား

ခြင်းကြောင့် သူသည် ထမင်းစားပြီးမှ ကျောင်းသို့လျင်မြန်စွာသွားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ရမည့်အစား သူသည် ထမင်းကိုလျင်မြန်စွာစားပြီးမှ ကျောင်းသို့သွားသည်ဟူ၍လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်စေရန် သာဓကဝါကျ (၅) (ခခ) တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကြိုယာဝိသေသနကို ၎င်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်ရမည့်ကြိုယာနှင့် နီးကပ်စွာထားရသည်။ အကယ်၍ “သူသည် ထမင်းကို ရှေးဦးစွာ လျင်လျင်မြန်မြန်စားပြီးမှ ကျောင်းသို့ သွားသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ဝါကျဖွဲ့လိုပါက သာဓက ဝါကျ (၅) (ကက) ၏ ပုဒ်အနေအထားသည်မှန်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း
(က)

- ၁။ အောက်ပါ နာမဝိသေသနနှင့် ကြိုယာဝိသေသနအသီးသီးကို ဝါကျရိုးတစ်ခုစီ၌ သုံးပြုပါ။
အေးမြသော၊ ပျော်ရွှင်စွာ၊ တဖြည်းဖြည်း၊ မြင့်မားသော၊ တရင်းတနှီး။
- ၂။ အောက်ပါ ပုဒ်စုအသီးသီးကို ဝါကျရိုးတစ်ခုစီ၌ သုံးပြုပါ။ မည်သည့်ပုဒ်စုအဖြစ် သုံးသည်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
ကျွန်တော်၏ အစ်ကို၊ သာယာသောညနေခင်း၊ မြန်မာ့ကျွန်းသစ်၊ ရှေးဖို့ခဲတံ။
- ၃။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးရှိ ပုဒ်တို့အနက် မိမိအလေးထားလိုသည့် ပုဒ်ကို ဝါကျ၏အစဉ် ထားပြုပါ။
(က) ပုသိမ်သင်္ဘောသည် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသို့ နံနက် (၅)နာရီခန့်၌ ဆိုက်ကပ်သည်။
(ခ) မောင်နီသည် ကျောင်းသို့ စက်ဘီးဖြင့် သွားသည်။
(ဂ) လူတို့သည် စားဝတ်နေရေးအတွက် အလုပ်ကို ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း ဧကင်ရွက်ကြသည်။
(ဃ) မိဘတိုင်းသည် သားသမီးကို လိမ္မာရန် နေ့စဉ်ဆုံးမသည်။
(င) ဝေလငါးသည် ရေသတ္တဝါတို့တွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။
- ၄။ ကတ္တားမြှုပ်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံကို သာဓကပြပါ။
- ၅။ ကြိုယာမြှုပ်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံကို သာဓကပြပါ။
- ၆။ ကတ္တားဝိဘတ်မြှုပ်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံကို သာဓကပြပါ။
- ၇။ ကံဝိဘတ်မြှုပ်၍ ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံကို သာဓကပြပါ။

(ခ)

- ၁။ အောက်ပါဝါကျရောများမှ မြှုပ်ထားသည့် ကတ္တားပုဒ်နှင့် ကံပုဒ်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
(က) လူတို့သည် ချီးမွမ်းမှုကို နှစ်သက်သော်လည်း ကဲ့ရဲ့မှုကို စက်ဆုပ်ကြသည်။
(ခ) တောင်သူလယ်သမားတို့သည် ယခင်ကထက် စနစ်တကျ စိုက်ပျိုးလာကြသဖြင့် ကောက်ပဲ သီးနှံများသည် အထွက်တိုးဝာသည်။

(ဂ) ပြည်သူတို့သည် လမ်း၏တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင်ရပ်ကာ အောင်ပွဲရစစ်သည်များကို ဝမ်းပန်း တသာ ကြိုဆိုနေကြသည်။

(ဃ) ဦးလေးသည် ကွင်းထဲက ကောက်ရိုးများကို လှည်းပေါ်သို့တင်၍ ရွာသို့ပြန်လာသည်။

(င) သူ့ အကြိမ်ကြိမ် သွေးသဖြင့် ဓားသည် အလွန်ထက်လာသည်။

(စ) သူငယ်ချင်းများက မကြာခဏ စတတ်သော်လည်း ကျွန်တော်က စိတ်မဆိုးမိပါ။

အောက်ပါဝါကျရောအသီးသီးရှိ အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ၌ မည်သည့်ပုဒ်တို့ကို မြှုပ်နိုင်သနည်း။

(က) ငှက်တို့သည် နေ့အခါ၌ အသိုက်မှ အစာရှိသော အရပ်သို့ အစာရှာထွက်ကြ၍ ငှက်တို့ သည် ညနေ၌ အစာရှိသောအရပ်မှ အသိုက်သို့ပြန်လာကြသည်။

(ခ) ဗေဒါပင်များသည် မြစ်ထဲမှ ချောင်းအတွင်းသို့ ဒီရေနှင့်အတူမျောပါလာ၍ ဗေဒါပင် များသည် ဒီရေနှင့်အတူ ချောင်းအတွင်းမှ မြစ်ထဲသို့ မျောပါသွားကြသည်။

(ဂ) မလှသည် တောင်းထဲက သရက်သီးများကိုထုတ်၍ မလှသည် တောင်းထဲက သရက်သီး များကို စက္ကူအိတ်ထဲသို့ ထည့်သည်။

၃။ အောက်ပါ ဝါကျရိုးတစ်ခုစီတွင် မြှုပ်သင့်သည့် ပုဒ်တို့ကိုမြှုပ်၍ ဝါကျရောတစ်ခု ဖြစ်အောင် ဖွဲ့ပြပါ။

(က) - ရေခိုးရေငွေတို့သည် အပူရှိန်ကြောင့် အထက်သို့ တက်ကြသည်။

- ရေခိုးရေငွေတို့သည် အအေးဓာတ်နှင့် ထိတွေ့ကြသည်။

- ရေခိုးရေငွေတို့သည် တိမ်များဖြစ်လာသည်။

(ခ) - မိုးဥတု ကုန်ဆုံးပြီ။

- ဦးကြီးသည် ဆောင်းရာသီ သီးနှံပင်များကို စတင်စိုက်ပျိုးသည်။

- ဦးကြီးသည် မြက်ပင်ချုံပင်များကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းသည်။

- ဦးကြီးသည် မြေကို ပြုပြင်သည်။

(ဂ) - ဖခင် ရုံးမှပြန်လာသည်။

- ဖခင်ကို သားသမီးများက တွေ့ကြသည်။

- သားသမီးများသည် ဖခင်ဆီသို့ ပြေးသွားကြသည်။

- သားသမီးများသည် ဖခင်၏လွယ်အိတ်နှင့် စာအုပ်များကို သယ်ကြသည်။

- သားသမီးများသည် ဖခင်နှင့်အတူ အိမ်ထဲသို့ ပျော်ရွှင်စွာဝင်လာကြသည်။

(ဂ)

၁။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးကို ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်းအရ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြပါ။

(က) သူတော်စင်တို့သည် တိတ်ဆိတ်အေးချမ်းသော အရပ်ကို နှစ်သက်ကြကုန်၏။

(ခ) ဦးလှသည် ကိစ္စတစ်ခုကြောင့် ရန်ကုန်မှ မန္တလေးသို့ အမြန်ရထားဖြင့် ယမန်နေ့က ရုတ်တရက် သွားသည်။

(ဂ) သူတို့သည် ဘောလုံးကွင်းထိအောင် လမ်းလျှောက်ကြသည်။

(ဃ) ရွာသားများသည် လယ်ကွင်းမှချောင်းတိုင်အောင် ရေနုတ်မြောင်းတူးကြသည်။

(င) တောင်တက်သမားများသည် အေးမြသော နံနက်ခင်း၌ မြင့်မားသော တောင်ထိပ်သို့ ပျော်ရွှင်စွာ တက်ကြသည်။

၂။ အောက်ပါ ဝါကျရောတို့ကို ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်းအရ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြပါ။

(က) သူသည် ရန်ကုန်မှ ဝဲခူးသို့ ကားဖြင့် နံနက်ကသွား၍ ည၌ပြန်လာသည်။

(ခ) တောတောင်ပတ်ဝန်းကျင် သာယာလှသော နွေဦးရာသီ၌ လေရှူးကလေးများ ဝန်းဝှေ့တိုက်ခတ်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ရွက်ဟောင်းများကြွကာ ရွက်သစ်၊ ရွက်ညွန့်၊ ပုရစ်ဖူးကလေးများ အစီအရီထွက်ပေါ်လာကြသည်။

(ဂ) ဘောလုံးသည် မောင်ချစ်ညို၏ ရှေ့သို့ ကျလာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် သူသည် ဘောလုံးကို ဝိုးပေါက်ဆီသို့ တစ်ရှိန်ထိုး သယ်သွားကာ ဝိုးခရီးယာအတွင်းသို့ ရောက်လျှင် ဝိုးပေါက်ထဲသို့ တစ်အားကုန် ကန်သွင်းလိုက်ရာ တည့်တည့်မတ်မတ်ဝင်သွားသည်။

(ဃ)

၁။ ဝါကျ၌ ကတ္တားကို မည်သည့်နေရာတို့၌ ထားလေ့ရှိသနည်း။

၂။ ဝါကျ၌ ကတ္တားသည် ကြိယာနှင့် ကွာလှမ်းသောအခါမည်သို့ ဖြစ်လာနိုင်သနည်း။

၃။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးရှိ ကတ္တားကို အထားအသို အစီအစဉ် သင့်အောင် ပြင်ဖွဲ့ပါ။

(က) ဖိုးသာအောင်က တွေ့ရာကိုချီဖြင့် လိုက်လံခတ်ကာ ရွာသားများကို အနှောင့်အယှက်ပေးနေသော ကျွဲရိုင်းကို ဖမ်းဆီးလိုက်သည်။

(ခ) ဆရာဝန်ကြီးများက ဆေးလိပ်ကို အလွန်အကျွံသောက်၍ အဆုတ်ရောဂါ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဆေးလိပ်ကိုမသောက်ကြရန် တားမြစ်ကြသည်။

(ဂ) ဒိုင်လူကြီးက ကြမ်းတမ်းစွာ ကစားသည့်အပြင် ပြိုင်ဘက်ကစားသမားများကို ဆဲဆိုရန်စတတ်သော ဘောလုံးသမားဖိုးတုတ်ကို ပြင်းထန်စွာ သတိပေးလိုက်သည်။

၄။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးရှိ နာမဝိသေသနပုဒ်ကို အထားအသို အစီအစဉ် သင့်အောင် ပြင်ဖွဲ့ပါ။

(က) ပေ (၃၀၀၀)မြင့်သော ပန်းသီးပင်များ စိုက်ပျိုးရန် တောင်တန်းတစ်ခုကို သက်ဆိုင်ရာက ရှာဖွေနေသည်။

(ခ) ကျွန်တော်သည် မော်လမြိုင်က ဆရာ့ကို ဒူးရင်းသီးဖြင့် ကန်တော့သည်။

(ဂ) (၁၀) ကြိမ်မြောက် ရပ်ကွက်လူငယ်များ စာကြည့်တိုက်၏ စာပေဟောပြောပွဲကို ယခုနှစ်တွင် ကျင်းပမည်။

၅။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးရှိ ကြိယာနာမဝိသေသနပုဒ်ကို အထားအသို အစီအစဉ်သင့်အောင် ပြင်ဖွဲ့ပါ။

(က) မလှသည် မမြအား၊ ယမန်နှစ်က သင်ပေးပေးမှုများကို လက်ဆောင်အဖြစ် ပေးသည်။

(ခ) ကျွန်တော်သည် သစ်ပင်ပေါ်က လယ်ကွင်းများကို လှမ်းမြင်ရသည်။

(ဂ) အိမ်တွင် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုကို အစဉ်ထိန်းသိမ်းရမည်ဟု မိဘနှစ်ပါးက သင်ကြားသည်။

(ဃ) မမသည် အပ်ချည်နှင့် ခရေပွင့်များကို သီသည်။

(င) ဘင်ခရာအဖွဲ့က တေးသီချင်းများကို အောင်မြင်စွာ သီဆိုတီးမှုတ်၍ အခမ်းအနားကို ရုပ်သိမ်းလိုက်သည်။

အနှစ်ချုပ်

ဝါကျဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများ

- (က) ဝါကျရိုး- ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာ တစ်ခုပါဝင်သော ဝါကျ
- (ခ) ဝါကျရော - ဝါကျရိုး (၂) ခု သို့မဟုတ် (၂)ခုထက် ပိုသော ဝါကျရိုးများကို ဝါကျ တစ်ခုတည်း ဖြစ်စေရန် ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နတစ်ခုခုနှင့် ဆက်၍ ရေးသောဝါကျ
- (ဂ) ထိုဝါကျများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပုံ
- (ဃ) စကားအထားအသိုတို့ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။

စကားလုံးအညွှန်း

- ကြိ = ကြိယာ
- ကြိဝိ = ကြိယာဝိသေသန
- စည်း = ပစ္စည်း

- န = နာမ်
- နစ = နာမ်စား
- နဝိ = နာမ်ဝိသေသန
- ဝိ = ဝိဘတ်
- သမ် = သမ္ပန္ဒ

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

က			
က (ကတ္တားဝိ)	၃၇။	ကန့်သတ်ချက်ပြသမ္ပန္ဒ	၄၀။
က (ကန့်သတ်ချက်ပြသမ်)	၄၀။	ကန့်သတ်မဲ့ပြသမ္ပန္ဒ	၄၀။
က (ထွက်ခွာရာပြဝိ)	၃၈။	ကိန်း	၂၅။
က (နေရာပြဝိ)	၃၈။	ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း (ကြိစည်း)	၄၁။
က (အချိန်ပြဝိ)	၃၈။	ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း (နစည်း)	၄၂။
ကရိုက်	၁၁၊ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄	ကုန် (ကိန်းညွှန်းစည်း)	၄၂။
ကာ(တစ်ခုပြီးတစ်ခုပြသမ်)	၄၀။	ကျစီ(သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း)	၄၂။
ကာ(တစ်ပြိုင်နက်ပြသမ်)	၄၀။	ကျပ် (ပြောသူနစ)	၂၇။
ကာရန်လိုက်ကြိယာဝိသေသန	၃၅။	ကြ (ကိန်းညွှန်းစည်း)	၄၂။
ကာလပြကြိယာဝိဘတ်	၃၈။	ကြကုန် (ကိန်းညွှန်းစည်း)	၄၂။
ကဲ့သို့ (ဥပမာစည်း)	၄၂။	ကြိယာ	၃၃။
ကံပုဒ်	၅၄။	ကြိယာထောက်ပစ္စည်း	၃၄။
ကံပုဒ်စု	၅၅။	ကြိယာနာမ်	၂၅။
ကံဝိဘတ်	၃၈။	ကြိယာပစ္စည်း	၃၆။
ကို (ကံဝိ)	၃၈။	ကြိယာဝိဘတ်	၃၈။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
ကတ္တားပုဒ်	၅၄။	ကြိယာဝိသေသန	၃၅။
ကတ္တားပုဒ်စု	၅၄။	ကြိယာဝိသေသနပုဒ်	၆၀။
ကတ္တားဝိဘတ်	၃၈။	ကြိယာဝိသေသနပုဒ် ပြောင်းပစ္စည်း	၄၂။
ကတ္တားအထားအသို	၅၅။	ကြိယာဝိသေသန အထားအသို	၆၃။
ကြောင့်(အကြောင်းပြစ်)	၃၈။	စ	
ကြိမ်(သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၂။	စကားသံဖြစ်အင်္ဂါ	၁၁။
ကွယ်(ဝါကျနောက်လိုက်စည်း)	၄၂။	စကားအထားအသို	၆၃။
ကျွန်တော်(ပြောသူနစ)	၂၇။	စရာ(နပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။
ကျွန်ုပ် (ပြောသူနစ)	၂၇။	စေ (အမိန့်ချစ်)	၃၈။
ကျွန်မ (ပြောသူနစ)	၂၇။	စေကာမူ(ဆန့်ကျင်ပြသမ်)	၄၀။
ခ		စေခိုင်းဝိဘတ်	၃၈။
ခရာထောင့်	၂။	စို့(ညှိနှိုင်းဝိ)	၃၈။
(လေးထောင့်အက္ခရာ)			
ခရာဝန်း(အက္ခရာအဝိုင်း)	၂။	စဉ်းငယ်ထိရွတ်ပယတ်	၁၄။
ခဲ့ (ကြိထောက်ပံ့စည်း)	၄၂။	စဉ်းငယ်ထိရွတ်ဗျည်း	၁၅။
ခင်ဗျာ (အာလုပ်စည်း)	၄၂။	စိတ္တဇနာမ်	၂၄။
ခင်ဗျား (ကြားနာသူနစ)	၂၇။	စွာ (ကြိဝိပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။
ခန့် (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၂။	ဆ	
ချက် (နပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။	ဆိုက်ရောက်ရာပြပုဒ်	၆၀။
ချည်-ချည်	၄၂။	ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိဘတ်	၃၈။
(ကြိဝိပုဒ်ပြောင်းစည်း)			

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

ခြင်း (နပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။	ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်	၃၈။
ခွဲထုတ်ရာပြပုဒ်	၆၀။	ဆန္ဒဝါကျ	၆၀။
ခွဲထုတ်ရာပြဝိဘတ်	၃၈။	ဆန့်ကျင်ပြသမ္ပန္န	၄၀။
ဝ		ည	
ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ	၃၃။	ညည်း (ကြားနာသူစ)	၂၇။
ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန	၂၉။	ညှိနှိုင်းဝိဘတ်	၃၈။
ယ		၌	
ယောသ	၁၇။	ဌာန်	၁၁။
င		တ	
ငါ (ပြောသူနစ)	၂၇။	တကာ (ဝိစ္စာစည်း)	၄၂။
ငြင်းပယ်ဝါကျ	၆၀။	တ-တ (ကြိဝိပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။
ငှာ (ရည်စူးချက်ပြဝိ)	၃၈။	တို့ကြောင့် (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၄၀။
တော့ (နထောက်စည်း)	၄၂။	တို့ပြင် (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၄၀။
တိုက်တွန်းဝါကျ	၆၀။	ထက် (နှိုင်းယှဉ်ပြသမ်)	၄၀။
တိုင်တိုင် (နေရာဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၈။	ထုတ်ဖော်ဝါကျ	၆၀။
တိုင်တိုင် (အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၈။	ထွက်ခွာရာပြပုဒ်	၆၀။
တိုင်အောင် (ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)	၃၈။	ထွက်ခွာရာပြဝိဘတ်	၃၈။

၂၀၂၀

	စာမျက်နှာ	စာမျက်နှာ
တိုင်အောင်	၃၈။ ၈	
(နေရာဆက်တိုက်ပြဝိ)		
တိုင်း (ဝိစ္စာစည်း)	၄၂။ ဒွိလိင်	၂၅။
တိုင်း (အချိန်ပြသမ်)	၄၀။ ၉	
တစ်ခုပြီးတစ်ခုပြသမ္ပန္န	၄၀။ ခနိတ	၁၇။
တစ်ပြိုင်နက်ပြသမ္ပန္န	၄၀။ န	
တစ်ဦးဆိုင်နာမ်	၂၄။ နပုလ္လိင်	၂၅။
တည်းဟူသော (ရှုပကစည်း)	၄၂။ နာမဝိသေသန	၂၉။
တုံး (အမေးစည်း)	၄၂။ နာမဝိသေသနပုဒ်	၆၀။
တွင် (ခွဲထုတ်ရာပြဝိ)	၃၈။ နာမဝိသေသနပုဒ်ပြောင်း	၄၂။
	ပစ္စည်း	
တွင် (အချိန်ပြဝိ)	၃၈။ နာမဝိသေသနအထားအသို့	၆၃။
ထ	နေရာဆက်တိုက်ပြပုဒ်	၆၁။
ထိ (ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)	၃၈။ နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်	၃၈။
ထိရွတ်ပယတ်	၁၄။ နေရာပြပုဒ်	၆၀။
ထိရွတ်ဗျည်း	၁၅၊ ၁၆။ နေရာပြပုဒ်စု	၆၁။
ထိအောင်	၃၈။ နေရာပြဝိဘတ်	၃၈။
(ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)		
ထို (အညွှန်းနစ)	၂၇၊ ၂၈။ နော်(ဝါကျနောက်လိုက်စည်း)	၄၂။
ထို (အညွှန်းနဝိ)	၂၉။ နင်(ကြားနာသူနစ)	၂၇။
ထိုအခါ (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၄၀။ နိုင်(ကြိုထောက်စည်း)	၄၂။
ထို့ကြောင့်(အကြောင်းပြသမ်)	၄၀။ နည်း (အမေးစည်း)	၄၂။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
နာမ်ပစ္စည်း	၄၁။	နာမ်စား	၂၇။
နာမ်ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း	၄၂။	နာမ်ထောက်ပစ္စည်း	၄၂။
နာမ်ဝိဘတ်	၃၇။	ပါ (ကြိထောက်စည်း)	၄၂။
နာခေါင်း	၁၁။	ပါ (နထောက်စည်း)	၄၂။
		ပါစေ (ဆန္ဒညွှန်ဝိ)	၃၈။
		ပါရစေ (ဆန္ဒညွှန်ဝိ)	၃၈။
နာခေါင်းဌာန်		ပေါ့ (ဝါကျနောက်လိုက်စည်း)	၄၂။
လျှာခင်ကရိုက်	၁၄။	ပုဂ္ဂလနာမ်စား	၂၇။
၌ (နေရာပြဝိ)	၃၈။	ပင်ကိုကြိယာ	၃၃။
၌ (အချိန်ပြဝိ)	၃၈။	ပင်ကိုနာမဝိသေသန	၃၀။
နှင့် (ပေါင်းစည်းပြသမ်)	၄၀။	ပင်ကိုနာမ်	၂၄။
နှင့် (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၀။	ပေါင်းစည်းပြသမ္ပန္န	၄၀။
နှင့် (ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၈။	ပေါင်းစပ်ကြိယာ	၃၃။
နှင့် (အကြောင်းပြသမ်)	၄၀။	ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန	၃၀။
နှင့် (အသုံးခံပြဝိ)	၃၈။	ပေါင်းစပ်နာမ်	၂၄။
နှင့်တစ်ပြိုင်နက် (ဝါကျဆက်သမ်)	၄၀။	ပေါင်းစပ်ပုဒ်	၆၀။
နှင့်တစ်ပြိုင်နက်(အချိန်ပြသမ်)	၄၀။	ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြပုဒ်	၆၀။
နှင့်အညီ(ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၈။	ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြဝိဘတ်	၃၈။
နှင့်အတူ(ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၈။	ပစ္စည်း	၄၁။
နှင့်အမျှ (ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၈။	ပစ္စည်းဆက်ကြိယာဝိသေသန	၃၅။
နှိုင်းယှဉ်ပြသမ္ပန္န	၄၀။	ပစ္စည်းဆက်ပုဒ်စု	၆၁။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
နှစ်ကြိမ်ထပ်ကြိယာပိသေသန	၃၅။	ပစ္စည်းဧရာပုဒ်	၆၀။
နှုတ်ခမ်းဌာန်-နှုတ်ခမ်းကရိုဏ်း	၁၃။	ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြဝိဘတ်	၃၈။
နယ် (ဥပမာစည်း)	၄၂။	ပါဠိဆင့်	၁၇။
ဝ		ပတ်လုံး (အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၈။
ပမာဏပြကြိယာပိသေသန	၃၅။	ပိတ်ရွတ်ပယတ်	၁၁။
ပမာဏပြသင်္ချာနာမပိသေသန	၃၂။	ပိတ်ရွတ်သရ	၁၅။
ပမာဏပြသင်္ချာနာမ်စား	၃၂။	ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န	၄၀။
ပယတ်	၁၁။	ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း	၄၂။
ပုဒ်ရိုး	၆၀။	မ. . . ဘူး (အငြင်းပြစည်း)	၄၂။
ပုလ္လိင်	၂၅။	မ. . . မိ (အချိန်ပြသမ်)	၄၀။
ပြီ (ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။	မလှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံ ဖြစ်အင်္ဂါ	၁၁။
ပြီ (ပေတိတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။	မိ (ကြိုထောက်စည်း)	၄၂။
ပြုခြင်းပြကြိယာ	၃၃။	မူလသံ	၁၁။
ပြောသူနာမ်စား	၂၇။	မေးခွန်းဝါကျ	၆၀။
ဖ		မင်း (ကြားနာသူစ)	၂၇။
ဖို့. (ရည်စူးချက်ပြဝိ)	၃၈။	မည် (အနာဂတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။
ဖို့. (အကျိုးမျှော်ပြသမ်)	၄၀။	မည်မျှ (အမေးနဝိ)	၂၉။
ဖြင့် (အကြောင်းပြဝိ)	၃၈။	မည်သူ (အမေးနစ)	၂၇။
ဖြင့် (အသုံးခံပြဝိ)	၃၈။	မည်သို့သော (အမေးနဝိ)	၂၉။
ဖြစ်ခြင်းပြကြိယာ	၃၃။	မည်သည် (အမေးနစ)	၂၇။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
ဖြစ်စေ. . ဖြစ်စေ(ကန့်သတ် မဲ့ပြသမ်)	၄၀။	မည်သည် (အမေးနဝိ)	၂၈။
ဖြစ်စေ. . . ဖြစ်စေ (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၀။	မည်သည့် (အမေးနဝိ)	၂၈။
ဖွင့်ရွတ်ပယတ်	၁၄။	မည့် (နဝိပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း)	၄၂။
ဖွင့်ရွတ်သရ	၁၅။	များ (ကိန်းညွှန်းစည်း)	၄၁။
ဗ		များ (နထောက်စည်း)	၄၂။
ဗဟုဝုတ်ကိန်း	၂၅။	မျိုးပြပစ္စည်း	၄၁။
ဘ		မြောက်(သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း)	၄၂။
ဘာ (အမေးနစ)	၂၇။	မှ (ကန့်သတ်ချက်ပြသမ်)	၄၀။
ဘာ (အမေးနဝိ)	၂၇။	မှ (ထွက်ခွာရာပြဝိ)	၃၈။
ဘယ် (အမေးနစ)	၂၇။	မှ (အချိန်ပြသမ်)	၄၀။
ဘယ် (အမေးနဝိ)	၂၉။	မှတစ်ပါး (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၀။
ဘယ်လောက် (အမေးနဝိ)	၂၉။	မှာ (ကတ္တားဝိ)	၃၇။
ဘယ်သူ (အမေးနစ)	၂၇။	မှာ (နေရာပြဝိ)	၃၈။
မ		မှာ (အချိန်ပြဝိ)	၃၈။
မ (အငြင်းပြစည်း)	၄၂။	မှု (နပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။
မ. . ဘဲလျက်(ဆန့်ကျင်ပြ သမ်)	၄၀။	လော့ (စေခိုင်းဝိ)	၃၈။
ယ		လို (ဥပမာစည်း)	၄၂။
ယင်း (အညွှန်းနစ)	၂၇။	လက်ခံပြပုဒ်	၆၀။
ယင်း (အညွှန်းနဝိ)	၂၇။	လက်ခံပြဝိဘတ်	၃၈။
ယှဉ်တွဲပြပုဒ်	၆၁။	လိုက်လျောပြပုဒ်	၆၀။
ယှဉ်တွဲပြဝိဘတ်	၃၈။		

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
၇		လိုက်လျောပြုတ်ဘတ်	၃၈။
ရအောင် (ညှိနှိုင်းပိ)	၃၈။	လိင်	၂၄။
ရူပကပစ္စည်း	၄၂။	လိင်ညွှန်းပစ္စည်း	၄၁။
ရင်း (တစ်ပြိုင်နက်ပြသစ်)	၄၀။	လည်ချောင်း	၁၁။
ရင်း (အချိန်ပြသစ်)	၄၀။	လည်ချောင်းဌာန်- လျှာရင်းကရိုက်	၁၂။
ရည်စူးချက်ပြပုဒ်	၆၁။	လည်း (နထောက်စည်း)	၄၂။
ရည်စူးချက်ပြပိဘတ်	၃၈။	လည်း. . လည်း(ပေါင်းစည်း ပြသစ်)	၄၀။
ရန် (အကျိုးမျှော်ပြသစ်)	၄၀။	၎င်း (အညွှန်းနစ)	၂၇။
ရန်အလိုငှာ (အကျိုးမျှော်ပြသစ်)	၄၀။	၎င်း (အညွှန်းနစိ)	၂၉။
၍ (တစ်ခုပြီးတစ်ခုပြသစ်)-	၄၀။	လတ္တံ့ (အနာဂတ်ကာလပြကြိ-ပိ)	၃၈။
၍ (ဝါကျဆက်သစ်)	၄၀။	လိမ့်မည် (အနာဂတ်ကာလပြကြိ-ပိ)	၃၈။
၍ (အကြောင်းပြသစ်)	၄၀။	လုံးလုံး (အချိန်ဆက်တိုက်ပြပိ)	၃၈။
ရွေးချယ်ပြသမ္ပန္န	၄၀။	လျက် (ဝါကျဆက်သစ်)	၄၀။
ရိုခြင်းပြကြိယာ	၃၃။	လှုပ်ရှားနိုင်သောစကားသံဖြစ် အင်္ဂါ	၁၁။
ရွေးရှုရာပြပုဒ်	၆၀။	လျှာခင်	၁၂။
ရွေးရှုရာပြပိဘတ်	၃၈။	လျှာနောက်	၁၂။
ရှင် (အာလုပ်စည်း)	၄၂။	လျှာဖျား	၁၂။

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

လ

လား (အမေးစည်း)	၄၂။	လျှာရင်း	၁၂။
လေ(ဝါကျနောက်လိုက်စည်း)	၄၂။	လျှာရွှေ(လျှာဖျားအနီး)	၁၂။
လဲ (အမေးစည်း)	၄၂။	လျှာလယ်	၁၂။
လော (အမေးစည်း)	၄၂။	လျှင် (ကန့်သတ်ချက်ပြသမ်)	၄၀။
လျှင် (တစ်ပြိုင်နက်ပြသမ်)	၄၀။	သာလျှင် (နထောက်စည်း)	၄၂။
လျှင် (ဝါကျဆက်သမ်)	၄၀။	သိထိလ	၁၇။

ဝ

ဝါကျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း	၅၃။	သူ (အပြောခံနစ)	၂၇။
ဝါကျဆက်သမ္ပန္န	၄၀။	သော (နဝိပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။
ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း	၄၂။	သော်လည်း (ဆန့်ကျင်ပြသမ်)	၄၀။
ဝါကျရော	၅၃။	သော်လည်းကောင်း	
ဝါကျရောဖွဲ့နည်း	၅၆။	သော်လည်းကောင်း	
ဝါကျရိုး	၅၃။	(ကန့်သတ်ခဲ့ပြသမ်)	၄၀။
ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်းများ	၅၃။	သော်လည်းကောင်း	
ဝိဘတ်	၃၇။	သော်လည်းကောင်း	
ဝိဘတ်ဆက်ပုဒ်စု	၆၁။	(ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၀။
ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ်	၆၀။	သို့ (ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)	၃၈။
ဝိသေသ	၂၉။	သို့မဟုတ် (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၀။
ဝံ (ကြိုထောက်စည်း)	၄၂။	သို့မဟုတ် (ရွေးချယ်ပြသမ်)	၄၀။
ဝင်္ဂဗျည်း	၁၇။	သို့ရာတွင် (ဆန့်ကျင်ပြသမ်)	၄၀။
		သို့ရာတွင်	၄၀။
		(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
ဝိဇ္ဇာပစ္စည်း	၄၂။	သင် (ကြားနာသူနစ)	၂၇။
ဝယ် (နေရာပြဝိ)	၃၈။	သင်္ချာနာမဝိသေသန	၂၉။
ဝယ် (အချိန်ပြဝိ)	၃၈။	သင်္ချာနာမ်စား	၂၇။
သ		သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း	၄၂။
သကဲ့သို့	၄၀။	သင်း (အပြောခံနစ)	၂၇။
(နှိုင်းယှဉ်ပြသမ်)			
သကဲ့သို့	၄၀။	သည် (ကတ္တာဝိ)	၃၇။
(ဝါကျဆက်သမ်)			
သဖြင့်	၄၀။	သည် (ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။
(အကြောင်းပြသမ်)			
သလို (နှိုင်းယှဉ်ပြသမ်)	၄၀။	သည် (အညွှန်းနစ)	၂၇။
သာမက . . . လည်း		သည် (အညွှန်းနဝိ)	၂၉။
(ပေါင်းစည်းပြသမ်)	၄၀။	သည် (အတိတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။
သာမန်အဆင့်	၃၀။	အခြား (အညွှန်းနဝိ)	၂၉။
သာလွန်အဆင့်	၃၀။	အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန	၃၅။
သည့်	၄၂။	အယောသ	၁၇။
(နဝိပုဒ်ပြောင်းစည်း)			
သမ္ပန္န	၄၂။	အငြင်းပြပစ္စည်း	၄၂။
သမ္ပန္နဆက်ပုဒ်စု	၆၁။	အစပြုနာမ်	၂၄။
သွား	၁၁။	အစဉ်ပြသင်္ချာနာမဝိသေသန	၂၉။
သွားဌာန်-	၁၂။		
လျှာဖျားကရိုက်			
ဟ		အညွှန်းနာမဝိသေသန	၃၀။
ဟေ့ (အာလုပ်စည်း)	၄၂။	အညွှန်းနာမ်စား	၂၇။
ဟို (အညွှန်းနစ)	၂၇။	အတိုင်း (လိုက်လျောပြဝိ)	၃၈။
ဟယ် (အာလုပ်စည်း)	၄၂။	အတိုင်း (ဥပမာစည်း)	၄၂။

	စာမျက်နှာ	စာမျက်နှာ	စာမျက်နှာ
အ		အတိတ်ကာလပြုကြိယာဝိဘတ်	၃၈။
အ (ကြိဝိပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။	အတွက် (ရည်စူးချက်ပြုစီ)	၃၈။
အ (နပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။	အထိ (ဆိုက်ရောက်ရာပြုစီ)	၃၈။
အ (ဝိစ္စာစည်း)	၄၂။	အထဲမှ (ခွဲထုတ်ရာပြုစီ)	၃၈။
အကျိုးမျှော်ပြသမှု	၄၀။	အထဲမှာ (ခွဲထုတ်ရာပြုစီ)	၃၈။
အကြောင်းပြပုဒ်	၆၀။	အထက်နှုတ်ခမ်း	၁၁။
အကြောင်းပြဝိဘတ်	၃၈။	အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမှု	၄၀။
အကြောင်းပြသမှု	၄၀။	အနာဂတ်ကာလပြုကြိယာဝိဘတ်	၃၈။
အချို့ (ပမာဏပြသချိန်စု)	၂၇။	အနက် (ခွဲထုတ်ရာပြုစီ)	၃၈။
အချို့ (ပမာဏပြသချိန်စု)	၂၉။	အနည်းငယ် (ပမာဏပြသချိန်စု)	၂၇။
အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ်	၆၀။	အပြောခံနာမ်စား	၂၇။
အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်	၃၈။	အပြင်. . လည်း(ပေါင်းစည်းပြသမိ)	၄၀။
အချိန်ပြုကြိယာဝိသေသန	၃၅။	အဖို့ (ရည်စူးချက်ပြုစီ)	၃၈။
အချိန်ပြပုဒ်	၆၀။	အဘယ် (အမေးနစ)	၂၇။
အချိန်ပြပုဒ်စု	၆၀။	အမူအရာပြုကြိယာဝိသေသန	၃၅။
အချိန်ပြဝိဘတ်	၃၈။	အမေးကြိယာဝိသေသန	၃၅။
အချိန်ပြသမှု	၄၀။	အမေးနာမဝိသေသန	၂၉။
အမေးနာမ်စား	၂၇။	အာခေါင်မာ	၁၁။
အမေးပစ္စည်း	၄၂။	အာခေါင်မာဌာန်လျှာလယ်ကရိုက်	၁၂။
အမိန့်ချွတ်ဘတ်	၃၈။	အာထိပ်	၁၁။
အများဆိုင်နာမ်	၂၄။	အာထိပ်ဌာန်လျှာဖျားအနီးကရိုက်	၁၂။
အမျိုးအစားပြုကြိယာ ဝိဘတ်	၃၈။		

IB

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ	၅၇။	အာလုပ်ပစ္စည်း	၄၂။
အမှီဝါကျကဏ္ဍ	၅၇။	အား (လက်ခံပြစ်)	၃၈။
အရ (လိုက်လျောပြစ်)	၃၈။	အားလုံး (ပမာဏပြသချာနစ)	၂၇။
အရေအတွက်ပြသချာ နာမဝိသေသန	၂၉။	အားလုံး (ပမာဏပြသချာနဝိ)	၂၉။
အရေအတွက်ပြသချာနာမ်စား	၂၇။	အားလျော်စွာ (လိုက်လျောပြစ်)	၃၈။
အလို့ငှာ (ရည်စူးချက်ပြစ်)	၃၈။	၏ (ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြစ်)	၃၈။
အလိုက် (လိုက်လျောပြစ်)	၃၈။	၏ (ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။
အလျောက် (လိုက်လျောပြစ်)	၃၈။	၏ (အတိတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။
အဝင်ဗျည်း	၁၇။	ဤ (အညွှန်းနစ)	၂၇။
အသာလွန်ဆုံးအဆင့်	၃၀။	ဤ (အညွှန်းနဝိ)	၂၉။
အသံကြိုး	၁၅။	ဥပမာပစ္စည်း	၄၂။
အသံအိုး	၁၅။	ဧကဝုဇ်ကိန်း	၂၅။
အသုံးခံပြပုဒ်	၆၀။	အံ့ (အနာဂတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၃၈။
အသုံးခံပြစ်ဘတ်	၃၈။	အို (အာလုပ်စည်း)	၄၂။
အ-အ (နပုဒ်ပြောင်းစည်း)	၄၂။	အောက်နှုတ်ခမ်း	၁၂။
အာခေါင်ပျော့	၁၁။	အောင် (အကျိုးမျှော်ပြသမ်)	၄၀။
အာခေါင်ပျော့ဌာန်- လျှာနောက်		ဣတ္ထိလိင်	၂၄။
ကရိုဏ်း	၁၂။		